

ANTOLOJIYA HELBESTÊN CÎHANÊ

Wergêr û Amadekar
Xidir ÊSO

**ANTOLOJIYA
HELBESTÊN CÎHANÊ**

**Wergêr û Amadekar
Xidir ÊSO**

Berg/Rûpelsazî

Xidir Êso

Çap/Weşan

Arşîva Kurd

2016

www.arsivakurd.org

XIDIR ÚSO; di 01.04.1959'an de, li gundê Qanûn yê navçeya Qosara Mêrdînê ji dayik bûye. Dibistana seretayî heta pola çaran li gund, ya çar, pênc û dibistana navîn û amadeyî li navçeya Qosar qedand. Di 1976'an de ket nava rêxistin û tekoşîna rizgariya netewaya Kurd. Piştî derbeya leşkerî ya îlona 1980'yî li Tirkî çêbû, ji alî hêzên cûnta ve hat girtin û ji alî dadgeha leşkerî ve, bi dayina cezayê sermedî (muebbet), 7 sal li zîndana Amed û 8 salan jî li zîndanên Tirkî, bi giştî 15 salan di zîndanên de hat girtin.

Li zîndanê ji bo şermezerkirina bûyerên li Kurdistanê, bi taybetî êrîşa li ser Licê û şewitandina rewşenbîrên Elewî yên çep ku li Sêwazê qewimî, ket girevên birçîbûnê; pê re daxwiyaniyên çapemeniyê û yên li hember rayadarên dewleta Tirk bû egerên dozvekirinê. Ji bo ku li hember dozger û dadgehan parastina siyasî kir, du caran ceza xwar. Ji bo ku neçû leşkeriya Tirkî û cezayên xwe yên nuh ku li dadgeha bilind hat pejirandin ranezê, demekê li Tirkîyê firar ma, pişt re derket Ewropa û serî li mafê penaberiyê da.

NAVEROK

Pêşgotin/10

Pêşgotina Wergêr/12

A. Kadîr – Xem, Destên Te/13

A. Hîcrî Îzgoren – Qîrîn/14

Abdel Basit El Sûfî - Vî Mirovê Bi Kerb/17

Adnan Yucel - Zarokên Agir û Rojê/20

Adonîs (Alî Ahmadî Saîdî Eşber) – Aştî/25

Ahmed Arif - Li Girtîgehê Zû Dibe Êvar, Sî û Sê Gulle/27

Aiz`ing - Ji Hîroşîma re/33

Aleksa Şantîç - Welatê Min/35

Aleksandr Sergejevîç Pûşkîn - Di Kûrahiya Kanên Sibîrya de/36

Ali Bîçer - Li Çiyay Navnîşana Rojê Heye/37

Antonio Jacinto – Monangamba/43

Archibald Macleish - Miriyê Îspanî/45

Arthur Rimbaud – Ofelia/47

Atila Josef - Niştîmana Min/48

Augustîno Neto - Xatirxwestina Berî Veqetinê/50

Aziz Nesin – Bibexşîne/52

Baba Tahir Uryan – Dubeyt û Çarîn/53

Bekir Meriç - Li Te Geriyam, Ez Evîn im, Hevalê Aram Sitranekê Bêje Lo!/59

Bertolt Brecht - Pesnê Diyalektîkê, Gava Şer Dest Pê Dike Yên Li Dûr Agir Dipên, Karkerekî Xwende Dipirse, Qencî Bi Kêrî Çi Tê, Stran Ji Bo Yên Li Ber Wendakirina Dîlaweriya Xwe/65

Bêkes – Lawanên Welêt, Ey Mang, Nesrîn/69

Bulent Haydarî - Poşmaniya Yê Xwefiroti/72

Can Yucel - Gotina Bi Şewat/74

- Cegerxwîn – Kîne Em/75**
- Cemal Sureyya - Ev Ya Me/82**
- Cesare Pavese - Dawiya Xeyalê/84**
- Charles Baudelaire - Mirina Evînan/86**
- Daniel Viglietti – Nasname/87**
- Dildar – Ey Reqîb, Mindalê Hîva, Lawê Kurd/88**
- Dogan Ceren – Nebê Hiş Ji Min Re/95**
- Edgar Allan Poe – Xeyalek/101**
- Edip Çelîk - Paceyên Mawzeran Xemgîn in, Xaneyên Deftera Min/102**
- Edîp Galin – Strana Azadîyê/106**
- Edith Thomas - Rabe û Bimeşe/108**
- Eduard Cote Lamus - Ji Bo Gundiyekî Mirî Dûrik/110**
- Ehmedê Xanî – Şîreta, Helbest, Her Dinalim, Textê Dîlber/111**
- Emer Xeyam – Çarîn/115**
- Emily Dickinson - Piraniya Şêtiyan Têgihîştina Herî Pîroz e, Mejî Ji Ezman Firehtir e/117**
- Ernesto Che Guevera - Ne Tişteki Din/119**
- Federico Garcia Lorca - Ji Bo Ava Dengizê Belîte, Hozan û Mirin/120**
- Feqiyê Teyran – Dîlber, Ez/122**
- Ferûh Faroxzad- Sitrana Evînê/127**
- Georgi Cagarov - Piştî Lêpîrsînê/130**
- Guillaume Apollinaire – Girêdan/131**
- Gunnar Ekelof - Ya Bi Payizê re hat/133**
- Hasan Huseyin - Tehlî Bi Me Bû Hingiv/135**
- Hejar Mukrîyanî – Her Kurd im, Strana Şagirtan, Firmêsk û Mey, Ferxika Niştîman/137**
- Ho Chi Minh - Ji “Rojaneya Zîndanê”/140**
- Îlya Ehrenburg - Li Nagazakî Baran /142**
- Îtalo Volpe - Alên Aştiyê/144**

- Îvan Vazov** - Tenê Ronê ye Ya Bêdawî/**145**
- Jacques Prevert** - Hezkirin Dibişire/**147**
- Janis Raynis** - Kaniya Taqeta Min/**148**
- Jaroslav Seifert** – Bênav/**149**
- Javier Heraud** - Gotina Gerîlla/**150**
- Johann Wolfgang von Goethe** - Nêzîkbûna Yarê/**151**
- Jorge Carrera Andrade** - Ji Bo Çivîk Bi Kar Bînin Serpêhatiya Jiyanê/**152**
- Jorge Rebelo** - Helbesta Tekoşerekî/**154**
- Jose Marti** - Dixwazim Bi Yek Hêsanîyê Bimirim, Gava Bimirim/**156**
- Joseph Kessel – Maurice Druon** - Partîzanino / Strana Rizgariyê/**157**
- Konstantin Kavafis** – Dîwar, Li Hêvîya Barbaran/**159**
- Kurt Tucholsky** - Aramî û Sazûman/**161**
- Langston Hughes** - Reşik im Ez/**163**
- Lokman Kurtay** – Gotin, Mirin/**165**
- Louis Aragon** - Di Bin Îşkencê de Balada yê Stranê Dibêje, Afîşa Sor/**167**
- Louise Gareau Des Bois** - Welatê Min Yê Rojane/**171**
- Luis Nieto** - Ev Stran Ji Mêrxasên Şoreşê Re Hatiye Gorîkirin/**173**
- Mahmûd Derwîş** - Strana Kûba/**175**
- Mahmûd Sobh** - Êvarî Gundê Min/**177**
- Marcos Ana** – Jiyan, Şîrove Dikim/**179**
- Mazîsî Kûnene** – Qîrîn/**182**
- Mbella Sonne Dîpoko** – Jan/**183**
- M. Can Azbay** – Name/**185**
- Melayê Bateyî** - Zembîl Firoş, Qiblagaha Aşiqan/**187**
- Melayê Cizîrî** – Dil Ji Min Bir/**191**
- Mela Mehemed Koyî** – Destê Hev Bigirin, Jin, Qezenca Şêxê Me/**196**
- M. F. Dei Anang** - Berbi Kîjan Çarenûsê Ey Afrîqa/**199**
- Mîgjenî (Millosh Gjergj Nikolla)** - Em Zarokên Vî Qirnê Nû/**202**

- Miguel Hernandez** - Bayê Gel Min Hildigire/**204**
- Mûhammed El Feytûrî** - Bû Sibeh/**207**
- Muslum Yucel** - Binêrim Li Te, Kendalên Nêrgizê/**209**
- Nalî** – Eger Nemirim/**213**
- Nazim Hîkmet** - Li Ser Serketinê, Strana Yên Royê Vedixwin/**214**
- Neofîtos Talyotîs** - Lêvegerînên Li Neşe Yaşîn/**219**
- Nikola Vaptsarov** - Berî Mirinê, Sitrana Evînê/**221**
- Nîkolay Nekrasof** – Bizarvan/**223**
- Nordahl Grieg** - Stûna Ala Merasîmê/**222**
- Octavio Paz** - Kûzê Şikestî, Jbîrkin, Li Dernê ji Evînê jî Wêde/**226**
- Orhan Velî** - Ji Bo We/**232**
- Osman Sebrî** – Merşa aşîtiyê, Durû, Newroz, Ala Rengîn/**234**
- Otto D`sola** - Berî Hatina Firokên ku Bajar Şewitandin/**239**
- Otto Rene Castîllo** - Welatê Min Ka Em Biçin/**240**
- Pablo Nerûda** - Hin Tiştan Eşkere Dikim, Di Dil de ji Spanya, Lîwaya Navnetewî* Ya Ketina Madrîdê, Hertim, Strana Genim, Yên Neyar/**242**
- Paul Eluard** – Azadî, Gabriêl Perî, Ronahî, Xwişkên Hêviyê/**251**
- Paul Verlaine** - Ezman Werê Şîn/**256**
- Paul Valery** - Daristana Dost/**257**
- Pîremêrd** – Newroz, Şehîd Hatin, Tenê Dilsozî, Besteka Kurdî/**258**
- Pîr Sûltan Abdal** - Vebin Zîndan/**261**
- Qadir Koyî** – Heta ku li Hev Neyên Qebîlên Kurdan, Tu Werê Hînê Fen Be, Her Kurd e Qisa Bavê Xwe Nizane, Her Kurd e Li Nav Hemû Milet, Hakim û Mîrên Kurdistanê/**262**
- QedrîCan**-Dadê, Reşbelek, Gula Sor, Karwanê Me, Zîndana Mezê/**266**
- Rabîndranath Tagore** – Ji Min Re Bêje Hêsiro (Lawij), Stêrk, Wendanebûn/**272**
- Rainer Maria Rîlke** – Roja Payizê/**274**

Refîk Durbaş – Qelaço/276

Renas Jiyan – Janya/277

Rene Depestre - Cewherê Reş/279

Resûl Riza - Ji Destê Min Bê/281

Robert Desnos - Kulîlkên Heyva Gulanê/283

Samîh El-Qasim - Ji Rojanê, Di Sedsala Bîstan/284

Suleyman Danişman - Ji Nuva Dengê Lîngan/286

Şêrko Bêkes - Helebçe, Evîna Mezintîrîn, Bajar, Hejmartin, Evîn, Ji Bo 8 ê Adarê, Şîret/288

Shlomo Tannî - Yên Birîndar/292

Şêx Riza Telebanî - Li Bîra Min Tê, Qehpejineke Mamê Min/294

Şêx Selam Ahmed Azebanî – Kizîna Derdê Cotkar/296

Vaselîn Andreyev – Raman/298

Victor Hugo - Ji bo Mirov Bigirî Divê Ji Çavan Hêsir Bibarin?/299

Vladimir Vladimiroviç Mayakovsky -Ewrekî Bi Derpî, Gohdar Bike!/300

Wefayî – Ji Dîwanê/303

William Blake - Ax Berbiro/305

William Shakespeare– Ditirsîn/306

Xelîl Cibran - Strana Mirov/307

Yannîs Rîtsos – Aştî/309

Yevgenî Yevtuşenko - Kulîlk û Gulle/312

Yilmaz Guney - Canê, Yarê, Dilê/315

Yilmaz Odabaşı - Hey Jiyan/316

Yusuf Hayaloğlu - Êşên Mezin/118

PÊŞGOTIN

Mirov bi tenê xwe najî

Bilindbûna çand û dewlemendiya zimanê neteweyekê, tenê bi afirandina zargotin û hunermendiya nava wê neteweyê nayê pîvan û nayê ravekirin. Pîvana bilindbûna çanda neteweyekê hinekî jî; bi çanda gelên din re çiqas xwe gihandiye hev û bûye yek ve girêdayî ye. Tu gel nîn e ku li hember çanda gelên din guhên xwe girtîbe û di warê çandî de karîbûye pêşveçûnek grîng xuya bike.

Di dîroka cîhanê de çand, bi pêşveçûna sermiyandariyê re geş- bûnîya xwe ya herî xurt xuya kirîye. Her çend sermiyandariyê vêya bi armanca mijokdariyê pêk anîye jî, bi daxwaza xwe an bê daxwaza xwe, di navbêna gelan de, dibe mîna guhêzkarekî birin û anîna çandê. Çimkî sermiyandarî, di navbêna parzemînan, welat û gelan de, torek ragihandinê bi xwe re anîye. Êdî her gel an her kes, tiştêkî ku li rûyê cîhanê hatibe afirandin, ji pêwîstîya ku wî tiştî ji nû ve biafirîne xelas dibe. Dibe xwediyê hêjayiyên ku li derên din hatine afirandin. Loma qeysa ku tiştêkî nîn e biafirîne û li berhemên cîhanê afirandinên nû zêde bike bi dest dixe.

Mîna gelekî ku îro tekoşîna rizgarîya xwe ya neteweyî dide, ku gelê Kurd hêjayiyên xwe yên neteweyî û navneteweyî bi hev nekelîne, gihîştina serketinek payîdar zehf zahmet e. Ji bo ku mirov xwe bigihîne hemdemîyek cîhanî û wê zevt bike, ji pergala herî girîng yek jê jî bêşik çand e û ya din jî huner e. Ji alîkî de, gava ku em hêjayiyên xwe yên çandî û hunerî li cîhanê belav bikin, ji aliyê din ve jî divê em çand û hunerên cîhanê pêşkêşî bîr û bala gelê xwe bikin û bi wî awayî jî, divê em hêjayiyên xwe yên estetîk û neteweyî dewlemendtir bikin. Lewra T. Mann dibêje: "Mirov, bi tenê jiyana xwe ya ferdî najî, di heman demê de, bi zanîn an nezanîn, jiyana dema xwe û jiyana hemdemên xwe jî dijî." Gelê Kurd ku tekoşîna serxwebûnê dide, ji vêya jî wêdetir, jiyana yên berî xwe û yên wê piştî wî jî bijîn, bi awayekî dijî.

Belê, gava ku ji aliyekî ve em çanda xwe ya xwerû biafirînin, ji alî din ve jî, divê em çanda gelên din bikişînin nava xwe. Rêyek ji rêyên sereke jî, bêşik ku berhemên wan yê hunerî û zargotinî ku em wergerînin zimanê xwe.

Xasma, bi wergerandinên Firat Cewerî yên hêja ku ji zargotina Rûs bi xebata xwe ya ku dixwaze çand û zimanê Kurdî dewlemend bike, bi vê antolojiya helbestan ya wergêriyê ya Xidir Êso jî kûrahiyek bêtir qezenc kirîye.

Bêşik ji alî her xwendekarî, bi hêsanî wê bê têgihîştin ku ev antolojiya di destê me de ye, weke ewçend tê xwendin bi hêsanî nehatiye amadekirin. Lê di demajoya vê xebatê de, tengasî û zahmetiyên ku Xidir Êso kişandiye, ji vê têgehîştinê bi gelekî wêde ye... Tê zanîn ku li cem me, bingehek wergêriyê ya rehdar nîn e. Mîna gelek

waran, di warê wergerandinê de jî bi destlepkê em pêşve diçin. Tevlî ku rewşa me werê ye jî, berhemên di vî warî de derketine holê, qet jî ne xerab in. Ma tahn û kêfxweşiya xwendina Çexof, Pûşkîn, Aragon, Nerûda û dêwên zargotinê yên mîna wan, bi Kurdî hûn didin bala xwe?... Her werger, (xasma di warê helbestê de) bi xwe re hinek pirsgirêkan jî tîne. Pirsgirêkên wergêrîyê bûyereke aşîkar e, ku li tevaya cîhanê gengeşiya wê tê kirin û tu demê jî safî nebûye... Hela ji bo yên mîna me ku hîn li destpêka vê xebatê ne, divê pirsgirêkên wergerandinê hîn xwezayî bîn dîtin.

Ev antolojiya wergerî, ku di nav wê de gelek helbest hene û pi- ranîya van helbestan jî, helbestên hozanên cîhanê yên sereke û bi nav û deng in, tam du sal û nîvê dostê min yê delal Xidir ÛSO sitendîye. Mîna ku bi diran û nenûkên xwe elmasekî bineqîşîne, hûrgiran û bi viyanek nebes xebitîye. Pêwîst dîtiye ku her helbestê gelek caran di çav re derbas bike. Vê xebata xwe, ne li odeyek germ û li ser maseya xwe, ji destê yara xwe çay an qahwe girt û pêk anî, li navbêna çardîwarên zîndanê û di hundir têkoşînek zehf dijwar de ajotîye. Ji bo ku ez li parekê vê xebatê bûm şahid, loma ez dizanim ku carina ji bo gotinekê an ristekê, bi rojan dihizirî û lêkolîn dikir... Di destê wî de xweşikî, ne helbestên wergerandî Kurdî hebûn ku ji bo bi wergerên xwe re beranber bike û ne jî ferhengê Kurdî ya bi naverok û berfireh hebû ku jê fêde bigirta.

Ked afirandêr e: di demajoya kedê de îlham jî, zanîn jî, yekûna zanîn û hostetiyê jî tê bidestxistin. Di vî warî de, beramberiya keda mirovê afirandêr, serfirazî jî bê şik e. Xidir jî di dawiyê de serfiraz bûye; bi Kurdiyê zelal û safî, li helbest û çanda Kurdî berhemek herî giranbûha zêde kiriye.

Bi gumana min, kêmasiya vê atolojiyê ya girîng, Xidir ev helbestana (ji xeynê yên bi Tirkî) ne rasterê ji zîmanê wan, lê mecbûr maye ku ji wergerên zîmanê dudoya wergerandiye Kurdî... Gotinek pêşiyên Rûsan dibêje ku; "Wergerandin mîna jinê ye, ya bedew dilsoz nabe, ya dilsoz jî bedew nabe." Belê piraniyên van helbestan, ji bo ku ne ji zîmanê xwe yên orjînal hatine wergerandin, texmînkirina dilsozî an nedilsoziya wan çetin e, lê bedewiya wan bê şik e...

Pûşper 1995

Ermenek

Alî BÎÇER

PÊŞGOTINA WERGÊR

Gelî xwendevanên delal, min bi armanca salvegera çêbûn û sala pîrozbayiya helbestvanê nemir Ehmedê Xanî dest bi karê amadekirina vê antolojiyê kir. Rewşenbîr û hunermendên Kurd, bi çalakîyên çandî û afirandina berhemên zargotinî û pîşeyî, beşdarî pîrozkirina vê salvegerê bûn. Loma min jî li gorî hêza xwe, tevî hemû astengan, li gorî merc û derfetên zîndanê, bi amadekirina vê antolojiya helbestan, min xwest ez jî beşdarî pîrozkirina vê salê bibim.

Daxwaza min amadekirina antolojiyek taybet bû. Qonaxa ku îro gelê Kurd tê de ye, min da ber çavê xwe û loma min ji hozanên cîhanê yê hemdem û pêşketî, bi giranî helbestên di derbarên jiyana, evîn, kul û keder, têkoşîn, têkçûn û serketinên gelan û neteweyên çî azad, çî bindest hilbijart. Dibe ku ji xeynî vana, gelek hozanên hêja, bi nav û deng yê din hebin ku min di vê pirtûkê de cîh nedabe berhemên wan, lê ezê xebata xwe ya di vî warî de her berdewam bikim.

Helbet ji bo gelê Kurd û zimanê wî Kurdî pêşkeve, wergêrandina hemû berhemên cîhanê yê nivîskî pêwîst in. Ji bo pêşketinê, zanîn pêwîst e; ji bo gehîştina zanînê, zimanekî xurt pêwîst e; zimanekî xurt nebe, raman û xeyalên xurt jî nabin; ger em bê raman û bê xeyal bin, emê nezan û bê huner jî bin...

9 Gulan 1995

Xidir ÎSO

A.Kadîr

1917 Îstanbûl – 01 Adar 1985 Îstanbûl Navê wî yê rastî Îbrahîm Abdulkadir Meriçboya ye.

XEM

Qet tu azadiya me nîn e,
 Qet tu azadiya me,
 Ne xebat, ne axaftin, ne pevşabûn,
 Tu li wira bi sînga xwe ve bidewisîne
 Û bimîne xema herî mezin,
 Ez li vira xema herî mezin bikişînim,
 Pêwîstî nan, pêwîstî azadiyê, pêwîstî te
 Tu li wira mîna zerdaliyek ji şaxa xwe jêkirî bimîne,
 Ez li vira mîna şaxek bêzerdalî bimînim.

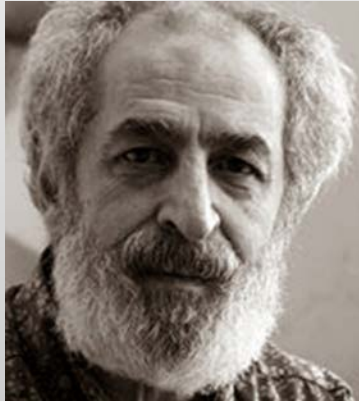
DESTÊN TE

Ji destên min naçe şopa destên te
 Gava li sîrenên xwe dixist tenêtî,
 Hestên bê te jî bêwate ye
 Çawa te xist nava me
 Ewqas çiya deşt û derya
 Li piyên min digerin hêsirên min
 Hesret dîsa rêz bi rêz
 Av naherikin

Pevşabûn naşewitîne canê me.

Ez nêçîrvanê xemê me tu zanî
Van gazinan ji xwe dikim
Tu dilê xwe negire
Bi tenê jî pir dikim sirê
Şev bangî min dike binêr
Ezê niha têkevim rêgeh û kolanan
Di dilê min de valahiyek derengmayî
Li destên min şopa destên te.

www.arsivakurd.org

A. Hîcrî Îzgoren

Di 1950 de li Sêwregê ji dayikê bû. Li Amedê Enstîtuya Perwerdeyê beşa Zaniyariya Civakî qedand. Ji ber pirtûka wî ya pêşî "Aciyla Dîrî" hat weşandin, di 1981'ê de li Amedê hat girtin.

QÎRÎN

Ji min re mohrên bi xwîn man
 Ji bazirganê wê dîrokê
 Zinar, qîrîn û tarîfên mirinê

Ji hemû çîrokên min pê zanîbû jan civandin
 Min bi beskura xwe daliqand

Min jiyana got jê re stargeh mijand
 Min hemû bêje anî rû hev bi agir re
 Min nikarîbû bigota dojecha rojan

Di nûçeyên ajansan de gemarî dibe mirovayî
 Hemû şanazî di sêdarê de bi lez pîr dibin
 Zarok

Evîna têkçûyî xistiye ala xwe
 Şevan ji bîr kirine pevşabûnî

Ji bo di Xwedayan bigerînim vê şêtiya
 Kun dikim gemaroya evînê
 Ji nû de xwe davêjim rêyan

Bila ji canê te vemalin êdî qîrîn
 Dikişînim dema niha hemû lêkeran
 Di lênerînên te de min pir danî li zinaran
 Dibim hevdeng û dikevim çavê dunyayê
 Qîrînek taze me di vê demsala kontra de
 Her kesekî ku hinekî "qisas" e
 Ez cînayeteke "nediyar" im

Ji min re tevkujî man
 Ji wî bazirganê dîrokê
 Lorîn nefî û sûretê muxbiran

Hemû têkçûnên xwe min qeyd kir
 Mirin bejin dide êdî
 Li erdên bi xeyalên xwe min avda
 Li çavên te min kilît kir hemû xem û xeyal

SÛRÎYE

ABDAL BASIT EL-SUFI

1931 Humus -20 Tîrmeh 1960 Humus

VÎ MIROVÊ BI KERB

Hûn dibêjin wî vala kir kîna xwe
 Bi ba de berada zincîrên xwe
 Hûn dibêjin ku bi zendên xwe
 Da royê îşareta xwe
 Û soza hevdîtîne
 Li hêviya wî ye ro
 Hûn dibêjin dîl wê karibe li mîr bixe
 Li zinarê rastiyê
 Biçike li hember wî
 Ji tofanê bilindtir
 Û wê karibe bistirê ji êgir nanê xwe yê rojane
 Dibêjin wî çirand jana xwe
 Ji perçên çirandî çêkir dilê xwe
 Kerî
 Wê çawa karibe şivanê xwe bibe selexanê
 Dîl
 Wê çawa karibe tariya kevn belav bike
 Wê çawa karibe celladê xwe bide ber şîmaqan bi destên xwe
 Di histuyê wî de zincîr

Li laşê wî sorahiyên kamçiyân
 Kî kare serî hilde
 Lê belê hosteyê tiştên nebûyî ye gel
 Sazgêriya nav û deng e mêrxasiya wî
 Merheba ji vî mirovê bi kerb re
 Ji yê li çolên Cezayîrê re
 Merheba ji kerba wî ya xuroşbûyî re
 Ji serhildeyê Başûr re merheba
 Ku zîn li hespê heyfê dixê
 Merheba ji birîndarê Iraqê re
 Şîlmaq davêt xwe firoşê Bexdadê
 Ji bo safîkirina welatê xwe
 Merheba ji zendên li hesin xistî re
 Ji kerba hesinkar re merheba
 Merheba ji dilên tije, xuruşî û coşiyayî re
 Ji yên kêfa xwe li zinaran kirin girêk re merheba
 Merheba ji palmiya pêşî hat çikandin re di xîzên kendavê de

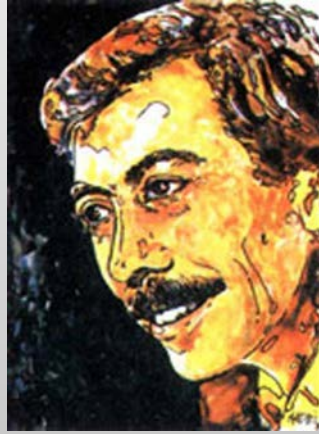
Ji yê berê neviyên xwe ber bi pêşiyên Ereban vedike
 Ji yê ji welatê bengî re gulan diçîne
 Ji hozanê gulan dipêçe re merheba
 Welat
 Qîrîna wî ya pêşî qîrîna bi fêz bû
 Welat
 Tevgera wî ya pêşî sînorê xwe yê pişt asoyê kûr kir
 Pêngava pîrozwer ya yezdanê bi tenê
 Xaka bi xwîn raçandî
 Xaka li pêşberî royê qutikê xwe vekir
 Li ruyê te yê bîhnxweşik
 Mêrgên te, gîhayên te yên teze
 Bihara te, rêyên te yên hênik
 Dawetan amade dikin ji bîhna xwe
 Kaş dike sîdan perê lîça avê
 Li zozanê te kûr kûr difikire gelî
 Welat
 Yên zarokên te bera heriyê dan
 Tenê vî namerdî disitirîne Rûreş
 Kefenê te lewitand
 Rûreş neviyên te binêrd kirin

We xwest laşê we bibe zincîr

Di qirikê de bimîne strana mirovên azad
Xwarî heriyê bibe eniya mirovê azad

Lê belê vay em
Çiyayê bilind yê hilaw in
Em zarokên neteweya nû ne
Mîlyon can in em

Li ser kevirê qurbanê ku bayê zîz dimînin eniyên me
Li dûrî birûskê tê hiskirin dengvedana dengê me
Ji bo pevçûnê bangî bahozên har dikin destên me
Destên me rêz dike
Di dengiza serketinê de leşker
Bibin agir emê di çavên tariyan de
Di yên xerabiyê de ku herdem ji kokê tê birîn
Hûn
Di navbêna demên karbidest
Ji mirovan heta mirovan
Bi xwefiroşên xwe ve
Di hişên gelan de
Şev in hûn

ADNAN yUCeL

27 Adar 1953 Alezîz – 24 Tîrmeh 2002

ZAROKÊN AGIR Û ROJÊ

Li xaka agir û rojê
 Berî Adem jî diherikîn wan çemana
 Zilamên li dûv Adem dimeşîyan
 Hemû tiştên qewimîn gelekî pişt re dîtin

Berî ku bibin zarokên agir
 Zarokên Şamaş bûn
 Li alîkî xwêdan dikeliya li argûnê wan
 Li alîkî jî di dilê wan de hogirî
 Hatî li nava du çeman sekinîn
 Ji her yekî re qursek por
 Û qurbanek gorî kirin

Bûn robarekî ji rohnîyê
 Ber bi derya gelan diherikîn

Ji çeman yekî tov dida axê
 Yê din çiya quldikir rê vedikir

Û Şamaş li ezman şemlek bû
 Di dilê hevbeş ê herdu çeman de pîroz
 Di zimanê hevbeş ê herdu çeman de xawên bû

Çiya tunebû ku derkeve ser wî
 Ji bo bi zimanê dar û pelan
 Bersîv bidin dengê xwedê
 Pêşiyên Medîyan ramiyan
 Dengê xwe danîn ser bijiyê ba
 Agedarî dan hemû gelan
 Di rêûresmeke pîroz berî şevqê
 Ji dilûcan bûn yek
 Çiyayê çêkirî bilindkirin li rûyê erdê
 Navê wan “zîgurrat” danîn
 Hemî gelên nav du çeman
 Bi hev re yek gotin gotin
 Di her rêûresmê de Xwedawend Nînsûn
 Wek qasid şandin ba Şamaş

Pêşiyên Medan ji ku zanîbûn ku
 Çiyayên çêkirî naşibin yên rastî
 Li çiyayên tazî çivîk bi hev şa nabin
 Li xewleyên wan kulîlk bi hev nakenin
 Li berwarên wan dar aj nadîn
 Ji ku zanîbûn ku
 Xwedayê hevbeş yê şeş gelan
 Bersîv nade dengê çiyayên çêkirî

Ji bo Zîgurrat bişibe çiya
 Ji bo Şamaş hêrs nebe û ronîya xwe nebire
 Ji bo Nînsûn negirî û xema nexwe
 Çinarên mezin çikandin li yekê
 Li yê herî mezin ku li Babîl bû
 Çamên gumreh
 Hinarên ji rengê agir çandin

Zilamên li dûv Adem dimeşîyan
 Vana tev pişt re dîtîn
 Û ji çiyayê çêkirî re
 Gotin “Baxçeyê Daliqandî yê Babîlê”

Ji wê rojê pêde pêşiyên Medan
 Deng dan dengê Şamaş
 Hezar dahol
 Hezar zengil lêdan heta sibehan
 Hêsirên Nînsûn sekinandin
 Û bi Magiyê Med yê herî zana
 Gotinên herî pîroz dan gotin

Ax Medya-dengê ar û rojê
 Derya mîtolojîk ya robarê şeş gelan
 Çend car tu zuha bû û ji nû de çoşiya
 Tevlî çemên din bû û li xwe geriya
 Tu bû Îskît
 Tu bû Hîtît
 Hespên Îşûva yên serberdayî digeriyan
 Pêşî te bi wan dakişandin erebeyên şer
 Te Baxên Babîlê yên daliqandî
 Kelatên Ûrartû yên li çiyên ava kir
 Û te li Asûr serî hilda li ber zulmê
 Bi zimanê êgir serhildan xist dîrokê

Sedsal dilopek ji ava te ye
 Êş û jan tev ristek ji destanê te ye
 Bi şadî-evîn û kovanên xwe
 Bi lorîn-lîstik û stranên xwe
 Tu ye ku derya mezin ya gelan e
 Piştî çar hezar sal jî Şamaş
 Di zimanê te yê bêwar de hîna “şem” e

Ax olên wan delaliyan ji holê radikir
 Cinên ku şûrê zordariyê xistin
 Serdema zarotiya mirovahiyê
 Yên li ser navê Xweda gel kirin bende
 Û rikên ku keyxan kirin Xweda
 Rûyê erdê sînor bi sînor
 Rûyê ezman stêr bi stêr parkirin
 Di rêûresma Xwedabûna her keyxanî
 Bir bi bir mirov xwarin
 Li navbêna du çeman
 Heyv tarî kirin û roj vemirandin
 Û sibehekê li Baxçê Babîl yê daliqandî

Xwedawend Nînsûn di tariyê de fetisandin
 Di nava du çeman de ji bo hemû çeman
 Cuda cuda ol dan wan
 Û ji bo çemê Medya gotin “Zerduşt”
 Li ser qehfikên bi navê “Awesta”
 Rêûrêbazên bi navê “gatha” şandin
 Ji dêvla rojê agir rêdan

Navbêna du çeman
 Ji serî heta binî şewatek e êdî
 Ji ku zanibin pêşiyên Medan
 Nînsûn çeng bûye ji tariyan
 Li serê pêlên bi kef siwar bûye

Di destekî wê de perê ezman
 Di destekî wê de derya
 Derketiye rêwîtiya Grek ya hezarsale
 Di hezarsalî de çendîn Xwedawend welidand
 Ji (a)stêrên perê ezman Asterte
 Ji kefên deryayê Afrodit çêbûye
 Ji Fenîke heta Troya hemû perav
 Bi rohniya Şamaş ya venamire stiraye
 Piştî hezar salî li Greka kevn
 Ji pêlan pengiziye bûye Thetîs
 Ji du çeman û ji Şamaş dût
 Bi çendîn Xwedayan şîrejiyan mijandiye
 Û li Olymposan gihîşt zîgurrata xwe
 Yê li delavê Arşîpel bilind bûbû
 Yanî li çiyayên rastî
 Wê bilindiya Xwedayî ku rê nade kesî

Gava dengê du çeman li hewa bû yek
 Ji erdê deng bilind bûn şevêkê
 Li ser navê başî û xerabiyê
 Efsaneyek ku ji qehfikan hat xwendin

Zerduşt rahîbekî Hurmuz bû
 Mazda mirovekî zangirt nûsaz
 Û Magiyê Medî yê herî pîroz bû
 Di şerê bê dawî yê başî û xerabiyê de
 Dengê efsûnî ji agir yê qenciyê bû

Bira raman baş bê ramandin
Gotin baş bê gotin
Kar baş bê kirin digot
Pişt re mîna hatibû ji tariyekê
Ber bi tariyek din ve diçû
Û piştî her çûnê
Ji bo ku tarî biçire li dûv wî
Ber bi rojê de agirek bilind dibû

SÛRÎYE

ADONÎS (Alî Ahmadî Saîdî Eşber)

1.1.1930 Sûrîye Lazkîyê Qassabîn

AŞTÎ

ji rûyên di tenêtîya çolê pêşve diçin
ji Rojhilata xwe bi gîha û agir pêçaye

ji axa ku deryayê şuştîye
û ji evîna wê re aşî

baranên te dan min tazîtîya te ya sermest
ji min re xwe dîke gorî brûsk
di himbêza min de sitewîya zeman
binêr va ye birqa Rojhilat xwîna min
mîna avê min bikêşe û wenda bibe
min wenda bike di kortên bi dengvedan û brûskê
mîna avê min bikêşe bi laşê min binixume
agirê min nîrengî ye û stêr e
hêl birîna min e
vekîte dikim
stêrekê vekîte dikim
wêneyê wê xêz dikim
welatê min mişext e li welatê min
vekîte dikim stêra wî xêz kir
di şopên lingên rojên têkçûyî de

hey xwelîya gotinê
ma di şeva te de
zarokêî din yê dîroka min heye?

www.arsivakurd.org

AHMED ARÎF

21 Nîsan 1927 Amed 1991 Ankara

LI GIRTÎGEHÊ ZÛ DIBE ÊVAR

Li girtîgehê zû dibe êvar
Ejderha be fêde nake.
Ne di şer de hunerê te,
Ne jî tu ciwanekî dil çetelî be,
Fêde nake, ya hêdî hêdî nava te dadigire,
Radihêje û dibe hesretê.

Li girtîgehê zû dibe êvar
Dadikeve, heft şûrikên hesin,
Li heft deriyan.
Ji nişka de, kelogirî dibe baxçe
Li hember jêrî dîwêr.
Sê şax şahiya şevê,
Sê kok binevşa belek...

Di yek evîndariya tirsehêz de ye
Li ezman ewr, di şaxê de mişmiş.
Dest pê dike diltengiya dîlbûnê.
Bêhtengiya tarî...
Bûka Kurdan dibêje yek di nêvkoyê de
Ez jî di pêwanê de me li binya ranzeyan
Û her tim tiştên ku nebin dihizirim,

Pêkenîn, xeşîm, naşiyane...

Bêm kuştin wenda bibim dibêjim,
 Şilfitazî, di şerekî de.
 Bi mêranî be dixwazim,
 Dostanî jî, dijminahî jî.
 Yek jê jî nabe, halbûkî,
 Singo li devê tivingê dikevin.
 Dest pê dike cendirme dewriyeya şevê...

Bi hêrs diçerxînim niftikê...
 Di bêhna pêşî de nêvî dibe cixareya min,
 Dûyekî distînim, bi giranî.
 Zanim, tê bêjî "Ma tu jî?"
 Lê li girtîgehê zû dibe êvar,
 Ji te hez dikim,
 Wek dîhnan...

SÎ Û SÊ GULLE

1.
 Ev çiya çiyayê Mengerê ye
 Di cihê berbang lê dide li Wanê
 Ev çiya çêlika Nemrûd e
 Di cihê berbang lê dide li hember Nemrûd
 Alîkî te aşît digire, asoya Qafqas e
 Alîkî te secade milkê Ecem e
 Li bilindahiyên goşiyên qeşê
 Kevokên revok li serê kaniyan
 Û keriyê xezalan,
 Taximê kewan...

Mêrxasî nayê înkare
 Di şerê yeko yeko de têk neçûn
 Ji hezar salan û virde, gedê vira
 Xebera werin em ji ku bidin
 Ne refê qulingaye ev
 Ne fala stêrê ye li ezman
 Dilê bi sî û sê gulleyan
 Sî û sê kaniyên xwînê
 Naherike,

Bûye gol li vî çiyayî...

2.

Kivroşkek rabû ji binê kaş
Piştta wê bozbelek
Zikê wê şîrsipî
Xerîb, ducanî, kivroşkek çiya
Dil di dev de werê belangaz
Mirov tîne tobeyê
Xalî bû, xalî bûn dem
Şeveqek şilfî tazî, bêqusûr bû

Nerî ji sî û sisiyan yekî
Di zik de valahiya birçîtiyê ya giran
Por û rîh bihustek
Li beskura wî sipîh,
Nerî milê wî birîndar
Mêrxasekî dil dojah,
Yek li kevroşka reben,
Yek li şiparan.

Ket bîrê filînta wî ya narîn,
Di bin balîfê de xeyidiye,
Ket, caniya ji deşta Heranê anî bû
Perçemê wê bi şînmorî
Enîbeş
Sê simên wê sipî,
Meşa wê tolaz, çeleng,
Hespa seglawî, şê.
Çawa firiyabû li pêşiya Xozatê!

Aniha werê neçar û girêdayî,
Werê li pişt wî lûlak sar
Nebûwaya,
Karîbû xwe bavêta bilindahiyên...

Ev çiyên biraçiyên e, qedrê dizanin,
Xwedê heyê mirov fedîkar dernaxe ev destana
Xweliya çixara vêketî, Zimanê margîskê,
Ber taverajan çetel pirîsk vedidan,
Bi yek derbê difirand

Destên bi huner...

Van çavan, carekê jî pê li feqê nekir
 Qiyameta geliyên li bendî aşîtan
 Bêbextiya nermik, bi berf
 Ya zinaran,
 Çavên berê dizanin...
 Neçar
 Wê bihata kuştin,
 Ferman vebirî bû,
 Bila çavên wî marên kor
 Dilê wî teyrên berata bixwara...

3.

Birîndar im
 Di talda geliyekî çıyan
 Ji deman di nimêjek sibê de
 Radizêm
 Bi xwîn, zirav û dirêj...

Birîndar im
 Xeyala min, ji şevan tarîtir
 Kesek ji xêrxwaziya min re der nayê
 Canê min distînin bê ecel
 Di pirtûkan hilnayê
 Ferman şîfre daye paşayekî
 Hatime lêdan qet bêpîrsîn, bêdaraz

Kirîvo, halê min eynî werê binivîse
 Rîwayet tê zanîn belkî
 Ne çiçikên gulî ne
 Gulleya domdomê
 Di devê min de perçe perçe

4.

Fermana mirinê pêk anîn,
 Dûyê çiya yê şîn
 Ê bayê şeveqê yê nivşiyar
 Di xwînê gerandin.
 Dû re li wê derka tufeng sêpandin
 Paşilên me hêdî hêdî pelandin

Û lê geriyan,
 Hûr hûr seh kirin
 Pişta min ya sor malê Kermaşahê
 Tizbî û qutiya min wergirtin û birin
 Hemî jî xelat bûn ji diyarê Ecemîstanê...

Em kirîv in, bira nin, bi xwîne girêdayî nin
 Gundên li sikura hember, bi zomên xwe
 Me keç dane hevdû bi sedsalan,
 Cîran in em sikur bi sikur
 Tevlîhev dibin mirîşkên me
 Ne ji nezanî,
 Ji xizanî,
 Li pasportê rûneniştiye dilê me
 Ev e tometa me sebaba qetla me,
 Bi ser de, bi eşqiyatî dertê navê me
 Bi mişextî
 Bi keleşî
 Bi xayîntî...

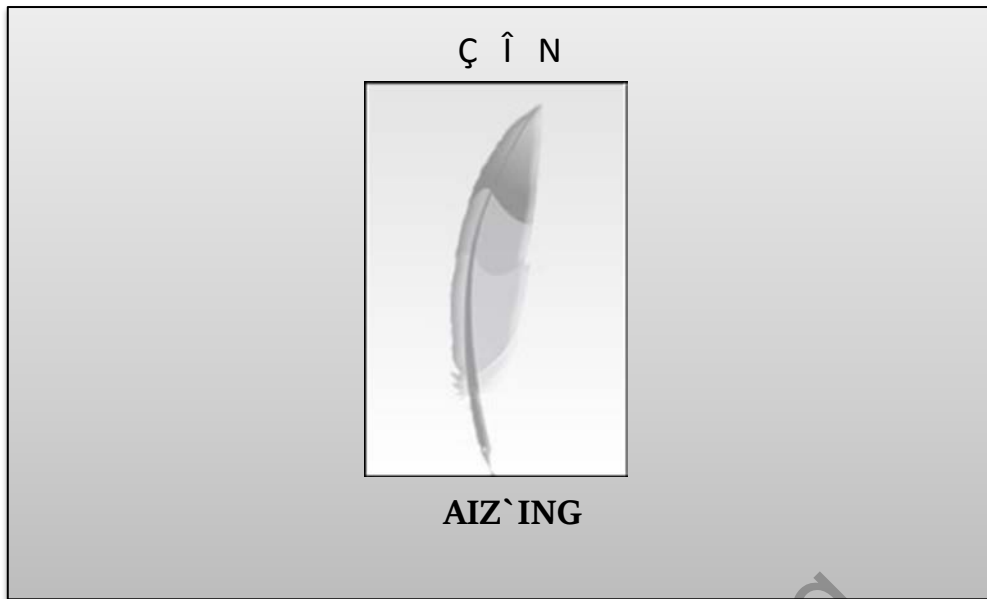
Kirîvo, halê min eynî werê binivîse
 Rîwayet tê zanîn belkî
 Ne çîçikên gulî ne
 Gulleya domdomê
 Di devê min de perçe perçe

5.
 Lêxin lawo, Lêxin,
 Ez bi hêsanî namirim.
 Di tifikê de bizotê min yê bi xwelî,
 Di zikê min de gotina min heye
 Ji kesê bi rewşê dizane
 Bavê min çavên xwe da li ber Ruhayê
 Sê heb jî birayên xwe
 Sê terhên narîn,
 Sê perçê çiyarên nebûbûn ji temenên xwe
 Ji bircan, ji giran, ji minaran
 Kirîv, mirov, zarokên çiyar
 Di berxwedan dorpêça Fransiyar

Hîn nû xwê dabûn simbêlên wî

Xalê min yê biçûk Nazîf
Bedew,
Sivik
Siwarekî rind
Gotiye lêxin birano
Roja namûsê ye
Û hespê xwe rakiriye ser pêyan.

Kirîvo, halê min eynî werê binivîse
Rîwayet tê zanîn belkî
Ne çiçikên gulî ne
Gulleya domdomê
Di devê min de perçe perçe

JI

HÎROŞÎMA RE

Tê bibûya stargehek delal
 Ji sê aliyan girtî bi çîyan,
 Stargehek bi hêlek xwe li deştê dinere.

Belav dibe ber bi başûr tu mîna bajengekê
 Bi heft çeman xwedî dibe delavê te
 Li te dide bayên başûr yê hêmin, tîngerm,
 Kevzên ku rêşî û rîçalên xwe belav dike
 Bi mistdana kulîlkên peravê dixemilîne.
 Hîroşîma, bajerekî kevn e tu
 Yê ku bîhna dara sendalê jê tê.
 Mirovên te ew hewandin

Xebitîn sal û midêr canê wan di diranê wan de.
 Bi roj gurmegurma lotikan dihat û diçûn,
 Bi şevên dirêj re hevaltî dikir stran û dûrik.

Tu kesî şer nedixwest.
 Yên ji Nagazakî, yê ji Hîroşîma
 Tu kes ji karkerên, ji cotkarên Japonî
 Tu kesî, tu kesî şer nedixwest.
 Bi nefret dinêrîn
 Li Çînîyan, li Malayîyan.

Ne çikandin darek kaûçûk li Seylanê.
 Ne Gûza Hindê li Cava,
 Ne jî koloniyek li ser çemê Mekongê
 Şer yê din qelew kir,
 Ne wan.
 Dîsa jî sibehekê
 Herkes pekiya ji nav nivînên xwe bi dengê pîspîskan re,
 Gurzek tîrêj bi bêdengî
 Ezman jenand ji rojhilat ber bi rojava.
 Tê gihastibû herkes, rûxandin hatibû û qewimîbû.
 Yê bi şûnde man qop û seqet seranser,
 Dibêjin û disekinin, mîna wêneyan,
 Ji cîhanê re sawîriya wan rojan.

Ma ji çi tiştan re nebûn şahid
 Ji çi şanogehan re. Tîrêj werê bi korkirin,
 Ba werê gûr bû ku.
 Bi teqînekê nihîtên latan hûr hûrî kir.
 Bi teqînekê werîsên pola dibûn têlên ziravik.
 Bi sedhezaran jiyar
 Bi yek carê çû.
 Evîn, pîşe, muzîk hemû
 Bi yek carê can dan.
 Kundan dixwend êdî li ser kaviîlê wî bajarî,
 Ku rawestayay ew jan – ma li ku,
 Dengên girî tî jî wira
 Yê ku îro jî dişewitîne dilan,
 Tevlî ku di navbêne re derbas bûye deh sal.

Şahid, rabe ser piyan!
 Horîşîma, ji te re dibêmin li min gohdarî bike,
 Binêr êdî dawîya rûxînê, janê.
 Tu bû şahidê temamê zulma cengê,
 Kî dikare ji te çêtir aştiyê biparêze?
 Divê biqîre tu li tevê cîhanê
 Divê bêje tu çawa mir, yê mirî,
 Çawa ma, yê mayî.
 Şahid, rabe ser piya.
 Efendîno, ji kerema xwe re hişbin hinekî,
 Wê Horîşîma bipeyive!

SIRBÎSTAN

ALEKSA ŞANTÎÇ

Di 27 Gulan 1868'an de li bajarê Mostar ji dayik bû, di 2 Sibata 1924'an çû ser dilovaniya xwe.

WELATÊ MIN

Digirîm ji bo te erda feqîr!
 Û ne tenê bi xwîna dilê min.
 Bi hemû kedera gelê min yê xemgîn
 Dil bi şewat im ez jî, bi parkirina çarenûsa wê.

Ew çî gavê hat kêmdîtî, biçûk xistin
 Ez jî hatim kêmdîtî.
 Û berdêla her lêxistina dilê te min bi xwînê da.
 Xwîna min dilop bi dilop dinuqute ji destê dijmin
 Û mîna mohrê disekine, li ser erda bi şewat...

Xwêya hêsirên din yê pîrozwer heye, di hêsirên min de
 Digihêje hev li canê min jana bi sedê canan
 Û xemgîniya wan e, dike zingîn di gazincên min de.

Li her cîhê ku ruhê Sirbî lê pêde dibe
 Starekê dibînim ji xwe re
 Bi coşîna bêhnvedana hewa welatê xwe yê pîrozwer.

RÛSYA

ALEKSANDR SERGEYEVÎÇ PÛŞKÎN

Di 6 Pûşper 1799'an li Petersburg çêbû, di 10 Sibat
1837'an de mir. Helbestvanekî Rûs yê bi nav û deng e.

DI KÛRAHIYA KANÊN SÎBÎRYA DE

Di kûrahîya kanên Sîbîrya de
Rawestin, bêyî wendakirina sebra xwe ya bi şanazî.
Vala naçe xebata we ya jandar
Û armanca ramanên we yên bilind.

Xwîşka dilsoz ya bextreşiyê
Hêvî, di zîndana we ya tarî de
Wê zînde bihêle zîndetî û şadiyê
Û ew dema tê hêvîkirin jî wê bê:

Wê bişikîne kîlîtan evîn û hogirî
Wê bigihên ba we.
Dengê min yê azad çawa
Gihîştibe çaviyên we yên nefiyê.

Wê qeydên giran bikevin;
Û di deriyên zîndanên bête rûxandin re
Wê derbas bibe û bi şahî têkeve hundir azadî
Û wê dirêjkin şûrên xwe birayên we.

ALÎ BÎÇER

1960 Kirdilim, Çekerek, Yozgat. Ji Kurdên Elewî niştecîyê Yozgatê ye.

LI ÇIYAN NAVNÎŞANA ROJÊ HEY E

I.

heval...

vay e bi "sî û sê gulle" yê xwe

sîpan

mengene

bi sî û sê hezar gulleyê xwe

herekol

cûdî

-botan-

agirî yê pispor

û dilê dêrsim yê bi xwîn: mûnzûr

bi zozanên xwe

bi zinarên xwe

bi deşt û beriyên xwe çîyan

li taldan dimeşe dengê postalan

serê her pêgê dikevin tetikê şop

di xwînê tê dan bédengî

bi qîreqîr hişk dibe gîha

li dû demê tevîhev dibe kurm û kêz

diqelişe erd

di berpala xwe de perçe dibe lat

tenikahiya wan ranagire xiyaneta dolên xwe

di firînên xwe dilên peresêlkan dikevin
 ji derên xalî dertên
     û
     dicivin ser goştê hêviyê
 cahşên noker...
     wawîkên postên wan ketiye mazatê
     xwediyê dilên nakin pênc pere

II.

heval...
 tê xwe bispêre
     bijiyê hespa beş
     wê bide bezandin
 şevêk bîst û yekê adarê
     li kopên çîyan
     gava rohnî bû cîhan
 tê eniya xwe di pêtiyê sor bide
     ji sura ba re lorîn
     ji barana ewran re stran
     biraçîne
 tê têkeve xeyalan
     rêl bi rêl
     evîne bişitîlîne
 heval
     vane çîyayên
     tê bîraderan lê têr bike

III.

di xopana serhildan
     û nefiyan
 hîn nehatiye vekirin
 li çend warê korbûyî
 cilên bi rehên azadî
     hatin girêdan
 her yek jîyanek bi xwîn
 her yek hezar çîrok

 ku di qetla rojê de be şev
 stêr bi stêr
     keç û law

bûk berî zavan
     bi dîliyê re dikevin koziyê
 zaroka wan ya pêşî şerê serxwebûnê ye
 çawa hîn nebin
     arpêçiyê
         firokhelgirê
 çawa hîn nebin
 her şev di hêmbêza xwe bi tufengê şabûnê
 xistina gulleyê ya malpêçiyê
 vekirana gula xwînê li barîkatê
 “şêr şêr e” di kevneşopiya eşîran de
 “çi jin çi mêr e”
 her can mewziyek
 her can fişekek tijî
 zanin ku
     napalm
         gaza xerdelê
             gava bê barandin li erda wan
 çi jin an çi mêr be
 peresêlkek çêlî
     an çinarek sedsale be
 nîne cudahiya wan di zagonên qirkirinê de
 zanin ku
     kêlûn nabe ax û tov
 aştî û serxwebûn
     hîn bi sedsalan dûr e
 av bê lixav
     evîn bê birîn
 nagehên miradên li çiyayên welatê xwe

VI.

li zîlana bi xwîn
     nehrî
         oramar
             çemê serxanî
 bêhn veda her kulîlka newrozê ya vedike
 qîrîna komkujîyan dikeve
     durûtiya şaristaniyê
 di bin berfê ditevize tovê gelekî girsehêz
 roj dibe
 ji gundên xwe, ji malên xwe tèn qetandin û koçkirin

roj dibe
     nexweşî, xela bi ser de tê
             sipîtiya rojê dimire
 hîna li baskê çûkê nûçe
 di nava mar de hêrs heye
 ji sedsalan di bin dagîriyê de ye jiyar
 lê ne taqet
     ne şer
         ne zîndîbûna sibehê
 ne qula kevirekî
 ne darek
 ne pelek gulê
 ne jî perçakî piçek erd
         hîştin
 û di dilên xwe terk nekirin welatê medya
 di şopa simên hespan rêçikên qaxniyan
 bayê nefiyê xema reş rakiribe jî
 dişewitîne cîhê koranî û tirs lê dikeve
 di awirên zêravî de bi şûnde mane agir
 bêkesiyê dide lêpîrsîn di têkçûna xwe de
     di şevê bêheyv firar dike welatê xwe
 bi hesreta pê re hevaliyê bike roj
                     bi hêviya şahiyê

VII.
 dipêçin çiya cendera sitemkariyê
 mijokdariyê
 gûr dibe agir
 datê bi ser de mîrkuwê kawayê hesinkar
 gava jan, ciyawazî û mirin bijî
 wê bikeve qozê dehakan ê paşî
 ji hevdeketî û genîbûyî

wê biqede zordarî
 wisa meşiyar xortên kurdan
 ser nînewa
 werê bû sitran çar hezar sal
 qorê şerekî nû yê pêşîn
 û wisa pir dibe çêbûna çendîn lehengan

tevlî berbangê bûye coşînên wan ê bêdawî

li dîrokê bi tîpên zêr hatiye kolan
hûnandinek navdar ya ji pola ye pêşmerge

çeka xeyalên me ya mêrxas û zarokekî bi tenê
lorîna me ya azadiyê
hesreta zarokan mîna ava zelal
welatekî zincîrên xwe biqetîne
bi ezmanekî şîn bêhn vede
û karker
helbet bi kêlûn di mil hev de
destê me yên çekê digire
digeheên sibehê
ji birîna me vedibe destmala me

ANGOLA

ANTÓNIO JACINTO DO AMARAL MARTINS

Li bajarê Luanda di 28 Ilon 1924'an de çêbû, di 1991'ê de li paytexta Portekîz
Lîsbon mir.

MONANGAMBA*

Li vê çewlika mezin zad, ne baran

Xwêdana enîya min av dide

Li vê çewlika mezin qehwa gehîştî,

Qeresîyên sor hene.

Xwîna min dilop bi dilop xwedî kir, şîra nava wan.

Wê qehwe bê qelandin,

Bê kutan û hêrandin.

Wê reş bibe, wê reş bibe; wê bistîne

Rengê pale yê reş,

Rengê pale yê reş!

Ji çivîkên dixwînin bipirse,

Ji çemên bêxem difitilin û diherikin

Û bayê ji hundir ve, ji hundir ve tê:

Kî ji sibê zûde radibe? Kî tê rêkirin zevî?

Di rêyên dirêj de kî hildigire texterewanê axê?

Yê zad hiltîne kî ye, yê perê wî distîne kî ye?

Kî dijî bi garisê ifnikî, bi masîyê genî û bi biçûkxistinê

Di nav pertalan de, rojanek bi 50 Anglores**

Lê kî ço dixwe gava serî hildide?

Kî?

Kî garis dide gehîştin,

Û kulîlk dide vekirin baxçeyên pirtûqalan,

-Kî?

Ji bo ku axa, otomobîlan, amrazan, mekînan,

Yarikan û birek navmalîyên reşik bigire.

Kî dirav dide pêdekirin?
 Kî dide dewlemendkirin mirovê spî,
 Kî dinepixîne zik û peredanka wî?
 -Kî?

Û teyrikên dixwînin,
 Robarên bêxem diherikin,
 Û bayê tê ji hundir ve
 Wê bersîv bidin:
 - Serberdayên Gamba...
 (-Monangambeeeee...)

Ax! Bihêlin, çet nebe bi darên xurman ez rapelikim
 Bihêlin bikişînim ez, bikişînim şeraba xurman
 Di serxweşîya xwe de bifetisim û ji bîr bikim
 - Serberdayên Gamba...
 (-Monangambeeeee...)

*Monangamba: Zarokên Gamba
 **Perê Angola

DEWLETÊN YEKBÛYÎ AMERÎKA

ARCHIBALD MACLEISH

7 Gulan 1892 Glencoe- 20 Nîsan 1982 Boston

MIRÎYÊ ÎSPANÎ

Nehat xwestin hesabê vêya,
 Hesabê hêstiran nehat xwestin,
 Lê wê bê xwestin
 Hêstirên Madrîd`ê, yên Barcelona, Valencia
 Nehat xwestin hesabê van hêstiran*

Hêstir zuha bûn li rûyan,
 Zuha bûye xwîn li ser xîzan,
 Nehat xwestin hesabê hêstiran,
 Hesabê xwînê nehat xwestin
 Wê bê xwestin hesabê vana

Lewra napeyivin mirovên Guernîca.
 Zarokên Almerîa bêdeng in
 Jinên Badajoz bêziman in
 Bêziman in ew, dernayê dengê wan, dengê wan dernayê
 Xetimandîye gewrîya wan xîza wira
 Napeyivin, wê napeyivin jî û zarok
 Zarokên Almerîa letan in
 Nalivin, wê nelivin jî
 Laşê wan şikandî, hestiyê wan şikandî, devê wan
 Lewra mirînin ew, tev bêzimanin

Nexapin,

Guman mekin ku wê neyê xwestin hesab

Nexapin,

Ku hesabê xwîna rijîyayî nehatibe xwestin

Guman mekin ku wê neyê xwestin hesabê derewan

Nexapin,

Wê bê xwestin hesabê vêya,

Wê bê xwestin belê,

Wext hey e

Wext heye hîna,

Wextê mirîyan pir e, li van deran:

Li Badajoz, li Guernîca, li Almerîa

Karin rawestin wextê wan heye hîna,

Wext hey e

Karin rawestin hîna

*Xwîna ku Almerîa, Badajoz û Guernîca rijand,

Nehat xwestin hesabê vê xwînê

FRANSA

ARTHUR RIMBAUD

Jean Nicolas Arthur Rimbaud li Fransa bajarê Charleville di 20 Cotmeh 1854'an de ji dayik bû û di 10 Mijdar 1891'ê de li Marseille jîyana xwe ji dest da.

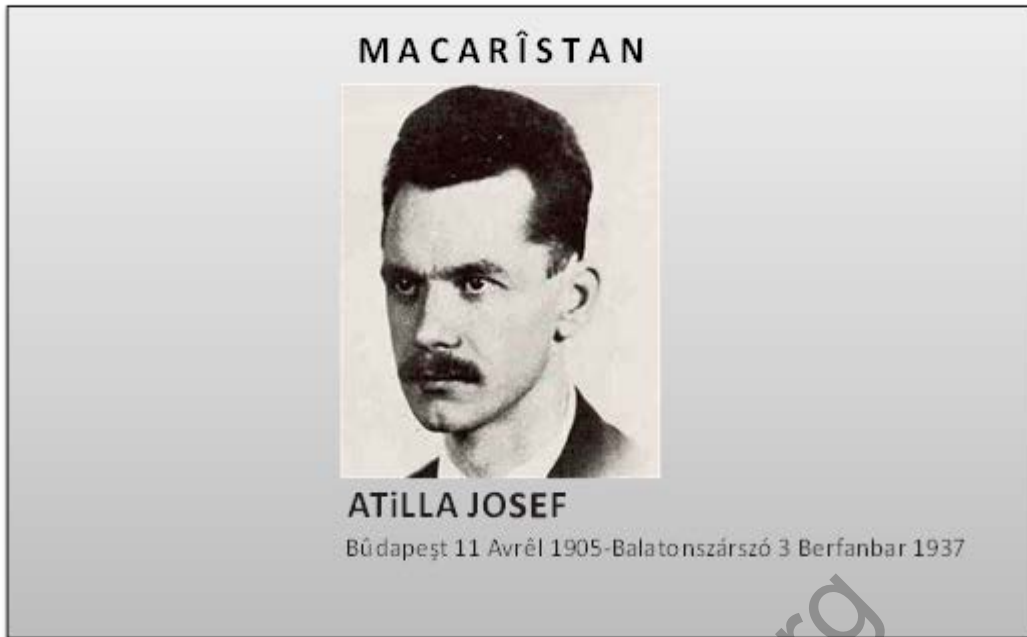
OFELÎA

Di ava aram tarî ku sitêran lê şewq vedida
Ofelîa gewr ser avê mîna leylankek mezin;
Ser avê pir hêdî, di nava bûkanîya xwe dirêj bûye...
-ji dûr ve te karibû dengê hêlehêla neçîrvanan his bikira.

Ji bo Ofelîa ji hezar salî zêdetir xemgîn
Derbas bû, ruhekî sipî, ket binê çemê reş î dirêj.
Ji bo dînîkîya wê ya şêrîn zêdetirî hezar salî
Sura êvarê strana wê nuhurand.

Ba sîngên wê maçî dîke û mîna çelengekî vedike
Bûkanîya wê ya mezin li ba dibe û dikeve avê;
Şaxên bîyan li ser milên wê bi girî dilerizîn,
Xwe bera ser brûyên kevan î, efsûnî didin şax.

Leylankên avê li dora wê bel bûne dikin axîn;
Carna ew bîhn vedide, di darek xilmaş de,
Carna ji hêlînekê dengê li hevdana baskên biçûk tê;
Ji stêrek zêrînî sirûdek bi xof tê xwarê.

NIŞTÎMANA MIN

Maldar dilerize, li hember xizan, ji tirs
Xizan dilerize, ji tirs, li hember maldar
Lewra, ya rastî tirs e, di jîyana me de
Û fenekî, lê nîn e li wira cîyê hêviyê

Yên diwerimînin zikên xwe, bi nanê gundî
Ew ajotinin dervî hemû mafan
Vê jina zahmetkêş, mîna erda beyar lawaz
Li qunceke diqurnise, ji dêbla bigere li mafê xwe

Û gava zaroyên gel dertên rastê
Ev hezar sal e meşiyaye di şiverê
Li pişta wî, buxçikek hejar hey e

Ji bo xulamtîyekê bibîne, seranser tevdide bajar
Û tiştê ku kari bike, bi darê destê xwe
Lêdana gora ku hestîyê bavê wî tê de ye

Bi her tiştê xwe Macar, lê ruhê min yê nefiyê ji dil
Hesretekê diqîre, bi hemû taqeta xwe
Ji bo di dawîn de bibim kurê wî yê dilsoz
Ji bo di dawîn de min himbêz bike, niştîmana min ya delal

Ji heywanekî zincîr li hustu hatîye xistin
Dixwazim cuda be qedera min, jîyana bi mirovî, bi hozanî
Û ez ferman dikim li dozger, qet nebe
Bira neyê birîn pêûsa min ji perpitandinên xwe

Ax niştîmana min, te şand gundîyên xwe ji oqyanûsê wê de
Jîrbûnîya erda Macar bide wan
Aniha hestên mirovî bide mirovan

Bira nebe mêtingeha Alman ev welat
Bira bi bêdawîyek ronak biçirise risteyên min
Êdî bira dilşadî vede li stranên min

ANGOLA

AUGUSTINO NETO

Angola Bengo 17 Îlon 1922 10 Îlon 1979 Rûsya Moskova

BERÎ KOÇKIRINÊ XATIRXWESTIN

Dayika min!
 Kuştin zaroyên te
 Ê te hînî aramîyê kirin.

Dayika min!
 Salên jîyana te
 Dişibihin hev
 Mina kevirên goran,

Ê te hînî xemkêşiyê kirin
 Hêvîgirêdana bi ezmana.

Lê çarenûsa kurên te
 Bi awakî din bû.
 Derizî kevirê sebrê
 Ê derizî
 Tovê xemê
 Ê dara kerbê jê beliqî.

Ê hêvîya bi ezmana hat girêdan
 Dawî hat.

Hêvî em in, em bi xwe!

Em ku,
 Koleyên duhî;
 Paleyên tazî
 Di plantasyonên qehwê:
 Em ku, herdem birçî,
 Herdem tîh,
 Em ku, ji rohnîyê
 Bêpar;
 Kor, nezan,
 Û dibistana bi tenê em pê dizanin
 Fermanên efendîyên me ne...

Em ditirsîyan
 Ji meşa li ser erdê
 Ya di bin de pêşîyên me razayî;
 Me hez dikir ji te
 Bi dizîka
 Mîna bidizin malê yekî din;
 Em ditirsîyan, wek dayik
 Bangî te bikin...

Dayika min, welatê min!
 Niha em hatin guhertin êdî.
 Bi xwe rizgar kir me
 Hustuyê xwe ji nîr
 Û vegera ji vê rêyê nîn e êdî.

Ji jîyanê natirsin em
 Ev, tê wateya ji mirinê jî natirsin em.
 Em in hêvîya
 Angola
 Û şerê me
 Ji te re
 Wê şahîyê bîne!

AZÎZ NESÎN

20 Berfanbar 1915 Istanbûl – 20 Tîrmeh 1995 Îzmîr.

BIBEXŞÎNE

Ya ez gelekî berî dema xwe tîm
 Mîna ku hatime cîhanê
 Yan ji demê pir dereng
 Mîna ku di vî temenî de ji te hez dikim

Ji bo kamiranîyê tim dereng dimînim
 Tim zû diçim nekamiranîyê
 Ya her tişt qedîyaye ji zû de
 Yan tu tiştêk destpênê kirîye

Di demek werê hatim jîyanê
 Ji mirinê re zû ji şabûnê re dereng
 Dîsa dereng mame bibexşîne yarê
 Ji şabûnê re deh ji mirinê re pênc maye

KURDISTAN

ARTHUR RIMBAUD

Baba Tahir Uryanê Hemedanî 935-1019 fîlozof, helbestvan.

DUBEYT

Du keziyên te li ber ruwê te ne,
 Gul û simbil li cem te bi hev re ne;
 Dema tu keziyên xwe belav dikî,
 Bi hemû mûyên wan dil bi dar de ne.

Tu ku qamnazenîn û dilruba yî,
 Tu ku bêyî kilê çav bi kila yî;
 Tu ku xwedyê du keziyên siya yî
 Çer dipirsî ku çima awara yî.

Eger derdê min yek bûya çi dibû;
 Ger xema min hindik bûya çi dibû;
 Li kêleka min hebîb yan tebîbek,
 Ji herduyan yek hebûya çi dibû.

Evîndar ew e ku herdem bi bela be;
 Mîna Eyûb bi kurman muhtela be;
 Weku Hesên binoşe tasa jehrê
 Mîna Huseyn şehîdê Kerbela be.

Min bikujî b'zorê, tê j'kê bitirsî;
 Biqewrînî b'xorê, tê j'kê bitirsî;

Ez bi vî nîvdilî j'kesî natirsim,
Ey dilê du alem, tê j'kê bitirsî.

ÇARÎN

Dilê şad agah ji dilê jar nîne
Kesê xweş rewş agah ji bîmar nîne
Ne b'nasê te ev wêneyekî kevn e
Ku azad ji dîlî agahdar nîne.

Gulîstan cihê te ey nazenînim
Ez di gulxen û xwelî de dirûnim
Çi di gulşen çi di gulxen çi sehra
Ku çavan vedikim her te dibînim

Bela wek remzekê ji bejna te ye
Mecnûnî qismek ji sewda te ye
Gumana min ev e ku xaliqê te
Veşartîyî di temaşa te de ye

Dilêm ji derdê te herdem xemîn e
Balîfêm kevir, doşekem zemîn e
Sûcê m ev e ku min ji te hez kirye
Ma her ê j'te hez dike dilbixwîn e

Alemê de kes nebe wek min, amîn
Wek min kes nebe di ev dîn û ayîn
Her ê ku bi halê min bawer nîn e
Weke min be, weke min be, weke min

Her ew ku aşiq e ji can natirse
Aşiq ji zencîr û zîndan natirse
Dilê aşiq weke gurê birçî ye
Ku ew ji heyheya şivan natirse

Ku dil dilber be, lexwe dilber kî ye
Eger dilber dil be, navê dil çi ye
Ez dil û dilber tevlihev dibînim
Nizanim ku dil kî ye dilber kî ye

Biçim ez ji vê alemê bider çim
 Biçim ji Çîn û Maçînê dûrtir çim
 Ez ê j' dildar re peyamkê bişînim
 Ku ger dûrî xweş e ez ê dûrtir çim

Eger destê bighê çerxa felekê
 Ezê gelek tiştan bipirsim ji wê:
 "Te bi yekî dayiye sed nîmet
 Bi yê din jî nanê ceh tevî xwînê"

Îlahî biçim cem kê biçim cem kê
 Ez ku bê dest û pa me biçim cem kê
 Hemû min biqewrînin tême cem te
 Ku ji te biqewirim biçim cem kê

Hin Çarînên bi zaravên Lûrî ve Kurmancî

Lûrî

Me ger şîr û piling î, ey dil, ey dil
 Be mu dayim be ceng î, ey dil, ey dil
 Eger destem resed xûnet birîcem
 Biwînem ta çi reng î, ey dil, ey dil

Kurmancî

Me ger şêr û piling î, ey dil, ey dil
 D' gel min her dem li ceng î, ey dil, eydil
 Eger dest im giha xûna te d'rêjim
 Bibînim ka çi reng î, ey dil, ey dil

Lûrî

Dilem zar û hezîn e, çun nê nalem?
 Wicûdem ateşîn e, çun nê nalem?
 Be mû waçen kî çun û çend nalî?
 Çu mergem der kemîn e, çun nê nalem?

Kurmancî

Dil im jar û xemgîn çawan ne nalim?
 Canê min dişewite, çawa ne nalim?
 Dibêjne min çawan û çend dinalî?
 Ku merg im di kemîn çawan ne nalim?

Lûrî

Dilî şad ez dilî zaresî xeber nî
 Selametrû zi bîmaresî xeber nî
 Ne teqsîrî te î n resmî qedîm e
 Kî azad ez giriftaresî xeber nî

Kurmancî

Dilê şad ageh ji dilê jar nîne
 Kesê xoşrewş ageh ji bîmar nîne
 Ne b' nasê te ev wêneyek kevn e
 Ku azad ji dîlî agehdar nîne

Lûrî

Be şû mehwî ruxî mehpare hestem
 Be roz ez derd û xem bîçare hestem
 Tu darî der mekanî xud qerarî
 Mûyem kî der cîhan aware hestem

Kurmancî

Bi şev mirîyê ruyê mehpare me
 Bi roj ji derd û xeman bêçare me
 Li şûn û cihê xwe te biryar heye
 Ez im ku di cîhanê aware me

Lûrî

Dilî mû xeyrî te dilber nê gîre
 Be cayî cewherî cewher nê gîre
 Dilî mû sûte û mîhrî te azer
 Bî nasûte azer der nê gîre

Kurmancî

Dilê mî' j' bilî te dilber na gire
 Li cihê gewherê gewher na gire
 Dil sotemenî û evîna te agir
 Bê sotemenî agir her na gire

Lûrî

Bî te gulşen çu zîndan e be çeşmem
 Gulistan azeristan e be çeşmem
 Bî te aram û umr û zîndeganî
 Hemu xwabî perîşan e be çeşmem

Kurmancî

Bê te gulşen wek zîndan e li nik min
 Gulistan agiristan e li nik min
 Bê te aram û jî û jîyana min lê
 Hemu xewa perîşan e li nik min

Lûrî

Gulistan cayî tu ey nazenînem
 Mû der gulxen be xakister nişînem
 Çi der gulşen, çi der gulxen, çi sehra
 Çu dîde wa kerem ciz te nê wînem

Kurmancî

Gulistan cihê te ey nazenîm im
 Ez di gulxen û xwelî de dirûnim
 Çi di gulşen, çi di gulxen, çi sehra
 Ku çavan vedikim her te dibînim

Lûrî

Xûş an saet kî dîdarî tu wînem
 Kemendî enberîn tarî tu wînem
 Nê wîne xuremî her giz dilî mû
 Me ger an dem kî ruxsarî tu wînem

Kurmancî

Xoş ew saet ku dîdara te b'binim
 Kemendê enberîn tara te b'binim
 Na bîne şadiyê her giz dilê min
 Me ger ew dem ku ruxsara te b'binim

Lûrî

Bure, Bure kî cananem tu yî tu
 Bure, Bure kî sultanem tu yî tu
 Te xud zanî kî xeyr ez tu ne zanem
 Bure, Bure kî îmanem tu yî tu

Kurmancî

Were, were ku canan im tu yî tu
 Were, were ku sultan im tu yî tu
 Te b' xwe zanî ku j' bilî te ni zanim
 Were, were ku îman im tu yî tu

Lûrî

Bure rozî kî dîdarî te wînem
 Gul û sumbul be dîdarî te çînem
 Bure bunşîn berem salan û mahan
 Kî ta sîret biwînem nazenînem

Kurmancî

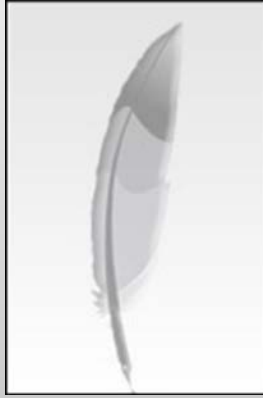
Were rojek dîdara te bibînim
 Gul û sumbul bi dîdara te çînim
 Were rûnin nik min salan û mehan
 Da ku têr te bibînim nazenîn im

Lûrî

Behar amed be sehra û der û deşt
 Cewanî hem beharî bud û biguzeşt
 Serî qebrî cewanan lale rûye
 Demî kî mehweşan ayen be gulgeşt

Kurmancî

Bihar hat, hat ji bo çolê û der û deşt
 Biharek bû, ciwanî hat, biguzeşt
 Serê gora ciwanan lale zîl dide
 Her li dema ku zerî têne gulgeşt

BEKIR MERIÇ

1960 Adana- 2014 Adana

LI TE GERÎYAM

li te gerîyam ey azadî
 çawa ku bi bezek bi helkehelk
     ya bi şevan bi rojan
 çawa di mexela newala Sefo ya zuha

yan jî
     di mija Halepçe ya îperît de
     dayikên zarokên xwe wendakirî
     ji bo bikujin xwedayan
 û çawa ku li hember dagîrîya hezar salan
     dilê serî hilda

bi hesret li çekê bigere
 werê gerîyam li te ey azadî
 li te gerîyam
     li Olîmpûs
     li Sîon
     li Golgotha
     li Hira

li te gerîyam
 gava hûr hûrî bû mejîyê min
 di paxila dîrokê

di bixûrê
 di neftê
 li te gerîyam
     di Komunê
     di çiriya pêşîn
     di atomê
 li te gerîyam ey azadî
 li çîyan
     di birçîtîyê
     di evîndarîyê
 aleyan dikim gorî te
 dilan pêşkêş dikim sîya te
 dibe azwerîya min tu di her mirinê

Çile `90
 Aydin

EZ EVÎN IM

têm ba te
 ji janan ji nebûnan
 xemgîn im
 gulîstana welatekî gul dernayên li axa wê
 bi gulleyên eşqiyakî kunkunî, di lêdana çiyayê xwe de
 terhên min yên şîn radizên bêcan
 teyrik nagirîn
 lûlak kerba xwe verşiyaye di teniştê min de bi lencîn
 çeka dîyarekî me ez
 temenê xwe nizanîm
 hêvî hatin xencerkirin li çiyayên wê
 diya egîtekî
     lawijan bi xêlî dikim
     haletê gundî
 torna karker im
 keçikek hesreta ji min dineqîşîne gergefa xwe
 bi rewşek herî guhnedar ez heme di hêviya wê de
 mîrê dilê te me
 gîhayên te yên nîvşevî di ava revok
 ristên sirûdan
 neqaratên sitrana me
 dîhn diherikim di mexelê xwe de

dibim robarekî bêgem, bêzîn
 carcaran li çîyan vêdikevim
 şevê rohnî dikim pêtî pêtî
 carcaran bêdeng dimînîm
 mîna berfa şeva zivistana bimirin
 ji royê re çermê xwe pêşkêş dikim
 carcaran dibim bûkek
 ji genim re dibim simbil
 bi baranê didim maçîkirin porê xwe
 kes min nabîne
 di çavên te şewq didim herdem mîna çirûskê
 nan

av

ba

û illehî jî serxwebûn

dibim şewat di lêva yarê
 gava tê kişandin dest û pê
 radizêm ranazêm
 dimirim û radibim bêdawî
 dimînînin heyirî yezdan
 carcaran çong didim ji agir re
 carcaran dişewitînim pirtûkên pîrozwer
 min dixapînin bi sozên bihuştê
 ji axê bawer nakim êdî
 ji min re dijmin e tirs
 bi xwîna xwe av didim zevîyên xwe
 li çîyan mesken digire bi min re namûs
 mirin yarî ye
 hezar xencer li pişt min didin
 bergornên dilên xwe firotî
 belê nizanin

ez namirim

nayêm kuştin

ji bêbextan re efsûn im

dibim Eyûb kurmî dibim
 dibim Eyûbî hildipekim
 dibim Yûsif li Gayya'n radizêm
 gava halan hildidim dibe deşt li min çiya
 kemîn naçar in
 dikevim paxila keçên asê
 şev bêagahin

bêarîn didizim dilên wan
 mêrxasên dilpola bêdemsal
 li min xweşik disekinî nêrgis qerenfîl
 illeh ji hêstirên çavan bêdestmal
 ser zimanan sitran
 ser dilan kamiranî
 ser lêvan jan im
     bên jêkirin ji rehên min
                     namirim
 ez evîn im...

HEVALÊ ARAM STRANEKÊ BÊJE LO!

I.

ji Babîl tîm:
 baxçên dardakirî cihê cejnê
 hoqehoqên zengilî
     dike helbest Hamûrabî
 zad diçine Dehak li deştên Sûr'ê
 Zap mîna zarokekî hişdar
 Porê xwe mist dide bi turbînan
 hevalê Aram sitranekê bêje lo
                     ji Nînewa

II.

ji Heranê tîm:
 mirovên delal
     xortên delal perwerde dike
 kampûs himbêz dîkin
     darên zînde bişewq
 belav dibe dengê qanûnê
 bi sitrana Feqeyê Teyran re
 qeflek berbû derbas dibe
     li ser kelekan di Ferat re
 hevalê Aram sitranekê bêje lo
                     ji Mûsilê

III.

ji Amed tîm:
 aleyan sîng vedane

li bircên wê
 xeyalek serxweş ditewişe
 di Ehmedê Xanî de
 Mem maçî zînê dîke
 heyveron dînoke diçirûse
 royê ruyê xwe avêtîye ser Dicle
 bi hemû şewq û şemala xwe
 hevalê Aram sitranekê bêje lo
 ji Mahabat

IV.

ji Halepçe tîm:
 zarokên dilbij di pêsrên diyan
 keçek çav bi kil
 porê xwe dide dergîstîyê xwe
 Cegerxwîn çêdibe
 di Şeveqa Lenîn
 masîyek li sîpan dinêre bi xof
 hevalê Aram sitranekê bêje lo
 ji Kerkûkê

V.

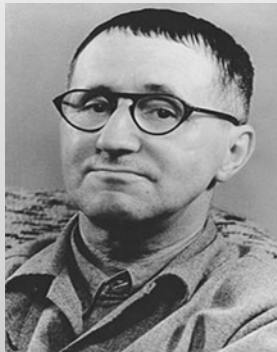
ji Ararat tîm
 dengbêj sitranan li hev tînin
 bi coşîn
 tûtîne dipêçe gundiyek
 di êvara belek de
 bi bilûra xwe li evîna xwe digere
 şivanek bi azwerî
 xezalek dimire di naperûkên wawîkan
 hevalê aram sitranekê bêje lo
 ji Êrmiyê

VI.

ji Dêrsimê tîm:
 bi quretî didin awazan bilbil
 keçên çavasê
 biraderên çayê vedixwin
 li hember mûnzir
 dest bi sitranê kiriye
 kalekî bi simbêlê xwe yê zerî-zeytûnî

ALMANYA

BERTOLD BRECHT

10 Sibat 1898 Augsburg, 14 Tebax 1956 Mitte

PESNÊ DÎVALEKTÎKÊ

Ger tu dijî, nebê "tu demê".
 Hildiweşe, yê nayê hilweşandin tê dîtin.
 Namîne tu tişteke çawa be werê.
 Femandaran, gava dan fermanên xwe yên dawîn
 Yên di bin feremandarîyê de dest bi peyvê dikan.
 Kî kari bide çav û bêje "tu demê"?
 Gava zordestî bajo, kî sûçdar e: em bi xwe.
 Û kî mecbûrî hilweşandina wê ye: em.
 Yê têkçûyî, rabe ser xwe!
 Yê her tiştê xwe wendakirî şer bajo!
 Ger tu têgehîştibe tiştên diqewime, kî kari te bigire?
 Ji "tu demê" "îro" dertê
 Têkçûyê îro, serketîyê sibê ye.

Gava Şer Destpêdike Ji Yên Li Dûrî Agir Dipên

Divê êdî wek çavê xwe
 Di şer de yê li dûrî agir dipên
 Gava ku yekî din biparêze doza wî
     Kesê ku temaşevan dimîne
     Divê êdî wek çavê xwe
 Tevlî şer nebûbe jî

Di dawî de wê parbike têkçûnê
 Payin li rexekî filan vala ye
 Ku çî bike nikare bireve ji şer

Yê şer neke, ji bo doza xwe
 Ji bo doza dijmin wê şer bike

Karkerekî Xwende Dipirse

Kê avakir bajarê Teb`ê, yê heft derî?
 Pirtûk tenê navê keyxanan dinivîsin
 Naxwe ma keyxanbûn, yên lat kişandin?
 Ya din jî Babîl hebû, ya tim dihat rûxandin,
 Kê Babîl avakir her carê?
 Karkerên avayîyan, di kîjan xanî de rûniştine,
 Yên Lîma ku di nav zêran de dilîzin?
 Hûn dibê çî bi wan dîwarçêkiran hat, gava Benda Çîn qedîya?
 Bîrdariyên serketinê, çend zahf in li Roma Pîrozwer?
 Çî kesbûn gelo, yên van bîrdariyan çikandin?
 Sezar kî têk bir ku bû xwedîyê van serketinan?
 Ma qey ji xeynî serayan tunebû ciyê rûniştinê,
 Li Bîzans`a mezin, ya bi nav û deng?
 Li Atlantîs, li wî warê çîrokan jî,
 Di nivê şevekê, gava mirov difetisîn di derya ku dizûrîya,
 Qîrîyabûn û hewar xwestibûn ji koleyên xwe
 Çawa stendibû Hindîstan, Îskenderê rûtazî?
 Ma bi tena serê xwe sitendibû wê dera?
 Çawa zora Galyayîyan biribû Sezar?
 Bila nanopêjek jî be, ma qey nebû li ba wî?
 Dibên girîya Flîp`ê Îspanî
 Gava noq bû tamamê fîloya wî
 Gelo ma kes negirîya ji xeynî wî?
 Di cenga heftsale, Frederik`ê Dudoya bi serket ha?
 Ma ji xeynî wî kes nebû, yê bi serket?

Li her rûpela pirtûkan, serketinek nivîsandîye
 Lê yên xwarina serketinê dipêjin kî ne?
 Di her gavê de, gotiye çîrîp û çengbûye mirovekî mezin
 Lê kê daye perê ku hatîye xerckirin?

Ha ji te re komek bûyer
 Û komek pirsîyar

Qencî Bi Kêrî Çi Tê

Qencî bi kêrî çi tê,
 Bê kuştin, yê qenc bi lez û bez,
 An jî yê qencîyê dibînin?

Azadî bi kêrî çi tê,
 Bijîn bi hev re,
 Yê azad û yê dîl?

Bêhişî mademkî bi dest dixê,
 Nan ji herkesî re,
 Aqil bi kêrî çi tê?

Ji dêbla hûnê bibin mirovên qenc,
 Cîhanê bigehînin cîyekî werê ku,
 Bila qencî neyê hêvîkirin!

Ji dêbla hûnê bibin mirovên azad,
 Cîhanê bigehînin cîyekî werê ku,
 Bila bigehê azadîyê herkes,
 Werê ku pêwîstî bi hezkirina azadîyê nebe!

Ji dêbla hûnê bibin mirovên heşdar,
 Cîhanê bigehînin cîyekî werê ku,
 Bila xisarî be bêheşî!

Stran Ji Bo Yê Li Ber Wendakirina Dîlawerîya Xwe

Xwedî qanûn in ew, xwedî biryarname
 Xwedî kela ne ew û xwedî zîndan
 (komelên wan yê civatî filan hela li alîkî!)
 Xwedî pasban in û xwedî dozger in jî
 Xwedîyên mûçeyên zêde û amade ne ji kirina hertiştî re
 Belê ji bo çi vana giş?
 Çi guman dikin, ma qey wê me di kefa destê xwe kin?

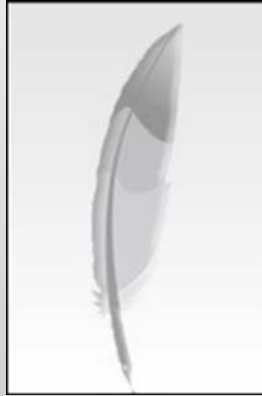
Wê bibînin di nêz de berî tune bibin
 Ji vana tukes nema ji tişkî re dibin
 Lê tu kes

Xwedî rojname ne ew, xwedî tank
 Dixwazin me qet nedin axaftin
 (rêzanvanên wan filan hela li alîkî!)
 Xwedî keşe ne û xwedî profesorin jî
 Xwedîyên mûçeyên zêde û amade ne ji kirina hertiştî re
 Belê ji bo çi vana giş?
 Ma ewçend pir ditirsin ji rastîyê?
 Wê bibînin di nêz de, berî tune bibin
 Ji vana tukes nema ji tişteki re dibin
 Lê tu kes

Xwedî top in ew, xwedî tank
 Xwedî reşşe ne û xwedîyê bombeyên desta
 (liqên wan yên SS filan hela li alîkî!)
 Xwedî Gestapo ne û xwedî leşker in jî
 Xwedîyên mûçeyên hindik û amade ne ji kirina hertiştî re
 Belê ji bo çi vana giş?
 Ma ewçend jî xurt in, neyarên wan?
 Wê bibînin di nêz de, berî tune bibin
 Ji vana tukes nema ji tişteki re dibin
 Lê tu kes

Ma guman dikin ku wê tişteki bibe bi ewlebûna vana?
 Ji cergî çêbûme, xwe davên vê stûnê yên ketî
 Lê rojek wê bê, belkî jî sibê
 Wê bibînin ku bi kêrî tişteki nayên vana
 Wê biqîrin, wê gavê bi bare bar: Bipên! Bipên!
 Êdî ne top wan disitirîne wê rojê, ne jî pere

KURDISTAN

BÊKES-FAYIQ EVDALLAH

20 Sibat 1905 Koysincaq-20 Cotmeh 1948 Silêmanî

LAWANÊN WELÊT

Lawên welêt, xîret bikin,
 De rabin ji xewê, bir ser çû şev,
 Nema zemanê cehil û nezaniyê,
 Îro firsend e, roja hêmet,
 Bi ilm û sene't berz dibe mîlet,
 Alem hemîşe xerîqî îş e,
 Îş bikin bi merdî, bi dest û birdî,
 Yek dil û dev bin, heta roja mirdin,
 Lawanên welêt, xîret bikin!

EY MANG

Ey mang. ez û tu herdu hevderd in,
 Herdu giriftar li nav ahê sardin,
 Tuwêl û reng zeri li esman,
 Ez jî der bi der li şeheran,
 Digerim, ey mang!
 Qebla dildaran,
 Dermanê derdê dilê bêmaran,
 Şevêkê û îşev bigire perê min
 Bê yar û herdem aciz û tenê me,

Dilzar û bêzar, pest û xemgin im,
 Gîroyê dawa yara şîrin im,
 Dîlbendê eşqê wê belek çav im,
 Şêt û şeydayê wan gurçikê xav im,
 Ji wê wusa ketime nav xeyal,
 Girîne pêşê min, bûme guhê zoxal ,
 Ey mang, tu li şixulê eşqê pîrozî,
 Tu neşe bexşî dil bi sozî,
 Ez sond dixum bi îşq û ciwanî,
 Bi nesîma berê beyanî,
 Bi serhatî xwe bo min beyan ke ,
 Derdê minî giran hinekî asan ke,
 Tu carê çi bûyî wa pêşîvavî?
 Ji ber çi pest û mat û damavî?
 Bêje min, tu xwedê çend ciwan te dî?
 Çend kur te li bezma aşiqan dî?
 Çend qewm û millet, çend şêher te dî?
 Çend şer û şûr bê aman te dî?
 Çend burdumanê Kurdistanê te dî?
 Çend kefenê alî şehîdan te dî?
 Çend bêkesanê perîşan te dî?
 Çend der bi der û mal wêran te dî?
 Çend çavsorî pir girîn te dî ?
 Ey mang, ewqas te seyrî dinya kir,
 Seyrî nifaq û zulmê û rîya te kir,
 Bo wê ye, ku te reng û rûyê xwe guherîye,
 Reng û şuurî tamam birîye.

NESRÎN

Nesrîn! Demek e daxa te li min e,
 Gîroyî, bendî, jîna te zulm e,
 Ez wa dibêjme te, çimkî deynê min e
 Rabe, bitêkoşe heta xûna te germ e.
 Serpoşa xwe bavêj, qet meke şerme.

Iro zemanê ulm û îrfan e,
 Alem şev û roj li îş û kardan e,
 Ferqa nêr û mê tune, bizane,
 Rabe, bitêkoşe, heta xûna te germe,
 Serpoşa xwe bavêj, qet meke şerme,

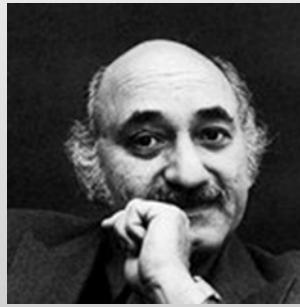
Mebêj ez keç im, tu jî wek minî,
 Mohtacê ulm, fen û xwendinî,
 Mecbûrî îşî û xizmet kirinî,
 Rabe, têkoşe, heta xûna te germ e ,
 Serpoşa xwe bavêj , qet meke şerme,

Çiqas rûniştî, pişta te xware,
 Zer û lavaz bûyî, hêza te ne maye,
 Keça bîganî va li ber çavê teye,
 Rabê, têkoşe, heta xûna te germe,
 Serpoşa xwe bavêj, qet meke şerme,

Xişir û ciwanîya te heya fêr bûne,
 Paşroja te her bi wan ron e,
 Keça bê ilim, dîl û zebûn e ,
 Rabe, bitêkoşe heta xûna te germ e,
 Serpoşa xwe bavêj, qet meke şerme,

Wek xûşk û bira divêt em herdu,
 Milê hev bigrin, herne meydan,
 Kurda bibin nav rêza miletan,
 Rabe, bitêkoşe, heta xûna te germe,
 Serpoşa xwe bavêj, qet meke şerme.

KURDISTAN

BULAND AL- HAYDARÎ

26 Cotmeh 1926 Kurdistan – 6 Gelawêj 1996 London

POŞMANÎYA YÊ XWE FIROTÎ

Zanim wêna
 Zaroyên min
 Fedîkarîya min
 Serpêhatîyek e li dora malan dibihure

Zanim her carê
 Zîvirandina zivistanê li dora agir
 Zanim her carê
 Dîtina lêvekê, yê navekî
 Dişibihe yê min
 Mêrkujîya min di bîr tîne
 Ev mafê dana biryara mirinê ye
 Ya diçe xwar, di dilê zarokên min de

Zanim
 Hemû tiştê bûn bi destê min
 Ji sibeha min ya cîwarbûyî re bircên gorîkirî
 Îro êdî ji şahidîya ketina min pêve ne tiştêkî din e

Zanim
 Di serdabên şevê de
 Min bextreşîya bêgunehan veşart
 Ji bo gunehên xwe hindik bikim, xwîna rijandî min veşart

Ji alî tîrêjên dertê ronîyê, vê gencîna reş
Dibe şahidê ketina min hertim, ev gencîna reş

Zanim tune dike tol, rewşa netewa min ya keysgîr
Gava dibîne gencîna reş
Wî tebayê hov yê mafê wan xwar
Di min de naskir, şeva ji rêya wê re bû asteng
Zanim, dipejirînim
Kû şev e, ya xwe bera ser da, tebayê hov

Ey netewa min, zanim
Min çawa te avêt kuçê
Ji te re tenê
Min hîşt birçîtî, firmêsk, bobelat

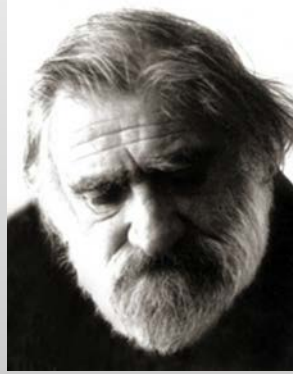
Zaroyên min qet nîn e
Gunehbexîya min, ya ji we re bêjim

Zarokno
Wê mirin jî paqîş nekira
Rûreşîya li enîya min
Zanim wêya
Vay li vira hezar kuştî, hezar girtî
Hezar zarok
Hezar rabirdû, hezar îro, hezar sibê
Tenê yên zîndanê min nasdikin
Paqîş nakin leka enîya min, ya mirinê

Zarokno
Min bavêjin
Inkar bikin, rengê çavê min
Ji we nifirek tê ser min
Ya biçûk dixê, di nava dîrokê de
Marekî şikestî

Bûye bizot, bizot
Vê nifira ku pêtiyê wê yê bihurî çav girt
Dibe ku rojekê
Paqij bike enîya min

CAN YUCEL

21 Tebax 1926 Îstanbûl -12 Tebax 1999 Datça

GOTINA BI ŞEWAT

Nikarim gotinek bi şewat bêjim ji te re
Ku cotek gotinên min ên delal hebe

Bêjim ku, ji şabûnê re zîndan e cîhana min
Ma tê bi min re di kanîyekê de bibe yek?
Evîn, ne pêtîkî kayê ye,

ku di me de
Geh vêkeve, geh vemire
Evîn, şewata rêlekê ye di dilê me de
Dişewite bi fitl û ger
Em ne her du tenê ne, di vî arê evînê de
Her ku mir in, zêde bûn em
Di qeydan de çêbûn em

Di zîndanê de, me afirand tîrêj, himbêz bi himbêz
Wê hîn jî fireh bibe vê xeleka arê me yê bihêz
Gava çayê qurt dikin, ne tenê ne em
Yarê, gava bi kamiranî jî bijîn
Dê netenê bin em

KURDISTAN

CEGERXWÎN/Şêxmûs Hesên

1903 Hesarê Kercews, 22.10.1984 Stokholm SWÊD

KURTEJÎYANA CEGERXWÎN

Sala hezar û nehsed û sê ez hatime dinyayê,
Bi navê Siltan Şêxmûs ez çêbûme ji dayê.

Heta bûm sêzde salî li gundê me'y Hesarê,
Jîna xwe min diborand, paşê ji wê me da rê.

Bavê min ê rîsipî xwedî mirov û rûmet,
Ne mirovekî malgenî bi namûs û bi xîret.

Ji tengasî, neçarî me ew gundê xwe berda,
Hatîna Amûda rengîn bavê min zû emir da.

Diya min a belengaz pêncî salî dilovan,
Salek piştî bavê min ew jî li wî bû mêvan

XWENDIN

Xwendin nebî kes naçe pêş,
Peyda dibin pir derd û êş,
Her dem di bin destê neyar,
Em dê bidin xûkî û bêş ,

Ev tac û şewket xwendin e,
 Ev dîn û dewlet xwendin e ,
 Ev serbilindî xwendin e,
 Ev dewlemendî xwendin e,

Herçî nexwendî rêncber e,
 Ê ku bixwêne rêber e,
 Her dem di nêv xan û sera,
 Serkar e, ya serwer e,

Ev tac û şewket xwendin e,
 Ev dîn û dewlet xwendin e,
 Ev serbilindî xwendin e,
 Ev dewlemendî xwendin e.

Xwendin divê hem pir xebat,
 Bo milletê kurd û welat,
 Kurdno ji xew rabin hemî,
 Mizgîn li we, roja me hat.

Ev tac û şewket xwendine,
 Ev dîn û dewlet xwendine ,,
 Ev serbilindî xwendine,
 Ev dewlemendî xwendine

HALÊ GUNDÎYA

Xanî ji kelpîç pir teng û nexweş ,
 Reş û bê ronî ji dixanê reş,
 Hin pez û dewar di nav çavên wan,
 Kufletên wan pir, ne pênc û ne şeş,
 Wek kuna rovî govik û şkeft,
 Rind in ji derdan bûne wek heneş,
 Kûr in weke koz tev gemar û toz,
 Jê tê bîhna pîs tev av û dilop,
 Tev mêş û kelmêş pêşî û dûpişk
 Kolma sehê reş, hêlîna miqrop
 Li dora bîrê teqan û çirav,
 Her der weke hev ne rêş û ne şop,
 Hawîrdora gund tev qerş û gemar,
 Sergîn û tepik gihane ber dev,

Jin û keçên wan li guhera pez,
 Pişkul û rîxan her ro didin hev,
 Ba û babilosk toz û tirabêlk,
 Li wan didêrin bi roj û bi şev,
 Sergo li ber der, pir xweşe ew der,
 Her kes diçin ser odeyê ew nav,
 Li hev dicivin ji cî nalivin,
 Hin bi tîfold, hin jana zirav,
 Ava devê hev hemî vedixun,
 Bi şadî û ken çî xweş e ew nav
 Hawîr nexweşî li ser wan da tê,
 Derman ji doktor çawa bikirî,
 Xwe xwedî dikin sal bi sal bi zor,
 Zor dane ser wan sorik û xurî,
 Her kes dil bi xem zor û stem,
 Qêrîn û hawar nalîn û girî,
 Tim bi reş û şîn hemî dilbirîn,
 Hin kor û bawî hin keçel û qop,
 Axa û began ew kirne talan,
 Tebeqa mêrkuj tebeqa zirzop,
 Malê wan nîne, hemî birçîne,
 Tim davêjin top, tim davêjin top
 Şev û roj xebat, dîsa tev birçî,
 Yan nan zebeş yan nan û mehir,
 Pirê wan pêxwas, bê şal û kiras,
 Cixare vexwar, ne hiş û ne bîr.
 Kulla pir giran besa li ser wan,
 Van şêr û melan ew hiştin feqîr,
 Cotkar û karker tev bê ser û bêr,
 Birçî û reben hemî palevan,
 Comerd û camêr hemî wek şêr,
 Her şev li cem wan rêwi û mêvan,
 Ne xema waye çiqas birçî bin,
 Çiqas tazî bin, hemî dilovan.

KÎNE EM

Kîne em?

Cotkar û karker

Gundî û rênçber
 Hemû proleter
 Gelê Kurdistan
 Şoreş û volqan
 Tev dînamêt in
 Agir û pêt in
 Sor in wek etûn
 Agir giha qepsûn
 Gava biteqin
 Dinya dihejî
 Ev pêt û agir
 Dijmin dikujî
 Kîne em?
 Hey hey hey kîne em?
 Em in rojhilat
 Tev birc û kelat
 Tev bajar û gund
 Tev zinar û lat
 Ji destê dijmin
 Dijminê xwînxwar
 Xurt û koledar
 Ji Rom, ji Fireng
 Di rojên pir teng
 Bi kûştin û ceng
 Parast, parast
 Parast min ev rojhilat
 Kîne em?
 Hey hey hey kîne em?
 Kîne em?
 Gelê serfiraz
 Dijminê dijmin
 Dostê aşîxwaz
 Em xweþ mirov in
 Ne hirç û hov in
 Lê çibkim bê şer
 Dijmin naçê der
 Bav û kalê me
 Dixwastin serbest
 Naxwazin bijîn
 Ta ebed bindest
 Kîne em?

Hey hey hey kîne em?
 Em in ew Kurdê
 Serhişk û hesin
 Îro jî dijmin
 Ji me ditirsin
 Bêhna barûdê
 Kete pozê min
 Dixwazim hawîr
 Biteqim ji bin
 Dîsa wek mêra
 Dikevin çiya
 Naxwazim bimrin
 Dixwazim bigrin
 Kurdistana xwe
 Axa Mîdiya
 Kîne em?
 Hey hey hey kîne em?
 Em in ew Kardox
 Xaldêwê kevnar
 Em in ew Mîtan
 Nayrî û Sobar
 Em in ew Lolo
 Kardox û Gûtî
 Em in Mad û Goş
 Horî û Gudî
 Em in Kurmanc û
 Kelhor, Lor û Gor
 Em in, em Kurd in
 Li jêr û li jor
 Çend hezar salin
 Kurdistana me
 Perçe perçe ma
 Bindestê dijmin!
 Îro ji Lor û Kelhor û Kurmanc
 Ji dest xwe berdan ew text û ew tac
 Hinek bûn axa, hinek jên bûn beg
 Hinek jên bûne cahşê jardara
 Kurdistan firot wan tev neyaran
 Bûne mezhebdar, bûne olperest,
 Bûne paşverû, bi tizbî û xişt
 Ta ku dijmin şikand li me ser û pişt,

Me dan bin lîngan dewlet û hebûn,
 Bûn dijminê hev perçe perçe bûn
 Ta ku Kurdistan
 Ta ku Kurdistan
 Ta ku Kurdistan
 Jar û perîşan ket e bin destan!
 Ketin xewê, ketin xewê
 Ketin xewa zîlm û zorê
 Ketin xewa bindestiyê
 Raketin, raketin
 Yekcaran serê xwe rakirin
 Lê dijmin serî zû jêkirin
 Yek carna bi hêz serê xwe rakirin
 Lê dijmin serî zû jêkirin
 Lê li vî xakî
 Li vî erdî tovên jîyanê hatiye çandin
 Ev erdê jîyanê ye
 Germ dibe, sar dibe
 Dikele, dikele, dipijiqîne
 Brûskê tavê tavan hiltîne
 Ronahî dike rojê li welat hiltîne
 Her wekên Kawa li ser xwe pêk tîne
 Niştimanperweran diwelidîne
 Em in ew gela
 Belê em in ejdeha
 Ji xewa dîlî şiyar bûn niha
 Dixwazin wek mêr
 Tev mejî û bêr
 Rabin her wek şêr
 Serê xwe hildin
 Çi serbilind in
 Bi cîhan carek
 Em bidin zanîn
 Rêçika Markîs, Rêçika Lenîn.
 Kurê Guherz û Ferhad û Rustem,
 Kurê Salar û Şêrgoh û Deysem.
 Bejin bilind in
 Wek dêw bilind in
 Em dest dirêj in
 Serbest dibêjin
 Dixwazin bi lez

Gavan bavêjin!
 Kîne em?
 Hey hey hey kîne em?
 Ne xwînxwar in em,
 Aştîxwaz in em
 Serdarên bilind,
 Gernas in herdem
 Em şer naxwazin,
 Divên wekhevî,
 Em paş ve naçin,
 Lê dijmin direvî!
 Divên bi şêwrê, lê ew qebûl nakî
 Divên biratî, lê ew qebûl nakî
 Bûye wek rûvî
 Li paş xwe nanêrî
 Kine em, kine em, kine em...
 Gelo bavê mî çî bikin?
 Naxwazin însanî
 Êrîş bikin û bigrin
 Histu bişkînin
 Ev pîsên mirdar
 Ji nav me derxînin
 Ji bo mirovan em tev dost û yar
 Bijî Kurdistan, bimirî koledar!
 Kine em, kine em, kine em...

CEMAL SUREYYA

1931 Dêrsim - 9 Berfanbar 1990 Îstanbûl

EV YA ME

Evînek bi rûxîn e ev,
Dirûxîne nava mîlet
Barê bengînîyê.

Evînek cudakar,
Nan û avê pardike
Rojê sê dahna.

Evînek xayin e ev,
Wê mala wê diz têkevê
Ya wî polis.

Evînek bêzagon,
Zewacê
Qet û qet nafikire.

Evînek keleş e ev,
Ji awazên herî ji rêzê jî
Şabûnan didewşirîne.

Evînek koka wê li derve ye,
Pir zêde dişibe
Ya Dante û Beatrice.

Evînek dagîrker e ev,
Kadîn ya şadibe dibê
Tiştekî din nabê.

www.arsivakurd.org

ÎTALYA

CESARE PAVESE

09 Îlon 1908 Torîno – 26 Tebax 1950 ji ber ku negîha evîna xwe dawî li jiyana xwe anî.

DAWÎYA XEYALÊ

Nikari ji nuh de destpêke êdî vî laşa.
Gava mere dest bide çavê wî, zîndebûna komê ax
hisdike yek. Gava şevêq lêxe jî
axek ku nikare xwe bêdeng bihêle ew.
Laşekî mirî ye, ew yê ji gelek şîyarbûnan
maye lê.

Hêza me nîne ku em heroj dest bi jîyanê bikin
-Li ber axê, di binê ezmanekî bêdeng de-
li hêvîmana ji nû de şîyarbûnekê. Ecêbmayî dihêle meriv
ewqas westandina vebûna şevêqê. Karek pêktê
di nava van şîyarbûnên ji nû de.
Belê tenê ji bo li karekî pêşde heyecanê zêdebikin
û ji bo em carekê pelê şîyarbikin dijîn.
Û carna em digehên wir, piştê bi me re
bêdengî destpêdike.

Rû nedilivîya dest bi sivikî pêbiba
-destê zindî hisdike ku bi jîyanê bibe-
Vê axa sar, ku ne sarbûna axa bi şevêqê re
bûye qeşa belkî jî bi rastî ji nû de şîyarbûn e.
Û bi lédana şevêqê re jîndarên hişbûn
gotinan dibêjin dîsa. Lê destê min dilerize.

Û hemû jîndar dişibin destê bêliv.

Demekê janek zuha

û şebikandina ronîyê bû di şeveqê de şîyarbûn.

Lê dîsa jî gehîştina azadîyekê bû.

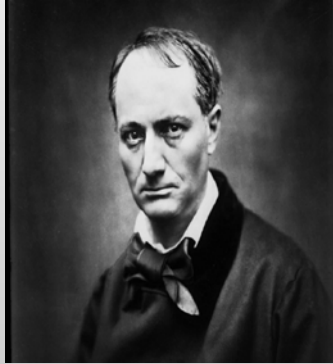
Gotina axê ya bêadanî kêlîyek kin bikêf bû.

Û dîsa li wira vegerandinbû mirin. Laşê ku niha

venegerîya axê gelek şîyarbûnên jinûde dipê.

Ji wêya behsnake lêvên hişkbûne jî.

FRANSA

CHARLES BAUDELAÏRE

09 Nîsan 1821 Parîs – 31 Tebax 1867 Parîs

MIRINA EVÎNAN

Wê nivînên me hebe, bi bîhna sivik tije,
 Wê dîwana me hebe, mîna gorekê kûr;
 Wan kulîlkên xerîb, yên demsalên herî xweş
 Ku ji bo me vebûne wê masê bixemilane.

Wê bi tolazî germîya xwe ya dawîn xercbikin,
 Wê bibin meşaleyên pîroz dilên me;
 Ji herdu ronîyan şopek wê her û were
 Di ruhên me herduyan, di cotê eynikan de.

Di seeta êvarek şînê xwedayî, helesor,
 Bi xatirxwazîyê tijî, di dema îskînek dirêj de
 Wê navbêna me de vêkeve ferekî brûskê bitenê;
 Di dawîn de wê derî çenekî vebin,
 Wê perîyek dilsoz û şên were şîyarbike
 Eynikên bi xumam û pêtîyên mirî

Û R Û G Û A Y

DANIEL VIGLIETTI

Daniel Alberto Viglietti Indart, di 24 Tîrmeh 1939'an de li Montevideo ji dayik bû, stranbêjê gelêrî, gîtarîst, bestekar û çalakvanê siyasî ye.

NAVNAME

Kê got "pîşekar"?
Mirovekî tekûz im ez
Yê bi devê xwe xebatê dike
Li hemberî tirsê

Mirovekî birîndar
Welatekî dinale
Dar û ber û hewa
Ne mêrxasek
Ne jî tirsonek

Ne aleyek stran dibêje
Bi tenê mirovek im ez
Ne pir, ne jî hindik
Bi roj û şev
Li bedena min vedibe

Yê strana hêvîyê pêdixe
Û bêxapandina ku yên ji nuhbûnê bawer nakin
Yê li pêş dinere

KURDISTAN

DILDAR – YÛNIS REUF

20 Sibat 1918 Koysincaq-20 Cotmeh 1948 Hewlêr

EY REQÎB (Sorani)

Ey raqîb her mawe qewmî kurd ziman,
Nay şikên danery topî zeman. x2

Kes nellê kurd mirduwe; x2
kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê allakeman. x2

Lawî kurd hestaye ser pê wek dilêr,
Ta be xuên nexsîn deka tacî jiyân. x2

Kes nellê kurd mirduwe, x2
kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê allakeman. x2

Ême rolley Midya u Keyxusrewîn,
Dînman, ayînman her Kurdistan x2

Kes nellê kurd mirduwe, x2
kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê allakeman. x2

Ême rolley rengî sûr u şorrişîn,
Seyrîke xuênawiya raburdûman. x2

Kes nellê kurd mirduwe, x2
kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê allakeman. x2

Lawî kurdî hazir u amadeye,
Giyân fîdane, giyan fîda, her giyanfîda. x2

Kes nellê Kurd mirduwe, x2
kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê allakeman. x2

Ey

EY REQÎB (Kurmançî)

Ey reqîb her maye qewmê Kurdziman
Naşikê û danayê topê zeman. x2

Kes nebê Kurd dimirin x2
Kurd jîn dibin.
Jîn dibin, qet nakeve ala Kurdan. x2

Em xortên rengê sor û şoreş in
Seyr bike xwîna tiya me da rijand. x2

Kes nebê Kurd dimirin x2
Kurd jîn dibin.
Jîn dibin, qet nakeve ala Kurdan. x2

Em xortên Medya û Keyxusrewin
Dîn îman û ayînman, her niştiman. x2

Kes nebê Kurd dimirin x2
Kurd jîn dibin.
Jîn dibin, qet nakeve ala Kurdan. x2

Lawê Kurd rabûye ser pê, wek şêran
Ta bixwîn nexşîn bike tacî jiyân. x2

Kes nebê Kurd dimirin x2
 Kurd jîn dibin.
 Jîn dibin, qet nakeve ala Kurdan. x2

Xortên nûh tev hazir û amade ne
 Can fîda ne can fîda, her can fîda! x2

Kes nebê Kurd dimirin x2
 Kurd jîn dibin.
 Jîn dibin, qet nakeve ala Kurdan. x2

MINDALÊ HÎVA

Mindalê hîva, kolka dîlan,
 Teze xunça nav baxê gulan,
 Her çend seyrî nav çavê te dikim,
 Nabînim girê ne zor û ne kêr,
 Rû û rengê te mîna esmanê saf,
 Wextê perşenga rojê dide tav,
 Tîrêja ûmûd ser dilê tarî,
 Li esmanê rût dide diyarî,
 Seveyla çavê te birqedar ,
 Ronaka pake wîneyê te ruxsar,
 Kenîna bê fêl in lêvê te al ,
 Neşa herdu çavê te mest û kal ,
 Bê şik mizgîna me pêşîn e, dilê şade,
 Yan ji nexme xana baxê me azad e,
 Umûda paşerojî, kurê hîva tuyî,
 Hîva min bi tey e, teze mindal ,
 Siba bibe nimûna dengê mîsal.
 Van qisê ku ez wa gilî dikim,
 Biziringîne guhê xwe herdem,
 Rastgo be, herdem qet derew nekî,
 Wext bê sûd ji dest der nekî,
 Têkoşe, her dem mîna heng be,
 Li meydana jînê hazirî ceng be,
 Ev e ji tera dibêjim, qenc bizane,
 Jîna meriv barê giran e,
 Nek wa bizanî mîna jîna duhînê,
 Dixuyî, dinivî tu li nav nivînê,
 Ew jîn nîn e, ku mîna jin bijî,

Divêt hem azad û hem mezin bijî,
 Rojekê wê bê, tu yê pêra bigihîjî,
 Çavê xwe vekî, bizanî jîna nemir neji,
 Tu yê bibînî, ku jîn çiyayê berz e,
 Rîya we xwar, jor bi tirs û lerez e,
 Gişk kend û kusp û deven e û dar e,
 Tijî dirinde û dupişk û mar e,
 Ger rîya te hemû dan e û daw e,
 Nezan û dana tê da bê taw e,
 Ruh û canê min, tu yê bikevî vê rêgê,
 Li vê telê û daw, çerx û dezgê,
 Gelek biwestî, xwêdanê birêjî,
 Wî derdî û îşî yek-yek biçêjî,
 Li rêya serketinê divê pêşkevî,
 Heta yekî divêt ser kevî,
 Nîşana tîra xwe bide ser rêyan,
 Ku li şûna te rêzan girêdin, herin her deran,
 Divêt tu çira zanîstî hilkî,
 Destê min dawa te rê wunda nekî,
 Bîr û hişê xwe baş bi kar bîne,
 Vê danê û dawê yek-yek bipesîne,
 Heta der nekevî ji hemû dinya,
 Çiqas wan kir, tu bimirî, lê kurdê her bimîne.

LAWÊ KURD

Tu dizanî ey weten, îro bo çi bêbeşî,
 Bo çi destê şev nîşanî te dida nema reşî,
 Bêjme te esbabê mezinî zillet û çarereşî,
 Gencê kurdan her li wextê meyê dîkin xîretkêşî,

Wextê bade tê ser meclisê, navê kurd tê ser ziman,
 De were seyrî fikrê ke û ax û daxa lawan,
 Rengê nalîn va li guhda dibêjin bê guman,
 lawê kurdan her li wextê meyê xîretkêşî.

Û di gel dengê tîfing û agirê hinav da,
 Û di gel nalîna weten ger te ji zindan da
 Dikeve guhê min bi şewat hewar dike li vê hanê da,
 Lawê kurdan her li wextê meyê dîkin xîretkêşî.

Sîleha her milletê sade li stuyê gencan e,
 Roja şixul bexşî ûmûd fikir û karê gencan e ,
 Her hemû kirne kul û birîn, hem li rencan e,
 Lawê me jî her li wextê meyê dikin xîretkêşî.

Çimkî millet be tole jî be, lawo, ruhê vî leşî,
 Bê te eva ruha namîne, ew li jînê bê beş e,
 Eynî derdê kurd e, ku kete derdê karê dawesa,
 Milletê gencê wî sist be , mirî ye, najî,
 Şadmanî textê jîn û tacê ezet nîne,
 Lawê kurdan her li wextê meyê dikin xîretkêşî.

Miletê ku lawê wî cust be , dijî, qet namire,
 Qet tu cara dest û pê wî wa li bendê nabe,
 Sed hezar tîxê zemanê be, stuyê te nabire,
 Lawê me ji'ner li wextê meyq dikin xîretkêşî.

Eyb e-eyb, lawê kurdan, seyrî lawê xelkê bikin
 Fikra bêbakî, bi ser çû, bade hiş û kellê xwe,
 Dewra xewê bi ser çû , binêr li dor berê xwe,
 Eyb e, çêtir bes li wextê meyê mekin xîretkêşî,

Seyrî nakin lawê xelkê, gişte bazû qewet in,
 Gişte sûdbexşîn, welat û merkezê sed hêmet in,
 Bo çi anîna karê ciwan li riya mihnet in.
 Eyb e, çêtir bes wextê meyê mekin xîretkêşî.

Lawê xelqê tîne ser xwe, canfîda kar dikin.
 Bo niştiman xwe gişt xunkarî dikin.
 Icar bo fewtina dijmin neçîra xelqê dikin,
 Eyb e, hûn jî her wextê meyê mekin xîretkêşî

Hûn seyr nakin çend bi tîne destê lawê xelqê,
 Ger bê wextê kîne, radibin ser pê wê deqê,
 U ji tirsana dilerizin gayê çerxa dinya û sema,
 Lawê kurdan, bes e li wextê meyê mekin xîretkêşî

U şayrêd esra bîstem, hêmet e, hêmet bikin,
 Mêveke, dareke, hêmet xizmet e, xizmet bikin,
 Melhema kul û birînan qudret e, qudret bikin,
 Hûn heta kengê her li wextê meyê bikin xîretkêşî

Seyrî ehwalê weten kin çawan ji bûnê mirîye,
 Seyrî karê dijmin kin çî bi halî kirîye,
 Seyrî reşmal kin zelalet esman girtîye,
 Hûn heta kengê her li wextê meyê bikin xîretkêşî

Seyrî baxê weten kin, hişk bûne, bûne xezan,
 Seyrî xunçê nû bişkivî kin, çend beban naz helweran,
 Şahdê bêkarî hûn in, we va ye av hate birîn,
 Eyb e, ta kengê her li wextê meyê bikin xîretkê

Eyb e, lawê xudanê vî çîyayî û daxa kurdî tu,
 Xudanê tarîxa xûnîn û delirî û gurdî tu,
 Eyb e, bêkarî , heta kengê seyrî nakî, mirî tu,
 Eyb e çêtir bes li wextê meyê mekin xîretkêşî

Rabin ey lawno, we tê bigihînim, millet mana çî ye,
 Ku bizanin xên ji mezheb rêga çî ye,
 Rabin, rabin, bes, li wextê meyê mekin xîretkêşî

Millet yan bi nîkê rima dijmin dibe bêhiş,
 Seyrî dor berê xwe bikin, rûnên li rex beroş,
 Agrê hestî bi zilleta we li dilda bike coş,
 Rabin, îcar nek li wextê meyê bikin xîretkêşî.

Millet ku ji zirîna toq û zîncîr rabe ser xwe,
 Wê toqa hêsîrî ji stuyê xwe û milletê xwe bavêje.
 Werin ser xwe, bizanin, hun ji rê derin,
 Rabin îcar bes li wextê meyê bikin xîretkêşî.

Rabin, heta kengê ha li jêr axê rizî bin,
 Rabin heta kengê mirîyê nav dawê bin,
 Rabin, rabin, bes wextê meyê mekin xîretkêşî,

Her kesê pişta wî li gerdûn be, pişta wî wê bişkê,
 Her kesê çav li destê ecnebî be, wê kor be,
 Rabin, rabin, bes li wextê meyê mekin xîretkêşî

Miletê ger xûnê nerêje, dest û pê wî ve nabin,
 Bê kifa guftar û siqeya jîn nayê standin,
 Bade û mestî miqamê hurîyetê nayê girtin,

Rabin, rabin, bes wextê meyê mekin xîretkêşî.

www.arsivakurd.org

DOGAN CEREN

1959 Alçiçek, Nûrhaq

NEBÊ HIŞ JI MIN RE

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Wê ji ezman stêr biherikin
 Şînahî tarî bibin
 Wê brûsk vedin
 Ji dûr ve ewr bicivin
 Wê xemgîn bibe heyveron
 Bibe baran û şil bike porê min
 Di bedena min de wê bilerizîne dilê min
 Nikarim dîsa germ bikim yektaya min
 Rahme nabê hiş ji min re
 Wê gemarî bibe rengê avan
 Qaqlîbaz bifirin wê ji nava min
 Şamendîyên min bigirin û bibin
 Bibin û tevî bikin wê
 Wan sorahîyên mirî yên rojava
 Wê bibe dilopek xemgînî şamendîyên min
 Gava roj biçê ava bi zar dibin
 Ê tevî avên herî şêt dibin
 Li rûyên min dikeve bi gufe guf
 Wellehî nikarim birevim

Rahme nebê hiş ji min re
 Qîrînên safitîya zarokî dipêçe
 Çarhawîr, nikarim bixapînim
 Nikarim aşt bikim
 Nikarim bimirînim
 Wê bibe derew
 Wê bibe mar
 Tune bike wê
 Xweristîya kesîtîya min nakişînim
 Rahme nebê hiş ji min re
 Serê çiya dipêçe mij û dûman
 Xezal dernaxin ji hev
 Bihara xwe
 Zivistana xwe
 Bi xêrê digerîne gur xewna xwe ji birçîna
 Tu dizane ku nikarim vê rewşê hilgirim
 Ger nemîne çara min
 Ger biqede derman
 Ez'ê bibezim li pey felekê
 Ji pey wê naqetim

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Wê bahozek biqete ji nava min
 Nikanim rawestînim
 Li çolên evîne Ferhatek im
 Çîyan kun dike hêvîya min
 Evîndarim ez

Rahme nebê hiş ji min re
 Mîna tîhbûnek çola zuha
 Neçarîyek dipêçe ruhê min
 Ji qêrînan parçe parçe dibe navdilê min
 Di çavê min de vêdikeve
 Hêrsa agirekî venemirî
 Nikarim vemirînim
 Rahme nebê hiş ji min re
 Dibe xezalek kuştî evîn
 Li ser wê kom dibin kelaxur
 Wawîk dizûrin
 Dibe nire nira keftaran

Dest didin hev hemû yekser
 Dimeşin di refê cenazakî de
 Cizwît şerm dikin li ser navê serdema navîn
 Kîlît dibin naqosên dêran
 Dernayên êdî dengê azanan
 Bi navê olên nû
 Fedî dikim ji mirovahîya xwe
 Wellehî sedsal jî nikarin min bikenînin

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Yên bi evînan dikenin jî hene
 Agirê tirsê tê gûr kirin
 Ê rastî tê şewitandin
 Evîn tîn sûcdarkirin
 Ê bi benê cehaletê tê daliqandin
 Jîyan şûna bênderek bêzad
 Mîna heywanekî stewr
 Ji zayinan bêhay
 Xwe avêtîye himêza mirinê
 Mîna dîlê qederê yê bi zincîr
 Bêdeng
 Bêhes
 Bi alîyê xwe yê mirovî neçar

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Wê bibilin stran
 Awaz wê bigirîn
 Wê dil rawestin
 Li wê kela kevn wê bê gerandin
 Ê pişt re wê rev dest pê bike ji jîyanê
 Wê bibe mîna zerbûna gîhakî xwîsî lê barîyayî
 Kesayetîyên windabûyî
 Her tişt bê daxwazîyek
 Ê sextekarîyek e
 Her dijî û dijî
 Awirên ji tarîyê hez dikin
 Konetîyek rovîtî ye
 Çavên di bêdengîyê winda bûne
 Hêlînek dûmana xayin ya bi mij e

Dil
 Sarayek xapînok
 Ya derewan lê text vegirtî ye

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Welleh nikarim hiş bibim
 Wê lal bibe zimanê min
 Ji hezar cihê wê bişikê
 Destê min
 Milê min
 Wê bibe çûkekî birîndar evîna me
 Dilê min wê biarîne nahewim
 Wê bibe gula beravêtî evîna me
 Ji nişka ve wê biçelmise û biçe
 Nikarim bîn bikim
 Wê bibe ajek hişkbûyî
 Di çavên min rabe wê rehên wê
 Nikarim dîsa şînkirin bidim gula evînê

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Ji alî evînê
 Azadîyê
 Kedê
 Ew bêyî min
 Ez bêyî wan nikarim bijîm
 Ger temenek be yê ji min tê xwestin
 Ji yekî li yê din nagere destê min
 Nikarim ji sisêyan bi yekî ve bêm girêdan
 Azadîya bê evîn
 Evîna bêked vala ye yara min
 Jîyan ji min ez ji jîyanê qet nikarim bixeyidim

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Her bêhêvîtî
 Ji hêvîyekê re hezar kefen e
 Baharê bigire
 Zivistanê bavêje
 Rastîyê bibîne

Xeyalan biqewirîne
 Ji bîr meke ku yên ji bo ronahîyê şer dikin
 Divê mîna rojê germ binêrin li jîyanê
 Yên bawer dikin ji pîrozwerîya evînê
 Xwedîyê dilekî evînşewat in
 Lewra ew rengên jîyanê
 Di bêdawîya evînê de diberhimînin
 Û ji rika bêrîkirinan re her kêlî
 Bi coşîna çemekî dikin roj
 Dikin şev
 Di bêxêrîya çirkên diherikin û diçin
 Wê jîyanê bikin gulek bête bîhnkirin
 Evîn wê bibe lehîyek xuroş di dilê wan de
 Wê biherike biherike bibe robar
 Di nava vê jîyana çola hişk de
 Wê bibe dengiz di şînahîyên bêdawî de
 Miz bide wê gîyanên bûne kevir
 Wê di hezar şêtiyê de zîndetîyê bîne
 Ji nêrînên ziq sekinî re

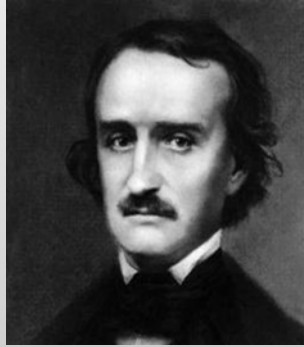
Yara min
 Bi navê hemû evînên hestan vêdixin
 Ez li îmajekê digirim
 Ji van mel'ûnên nîvzindî re
 Ez êloyekî berata xeyal dikim
 Ji marên ku jehrê vedirşin
 Ez rastîyek tazî pêşkêş dikim
 Ji derewên durû re
 Ez asê dibim li vê evînê
 Dîhn dibin
 Bi qeşmerîyan didin kenandin
 Jiyana wan ya mexelê lîtavekê
 Wan gotinên wan yên bêkêr ku bûne kevir
 Bihêle yektaya min
 Bihêle
 Bila agirê evîna me vêxe
 Vê loda sergo bêndera gotinan

Yara min
 Cemre li şanaziyan ketîye
 Hest radest e ji xembarîyan re

Ax yara min ax
 Kê hez kirîye mîna me
 Bêşik û bêderew
 Kê miz daye bi destê dînarîyê
 Li ser pelê dilopa avîyê kê
 Kê kul û xem zêde kiriye
 Li tîrêjên şeveqê yên pêşî kê
 Kê gemara xwe şuştîye bi barana stêran
 Kê avron daye ber kulma
 Ê mêtin daye bi pitika hêvîyê kê
 Ma têkdiçe evîn
 Ji alî ordîyên sawêran
 Bêje ku bira mirina min ji evînê be
 Bira di dilê min rabin tîrên evînê yên herî xafil
 Bes bira ruhê me evîn rapêçe

Yara min
 Rahme nebê hiş ji min re
 Bira sûcê min bibînin û dardakin
 Çavên min derxin û bidin yarê
 Ger bi destê evînê têkevim gorê
 Wê di gîyanê min gul vebin
 Ne ku brîn...

D. Y. A M E R Î K A

EDGAR ALLAN POE

19 Rêbendan 1809 Boston - 07 Cotmeh 1849 Baltîmore

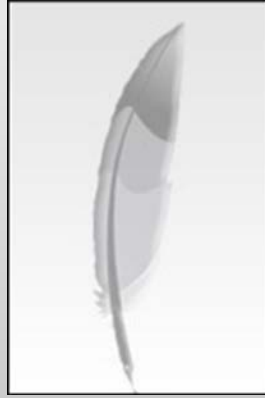
XEYALEK

Di nava dîdara şeva tarî de
 Min xeyala şanazîya wenada kir.
 Lê bi dilşikîn min şîyarkir
 Dîdara jîyan û ronîyê.

Ax! Ma tiştêkî na xeyal be heye birojê
 Bi rohnîyek di cavan de ku ji derbasbûnê tê
 Ji bo kesê li dora xwe dinere?

Wê xeyala pîroz-wê xeyala pîroz,
 Gava hemû cîhan şermezar kir
 Mîna taceronîyekê min şanaz kir
 Ya tenê rê pêşî ruhekî dike.

Çi bûye bişev û di bahozê de
 Ger dilerize ronîya li jorêjoran?
 Ma jê zelaltir heye
 Ji stêra biroj dibiriqîne, ji rastîya wê!

EDÎP ÇELÎK

PACEYÊ MAWZERAN XEMGÎN IN

Kon

Mûyê bizinan reş

Çar dîwar

Û bi stûna navîn

Daliqandî disekine çeka me

Me vê çeka

Radest nekir qet.

Her şoprêçik

Qurmê mazî

Rastê zozana

Dîtin şerê me..

Ji zilmê re sîper sînga me

Lê gula min

Ji zalim re mertal

Me hûnand xelekên zincîran

Agirî

Koçgîrî

Dêsim

Sason

Zîlan

Bi xwîn derdibe dilxweşîya me..

Di xanîyên ji axê
 Ku me mirin bi derhem ji wan qewitand
 Ku bi herîyê me seyand
 Paceyên mawzeran
 Xemgîn...
 Xencera xayintîyê
 Kun kir parsûyên me
 Encax.
 Di zimanan de stranên me
 Di dest de çekên me
 Destbirakîya me
 Di germîya xwîna teze de ye..
 Xayintî
 Wê ji pişta xwe derbê buxe!..

XANEYÊN DEFTERA MIN (2)

1

Di birîna gandêr
 Ya singoya Osmanî
 Devê mêtinkariyê yê kor
 Bi kêr
 Bi xwîn
 Di vê dera min de..

2

Erd qelişî ji ezman
 Qûlekî xwedê negot of.
 Kevirên wê li nenûka me ket
 Tu yekî ji me negot ax..

3

Bi qasî ku dûyê pixêrîyên me tevlihev bibin
 Em nêzî hev bûn
 Bi qasî ku em dengê kuxukên hev his bikin.
 Loma çîya tevli gotinê min dibin
 Çêrî kevirên sînora dikim..

4

Hesinkiran mîrkut danîn ser sindan.
 Seba rakin em vê îpoteka bêberdêl
 Bê çiqas dem em sekinîn.
 Av radiza, lê dijmin ranediza

5

Dengê blûrê ye ji dûr ve
 Stranên kevn jî tevlê dibin û tê
 Qada Melezgîrt`ê..
 Dayê
 Ax
 Min
 Li wê derka
 Derb xwarîye.

6

Bav gogan dîyarî zarokên xwe dikin
 Lîstokên ji ezman dikevin erda Sason
 Bi xof in
 -ne tirsonek in-
 Zarokên
 Memanîya
 Û
 Celalîyan..

7

Biryara pûşt ya bêbext dizanim
 Jinên me rakirin çiyê
 Ên mirin pitikên me bûn

Ar hey e, namûs hey e
 Em`ê çi bêjin li rûyê dunya û alemê
 Wê çawa rûyê me hilîne!.

8

Pêşde hatin
 Ê jîyanê di tahma wê de bistirên
 Biryar dan:
 Êdî em
 Di pêtîya gullê de

Ne pelek tenik in...

9

Ji her xeleka zincîrê

Min hêvî berda...

10

Reşaşên wan hebûn, reşaşên wan fîşek, fîşek

Topên wan hebûn, topên wan gulle, gulle

Bombên wan hebûn, hunerên wan yên bi bombardûman..

Qetarên me, karwanên me

Kerîyên me, celebên me

Di kozikan, antaqan de

Jinên me, bi lorînên xwe..

11

Dîsa jî gelê min

Ji tehlîyan re tehl derket

Tofanan netewand zendên wî

Tenê evîndarî heband camêrî.

Alên xwe, zer tevlî alên xwe kirin

Ji bo ber be ezman bê hildan..

Bi hesreta hev zarok anîn dinyê

Ji bo di mil hev de bimeşin.

EDÎP GALIN

1 Çille 1960 Licê Amed

STRANA AZADÎYÊ

Li goristana azardilî
 Sîya mirinê ye dar û gulî
 Zarotîya min govend girt
 Bi mirovên di şîna xwe de bêdeng man
 Ditirsin
 Ji rengê kefenê rizîyayî
 Kefenê rûyê min dinixwême
 Mirîyên bi xetên stûr
 Li dilê min xetên tirsê kişand

Çend bidome demborî
 Li rûpelan dibe qatqatî
 Wê mîrata rengavêtî
 Çend mezin bibe rastî
 Jîyanê dikêşim nava xwe
 Ji bo rojek nû

Tê sotin
 Qurmê jîyana bihurî
 Ji xak re dibe xwelî
 Katê nû dide
 Êdî ji rehên xwe yên kûr

Li ber sîya Pira Dehderî
 Li ava Dîcle temaşe dikim
 Ji nû de vedibin birînên min
 Dîcle xwîn diherike
 Dîrok di xwînê digevize

Şûrê Bedewî li ser gerdena kalê min
 Yan xak û salat yan xwîn û mirin
 Li dû wan hatin hovên Asya-Navîn
 Xwîn tevlî arîya şewata jîyanê bû

Dîcle
 Kevanê xwe yê bi xwîn lêdide
 Li pira dipê têla kemanê
 Bi dûrika xwe ya bi xumexum
 Serpêhatîyek bi jan dibê

Li ser bircên Amed
 Ji bilûra Kurmancekî
 Awazek bi şewat diherike
 Tevlî qîrîna Dîcle dibe
 Ji deng û awaza herduyan
 Strana azadîyê tê hûnan

FRANSA

EDITH THOMAS

23 Rêbendan 1909 Montrouge – 07 Berfanbar 1970

Parîs, di şerê Îspanya yê navxweyî de beşdarî Komariyan bû. Di Şerê Cîhanê Dudoyan 1942'yan de beşdarî Partiya Komunîst bû û seroktiya wê kir.

RABE Û BIMEŞE

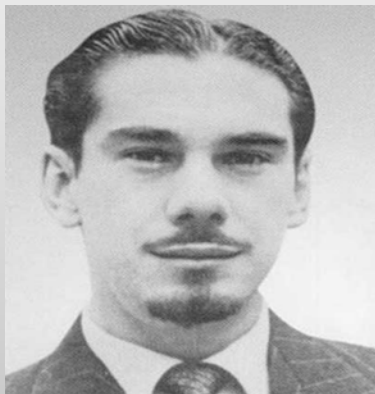
Gelê mirî, gelê bêziman;
 Gelê hatîye veşartin, gelê birçî,
 Giranîya hîmekî kevir li serî
 Li ser dilên wî;
 Gelê li kuçan, li zevîyan
 Gelên li duvrêzên mixazan
 Bi zikê birçî yê di seqemê de gavan davêjin;
 Bi solên xwe yên darînî
 Yên her roj li metroyê siwar dibin
 Rojek buharê di paca vekirî re
 Mîna ku yên bi rev pirtûkan dixwînin.
 Gelê Fransî, gelê Romen,
 Bulgar, gelê Yûnan,
 Gelê Sirb û tu, gelê Alman,
 Kengî wê dem were?
 Ma qey navê azadiyê nîn e
 Hîn xweşik bû ew her sibe,
 Mîna jinek dihat hezkirin
 Hîn ciwan bû her sibeh.
 Azadîya ku birc hilşand û derbasbû
 Ya das rakirin berjor
 Û dadwerîya sexte li erdê pehn kirin,
 Ma navê azadîyê wenda bû êdî

Vê sibehê ji bo te?

Bêdengîya gelê di bin şikêrê de,
Gelê dev girtî,
Gelê bask û mil şikestî,
Gelê ji qam de ketî,
Di bin solên, li peyarêyê dûr dikevin.
Bi tenê ji we tê keramet
Û mîna gora li Lazar e
Ji we pê ve nikare bêje;
“Rabe û bimeşe...”

www.arsivakurd.org

KOLOMBIYA

EDUARD COTE LAMUS

1928 Cucuta - 1964 Pamplona

JI BO GUNDÎYEKÎ MIRÎ DÛRIK

Xwendin û nivîsandina te nebû,
 Tenê ziman bû navgînê te,
 Û wanî te behsa erdê dikir,
 Şêrîntir dibû dengê te.
 Dilê te, bi av û ba re
 Te di got qey bi çemekî re diherikî û diçû.
 Û gotina te li ezman vedida
 Û dilgeşîya te rewşen dikir tavê.
 Rojekê, çima û ji bo çi, te nizanîbû
 Mirin hat
 Girt û bir jîyana te.
 Serê xwe hildabû ezman
 Mîna ku deng li te dikir.
 Û şêrînbûn çavên te, bedewtîrbûn ji asoyan,
 Nerînek hogirî hebû di çavên te yê mirî de.
 Û piştî,
 Tovek hat çandin di axê de:
 Bêdengîya te bi darekê hat nixumandin,
 Bi vî awayî winda bû şopa mirinê.
 Aniha jîyana te didome di ajên li ser te.
 Di şaxan de bêhnvedanên te gohdarî dikim.

K U R D I S T A N

EHMEDÊ XANÎ

1650 Xanî, Çêl, Hekarî – 1707 Bazîd, Agirî

ŞERÎETA EHMEDE XANÎ

Ger dê hebûya me padîshahek
Laiq bidiya Xwedê kulahek

Tayin bibûya ji bo wî textek
Zahir vedibû ji bo me bextek

Hasil bibûya ji bo wî tacek
Elbette dibû me jî rewacek

Ger dê hebûya me ittîfaqek
Vêkra bikira me inqiyadek

Rom û Ereb û Ecem tamamî
Hem'yan ji me re dikir xulamî

Tekmîl-i dikir me dîn û dewlet
Tehsîl-i dikir me ilm û hîkmet

Ez mame di hîkmeta Xwedê da
Kurmanc di dewleta dinê da!

A ya bi çi wechî mane mehrûm
Bilcumle ji bo çi bûne mehkûm?

Kurmanc ne pir di bê kemal in
Emma yetîm û bê mecal in,

Fîl cumle ne cahil û nezan in
Belkî sefîl û bê xudan in.

Ger dê hebûya me jî xudanek
'Alî-keremek, letîfedanek,

'İlm û huner û kemal û iz'an
Şi'r û xezel û kîtab û dîwan

Ev cins bibûya li ba wî me'mûl
Ev neqd bibûya li ba wî meqbûl,

Min dê 'elema kelimê mewzûn
'Alî bikira li banê gerdûn

Bi navê ruhê Melê Cizîrî
Pê hej bikira 'Elî Herîrî

Keyfek we bida Feqihê Teyran
Hetta bi ebed bimayî heyran...

Helbest

Ez mame di hikmeta Xwedê da
Kurmanc di dewleta dinê da
Aya bi çi wechî mane mehrum
Bîlcumle ji bo çi bûne mehkum
Wan girtî bi şîrî şehre şuhret
Texsîrî kirin bîladê hîmmet
Her mîrekî wan bi bezlê Xatem
Her mêrekî wan bi rezmê Rustem
Bifikir ji Ereb heta we Gurcan
Kurmancî ye bûye şibhê burcan
Rum û Ereb û Ecem tamamî
Hemiyan ji me re fikir xulamî

Her Dinalim

Her dinalim Şev û rojan, meger ez Eyyûb im ez
Hêstiran her vedimalim, meger ez Yequb im ez

Bigirin dest ji me bêrûn, kul û derdan ku yek in
Wer bi pêçin bi cefayê xwe, ku ez mektûbim ez

Hindekî xem hene daîm li min ew vêk dikevin
Ez nizanîm ku bi çav wan çi qewî mehbûb im ez

Xem, telebkarê meye, em xo telebkarê dîyar
Weh tilismê telebim ez, talib û metlûbim ez

Eceb îqbalî ji bo min nihe “Xanî” ku li bal
Padîşahê xem û derdan, wehe ez merxûbim ez

Textê Dîlberî

Îro li textê dîlberî, ya Rebb! Çi Şîrîn esmer e?
Jê nabitin min dil birrî, ew dîlber e, yan dilber e?

Dil gorîya canane ev, hem dîn û hem îmane ev
Hem lutfû hem îhsane ev, hem law û hem gerden zere

Kakul ji ber tacê bi zerr, ta ta wekî perr têne der
Ser eskerê tîpa teter, serdar e yane serwer e

Ya Rebb hebîna reng feleq, horî teteq dagirt Şefeq
Ya belg û netrik, ya wereq, ya qişt e, yana çenbere

Ew turre, ya keyso ne ew, zencî ne, ya hindo ne ew
Şutrî ne, ya Şeb'bo ne ew, ya toxê Şahê sencer e

Ebrû ne yan cotek hîlal, Hindû ne yan nîŞan û xal
Keysû ne yan Hezret Bîlal, meŞxûlê Ellah ekber e

Çav in gello? Ya serxweş in, ya kafir in ya dilreş in
Bêmar in ew ya nexweş in, yan nêrgiz û cadûkher e

Ruxsar e, ya Rebb! Ya qemer, guftar e ya Rebb! Ya guher
Ew qend e ya Rebb! Ya Şeker,ew suhd e yane xebere

Ew rûn e yan gulbergê al, alal e, yan dêma bi xal
Qendîlê Nûra Zulcelal, mir'at e yana mezher e

Dêm, Şûşe nûra heqq di nav, dev xunçe ya Şirîn gulav
Rux, sorgula rengîn xunav,xal, misk e,nîŞan Anber e

Lêv in gello? Yaqûtê can, yaqûte,ya qûtê rewan
Ya qutîya durca diran, yan hewza ava kewser e

Ya Rebb xetê reyhanî ye ser sûretê Qur'anî ye
Yan xatema sultanî ye, mir'at e, yane menzer e

Xal in gello ya fulful in, ew arid in yan sorgul in
Em aşiqin, yan bulbul in,zîkrê wî werda ehmer e

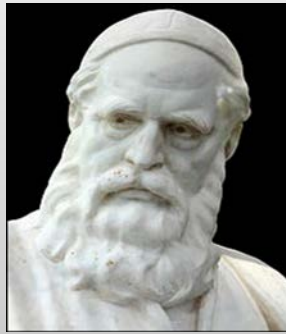
Ew gerdena Şubhê Şemal, ser çesmeya ava zelal
Qarûreya xemra helal, ya Şîse ye, yan mermer e

Ya Rebb! Qeda zîba ye ev, yan Ke'be ya Îsa ye ev
Yan Mescîdul-eqsa ye ev, yan sidre, yana er'er e

Ya Rebb! Dilê dîwane ye, yan alimê ferzane ye
Yan bulbulê wêrane ye, yan Êd e,yana mîcmere

Ew Xanî yê dildade ye, meŞreb ji rengê bade ye
Derdê wî, yarek sade ye, lew her zeîf û rengzer e.

Î R A N

EMER XAYYAM

Ji wî re Ebul Feth Omer bin İbrahim jî tê gotin.
Di 1044-1123 Xayyam vac, felsefe, matamatîk û astronomî xwendiyê.

ÇARÎN

Mirov dikişîne dikişîne û piştê azad dibe;
Dur û lûl li zîndanên tînan hûnan.
Pere û pûlên te nebe îro, bila xweşî be:
Tasa îro vala dimîne, sibê tije ye.

Kê dîtîye wê bihuştê, wê dojeha?
Kî çûye û anîye nûçeyê wê?
Cîhanek kes pê nizane
Ma hêjaye jê tirsandin, bêrîkirin?

Li ku ye tu? Vay serî hildaye min li ber te;
Di nav tarîyê de me, li ku ye ronîya te?
Ger bi îbadetê destbixim bihuştê
Çi camêrîya te dimîne di vî karî de?

Xwestina pûtan, Kabê: Koletî;
Daxwaza naqosan, azanan: Koletî;
Mîhrab bû, dêr bû, tizbî bû, xaç bû:
Çiye hesreta tevan? Koletî.

Tenê zanebûn bes e ji mirovbûnê re;
Mirov dilsoz e an na, li wêya binêre.
Tê hilbe jorê joran ku tu xwedî derkeve
Li soza ku te daye gel.

Ji kirina neheqîyê bireve, têkeve rêya heqîyê;
Nanê ku tu dixwe bi kesên din jî bide xwarin;
Can nestîne, ji piştta kesî nedebire,
Xistina te ya bihuştê ji alî min: şerabê bîne!

www.arsivakurd.org

D YA

EMILY DICKINSON

10 Berfanbar 1830 Amherst Massachusetts - 15 Gulan 1886

PIRANÎYA ŞÊTÎYAN TÊGIHÎŞTINA HERÎ PÎROZ E

Piranîya şêtiyan têgihîştinan herî pîroz e
 Di çavên ku zanin binêrin
 Piranîya têgihîştinan şêtiyek şilfî tazî ye
 Ev li her deverê werê ye
 Piranî hertim giranî datîne
 Xwe bitewîne û piştê bigire, wê bêjin baqil ji te re
 Piçêkî di berxwe bide, li hember derê, tu dîhnê tahlûke ye
 Yekser wê li zincîrê bixin dest û pîyên te

MEJÎ JI EZMAN FIREHTIR E

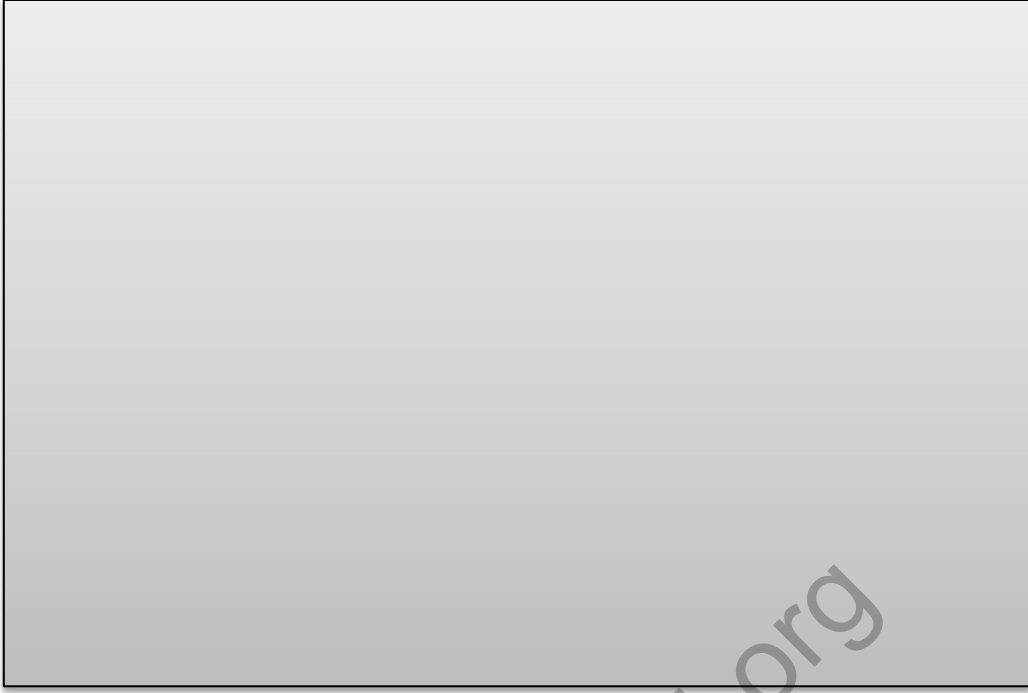
Mejî ji ezman gelek firehtir e
 Herduya bide berhev tu
 Mejî bi hêsanî di hundirê xwe de
 Him ezman, him te bi cîh dike

Mejî ji dengizê gelek kûrtir e
 Dibe şînêşîn be binê dengizê
 Lê mejî dê taviê wê bimije
 Mîna avgirên ku dewlan dadigre

Mejî, bi qasî giranîya xweda ye

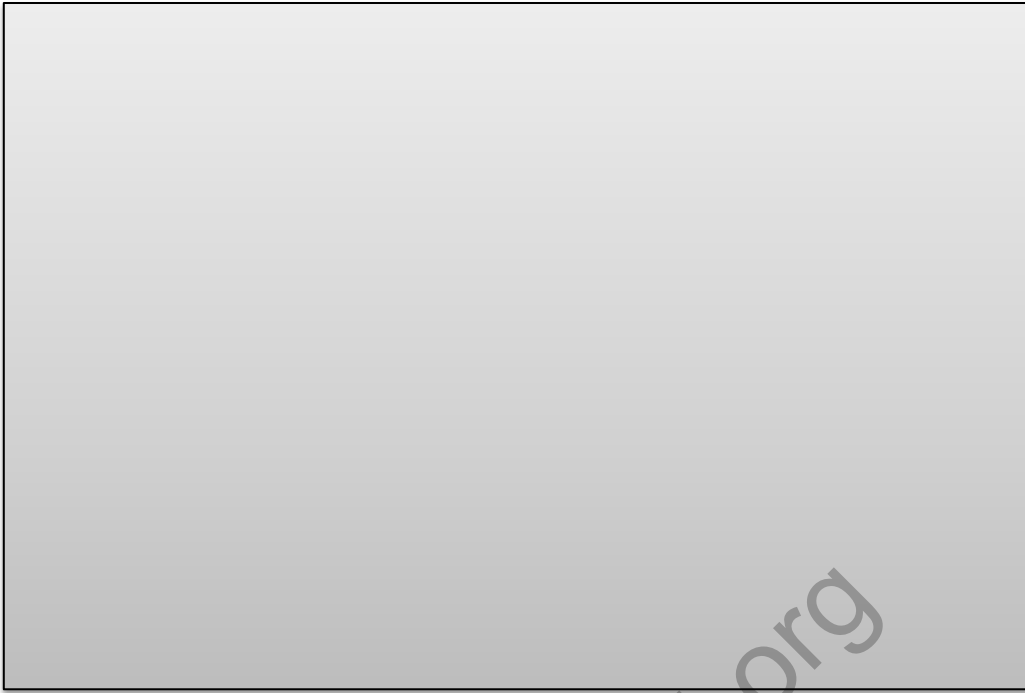
Hilîne, tu dixwaze derhem derhem biwezinîne
Ma qey wê cuda bên dîtin,
Kîte çawa cuda be ji deng?

www.arsivakurd.org

NE TIŞTEKÎ DIN

Guman meke ku em`ê bifelişin û belav bibin
Em gulleyên çekan dixwazin ji wan
Ne tişteki din
Gava Emrîka diherike û diçe di dîroka xwe de
Ger bibirin rêça me qeyd û merbet
Bitenê em kefenekî dixwazin
Yê gelan bi hêstirê çavên xwe raçandî
Ji bo binuxême ser gerîlan
Ne tişteki din

JI BO AVA DENGIZÊ BELÎTE

Dengiz

Devlikenîyek e ji derên dûr

Bi diranên pêlan

Bi lêvên perê ezman

Tu çi difiroşe keça behitî

Bi pêsrên xwe li hember bê

Ava dengizan

Difiroşim

Tu çi hildigire zaroka reş

Tevlî xwîna xwe

Ava dengizan

Hildigirim

Dayika min ji ku tê

Van hêstirên bi xwê

Ava dengizan e nuha

Ya ku ez digirîm

Dil vê jana bêsinor
Ji ku çêbûbû gelo

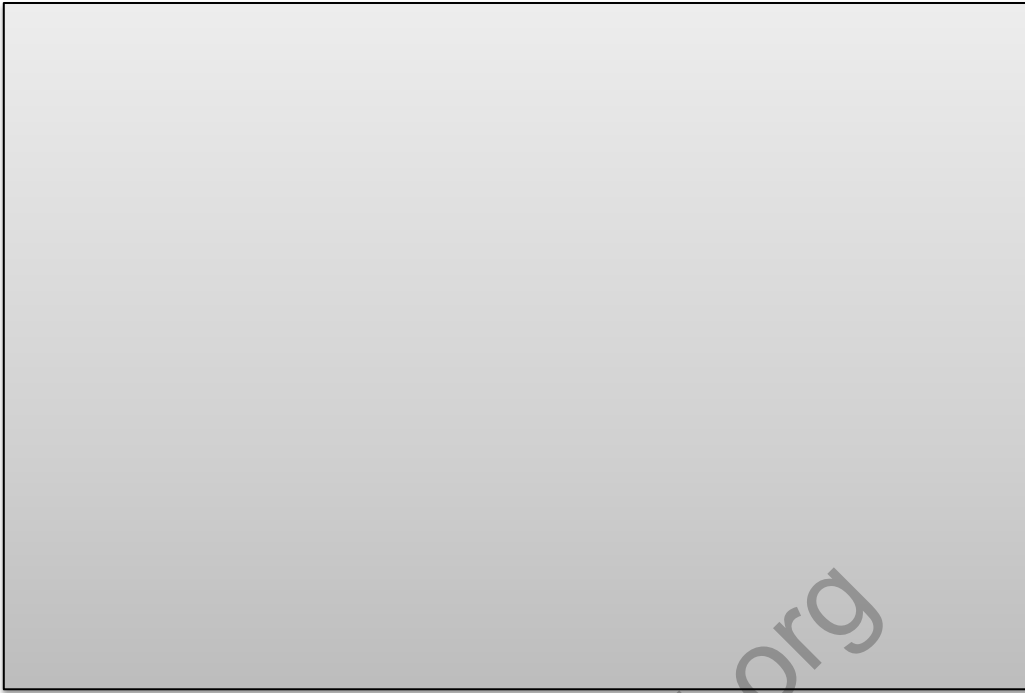
Zehf tahl in
Avên dengizan

Dengiz
Devlikenîyek e ji derên dûr
Bi diranê pêlan
Bi lêvên perê ezman

HOZAN Û MIRIN

Gava bi mirinê re serbiser dimeşîya hat dîtî ew
Bêyî ku ji kêrendîya wê bitirse
Dîsa jî ji barûyê heta barûyê roj
Mîrku li sindan.
Li sindan,
Li sindanê agûnê hesinkiran.
Dipeyivî Federico
Bi mizdan, bi mirinê re. Mirinê lê guhdarî dikir.
Hîn doh di ristên min de destbirakê min,
Kûlmên te yên zuha dişeqîyan
Hîn doh di risên min de,
Hîn doh te xûşîya xwe da strana min
Û di lawîja xwe de ezê tûjîya kêrendîya te ya zîvînî,
Ezê te bistirêm, goştê êdî bi te ve nemaye,
Çavên te yên tune,
Porê te yê ba belav dike bistirêm
Wan lêvên te yên sor ku tên ramûsan..
Mirin, qereçîya min ya bedew, tu mirina min e doh jî îro jî,
Ax! Çend hêminim bi te re tenê,
Gava hewa Girnata dikşînim nava xwe,
Girnata min!

DÎLBER

Ey Dîlbera gerden zerî,
Way nazika dêm qemerî,
Qamet ji mûma fenerî,
Wêran ezim, malim xirab.

Ey Dîlbera gerden letîf,
Way nazika qamet elîf,
Qamet ji reyhana xeffî,
Wêran ezim, malim xirab.

Ey Dîlbera gerden zuzac,
Way nazika mislî zuzac,
Qamet ji reyhana qirac,
Wêran ezim, malim xirab.

Ey Dîlbera qamet misal,
Way nazika dilî hejar,
Te ji xandinê kirim betal,
Wêran ezim, malim xirab.

Ey Dîlberê, way Dîlberê,

Firyad ji destê keserê,
Avik ji ava Kewserê,
Wêran ezim, malim xirab.

Ey Dîlbera gerden zirav,
Dêm şûşeye, tijî gulav,
Ey duxtera bejna zirav,
Wêran ezim, malim xirab.

Çavan ku hiltînî bi meste,
Ew çend ya misrî bi deste,
Li kuştina min te bi qeste,
Wêran ezim, malim xirab.

Tu bi qesta min dikuji,
Tu bi k'ifra di nosojî,
Gelek sotim kirim rijî,
Wêran ezim, malim xirab.

Gelek sotim, kirim kşibab,
Kirye bi min, sed reng xirab,
Ya leytenî kunrû turab,
Wêran ezim, malim xirab.

Ya leytenî kunrû ve xar,
Wey nazika min te ji dûr,
Bêhiş kirim zîlfê di hûr,
Wêran ezim, malim xirab.

Bêhiş kirim zulfê du reş,
Biskê siyah, bîhnê di xweş,
Ey duxterê, çapik bi meş,
Wêran ezim, malim xirab.

Bêk'êf kirim zîlfê du reş,
Biskê siyah, zîlfêd qemer,
Eşq û muhbeta min li ser,
Wêran ezim, malim xirab.

Sotim, biraştim bê hesab,
Lê pirsî bo kirme k'ebab,

Kiryê bi min sed reng ezab,
Wêran ezim, malim xirab.

Sibhan ji şahê bi tenê,
Xalik li xala gerdenê,
Ez dîn kirim berdam dinê,
Wêran ezim, malim xirab.

Eşqa mezac peyda bûye,
Îro li min dijwar bûye,
Hîvî dikim heqîqiye,
Wêran ezim, malim xirab.

EZ

Îro ji dest husna hebîb sergeste û heyran im ez
Min eşq û muhbet bûn nesîb sewadê sergerdan imlez

Eşqê gelek sewda kirin bê mal û bê mewda kirin
Nûra çira winda kirin Mûsayê Imran im ez

Mûsa ji dest husna bi nûr şêrîniya xalên di hûr
Secde bire ber Kohê Tûr nêzîkî remzê wan im ez

Remzê ku dê dilber bikin carek bi çeşman seyr bikin
Dê kohê Qaf ker ker bikin mecrûhê pir-kovanim ez

Min ah ji dest kovan û qehran min sebr nayêt li sehran
Şubhetê mewcên di behran qulzemê umman im ez

Qulzem û behrên di heftê agirê eşqê ku keftê
Dê bisojit subhe neftê min diye, pê zanim ez

Min diye muhbet çi reng e sohtim edoja pir-ye'ke
Min mudam dil jê biheng e bi nalîn û efxan im ez

Nalîna teyr û tuyûran kalîna çeng û bilûran
Xulxulên di qesr û qusûran bulbulê xoşxan im ez

Bulbulim daîm dixwînim ez yeqîn ez te bibînim
Dîn dibim sewda dimînim serxoş û sukran im ez

Serxoş û ebter kirim te ji illeta rengzer kirim

Te sotim û ker ker kirim tu agir î buryan im ez

Agir û pêta di dil da me'neyan daxan ku hilda
Ew kitab naçit du cilda hafizê medhan im ez

Hafizê medh û pesendan rohiya mehbûb û rindan
Bê hesab werbûn di findan satiyê bêcan im ez

Soti me qet pêt û nar ne kuştîme derb lê diyar ne
Min demek sebr û qerar ne nexweşê pir-jan im ez

Nexweşê reng lê nemayî dest li ser falê nihayî
Wan digot ji çavê giyaî kûştîyê e'ynan im ez

Kuştîme herdu 'uyûnan yan kî yêd nisbet ji nûnan
Radikit ew qetl û xûnan girtiyê zindan im ez

Girtî me insaf di mîr ne qazî û muftî ve bîr ne
Qeyd kirim kes bê xebîrne bendeyê hicran im ez

Ma di benda firqeta te canfidayê xid**** te
Da bibînim reh**** te nobedarê xanim im ez

Nobedarê qullehê xo dergevanê dergehê xo
Bîne bîr û agahê xo tûleyê asîtan im ez

Tûleyê dergahê yar im şev û rojan nobedar im
Westayê der întîzar im çavrêyê Sultan im ez

Çavrêyê sirra li pêş im meqseda ezlê feniş im
Hicreta Yûsuf dikêşim Ye'qûbê Ken'an im ez

Kor e bo Ye'qûb ji dînê j'perdeya daxa evînê
Ger dibên veke birînê hewceyê Lokman im ez

Wan digot Lokman tebîb e gote min xef 'endelib e
Şafiyê derdan hebîb e pê bawer û îman im ez

Sond dixwim sa'id û destan kevir û seylêd li bestan
Min bi xom li curhan bebestan be rahet û asan im ez

'Aşîqa rahetya kême e agir û pêta dilê me
Çend hezar medhan dibême muhitê esman im ez

Xwezî min sed ser hebûna sed hezar dev pê ve bûna
Ew hemûl'medhên te bûna hêj bi wan niqsan im ez

Ez kiz û zer bûm ji qehrê dê devêk çibkit ji behrê
Yan du çav çibkin ji sehrê bê dîtina eynan im ez

Sed hezar çav min divêna bayekî perde hilîna
Xet û xal min têr bidîna eşqe qûtî can im ez

Her kesê eşq tê eser kit sed hezar perdan di ber kit
Hemuyan dê ker be ker kit tazî yû 'uryan im ez

Perde çû ez mame tazî dil sirra mehbûb dixazî
Min ibadet eşq û bazî bê mey û meyxan im ez

Xaniya bade û mey tê mexnî yû hem çeng û ney tê
Min ji eşqan heye-hey tê serxweş û sukran im ez

Serxoşê ava heyatê meclisa reqs û sematê
Dê çî kim bi sewn û selatê b'kûzê û fîncan im ez

Ew meyê gerden dirêjan şîşe û wan bade rêjan
Min nema hiş li nivêjan li deftera dînan im ez

"Mim" û "Hê" aqil vederda sicleya eşqê û derda
Lew qelem anî bi ser da me'fuyê Xufran im ez

SITRANA EVÎNÊ

Şevên min bi xeyala te di nav rengan de dibiriqe, evîna şêrîn
 û bi giranî bîhna te ya li ser çîçikên min.

ez pêjna te di çavê xwe de hildigirim, evîna şêrîn.

Ji janê bêtir kamiranîyê bide min.

Mîna barana erdê dişo

Tê jîyana min paqij bike.

Di laşê min î dişewite de tu lédana dilê min î;

Di sîya bijankên min de tu pêtîyekî agir î.

Tu ji zevîyên genim bi berkettir,

Ji şaxê zêrînî fêkîyekî bi bertir î.

Li hember êrîşên gumankarên tarî

Tu vekirina rohnîya rojê yî.

Gava li ba te bim ji tu janê natirsim

Ji bo min jana bi tenê jana kamiranîyê ye.

Ma ev dilê min î xemgîn û zêde sivik

Qey dengê jîyanek ji binê gorekê ye?

Çavên te mêrgên min in, evîna şêrîn

tîrên awirên te kûrahîya çavên min vêdixe.

Ger tu berê dilê min de bûya, evîna şêrîn

Di ser te re min tu kes nedihewand.
 Ax ev çi kederek tarî ye, ev vîna bêmirad;
 Li meydanê, bi hewlên vala xwe biçûk dixê;

di serê meriv bi dilekî reş xerabîya veşartî hebe;
 bi nefreta kevnar sînga meriv diherime;
 ji dêvla destekî bi şevqet tu marekî his dixe;
 li pişt bişirîna hogirane jaremar tê dîtin;
 tu dibe perê hûr di destê sextekar de;
 ku di nîvê bazarê de wenda dibe.

Tu di binê çermê min de veşartî yî
 Diherikî her çavîya canê min,
 Bi mizdana destên te porê min vêdikeve,
 Li dêmên min î bi haz şewata rojê dimîne.
 Tu, evîna şêrîn, ji kirasê min re bîyanî yî
 Lê ji zevîyên min yê tazî re zêde aşîna yî.
 Ew rojhilata rohnî û bêdawî,
 Tava demsala başûr ya no,
 Tu ji şeveqa nuh jî tezetir î,
 Ji avîya biharê jî tezetir û paqijtir î.
 Ev ne evînek duvdirêj e, teqîna ronîyê ye,
 Lempayek di nîvê bêdengî û tariyê de vêketî.

Ji cergî evîna te di dilê min de şîyar bûye,
 Hestên min hemû bi te ve hatîye girêdan.
 Êdî ev ne yê min e, ne yê min,
 Ax valahî bi salan di dilê min de bû.
 Lêvên min gorîya ramûsanên te ne, evîna şêrîn
 Çavên min li bendî hatina ramûsanên te ne.

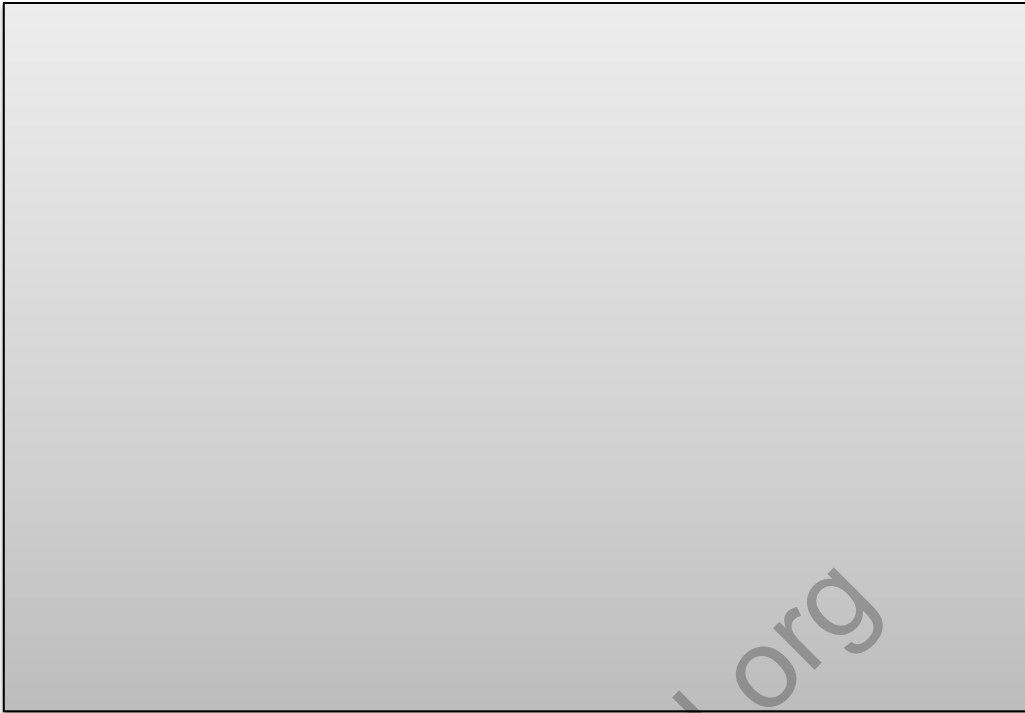
Tu di laşê min de lerza coşê yî,
 Mîna kirasekî, kêsima şemala te min dipêçe.
 Ax ez mîna xunçegulekê vedibim,
 Bextewarîya min bi yek carê dibe keder.
 Ax bi hêvîya çeng bibim ser pêyan,
 Û mîna ewrekî hêsiran dibarînim
 Ev dilê min î xemgîn û wek pêtî dişewite?

Di eywana perestgehê de bi awazên çeng û lîr?
 Di vî ezmanê vala û bi van firan?

Vê şeva bêdeng û bi gelek sitran?
Awirên te mîna lorîyek bi efsûn e, evîna şêrîn,
Ji bo pitikên bêaram dergûş e.
Hilma te surek nîv-xewî ye
Hemû kul û kederên min direvîne;
Ew bişirîna pêşrojê vedişêre,
Ew di kêrahîya cîhanên min de noq bûye.

Bi coşa helbestê re tu gihîşt min;
Agir bera nava sitranê min dide,
Bi arê evînê dilê min wek çirayê vêdixe,
Loma hemû ristên helbestên min diçirisin, evîna şêrîn.

PIŞTÎ LÊPIRSÎNÊ

Dirêjbûna çavîyê du gav, berê wê jî...
Gava duta bû tu ji qeşê sartir.

Tu dirêj dike milê xwe; dîwar.
Tu radike serê xwe; banî.
Û çolên bêdawî henin hinek ji te wêde
Çemên kûr

Rêzeçiyên

Li ezman dengên baskan
Ango niştîmana te
Û rêyên mirov hildigire
Û dibe deverên dûr.

Heval henin hinek ji te wê de
Xeyal
Perên dengizan...
Û te
Parast
Vana tev
Hemû hemû
Li cîyekî du gavî

GIRÊDAN

Benên ji qîrînê

Dengên naqosan ku seranserê Ewropa dagirtî
Sedsalên li sêdarê

Rayên neteweyan girêdidin
Va ye li vir em du sê kes in
Ji hemû girêdanan vilitîne
Em des bidin hev

Barana bi xezeb li dûyan direşîne
Ben

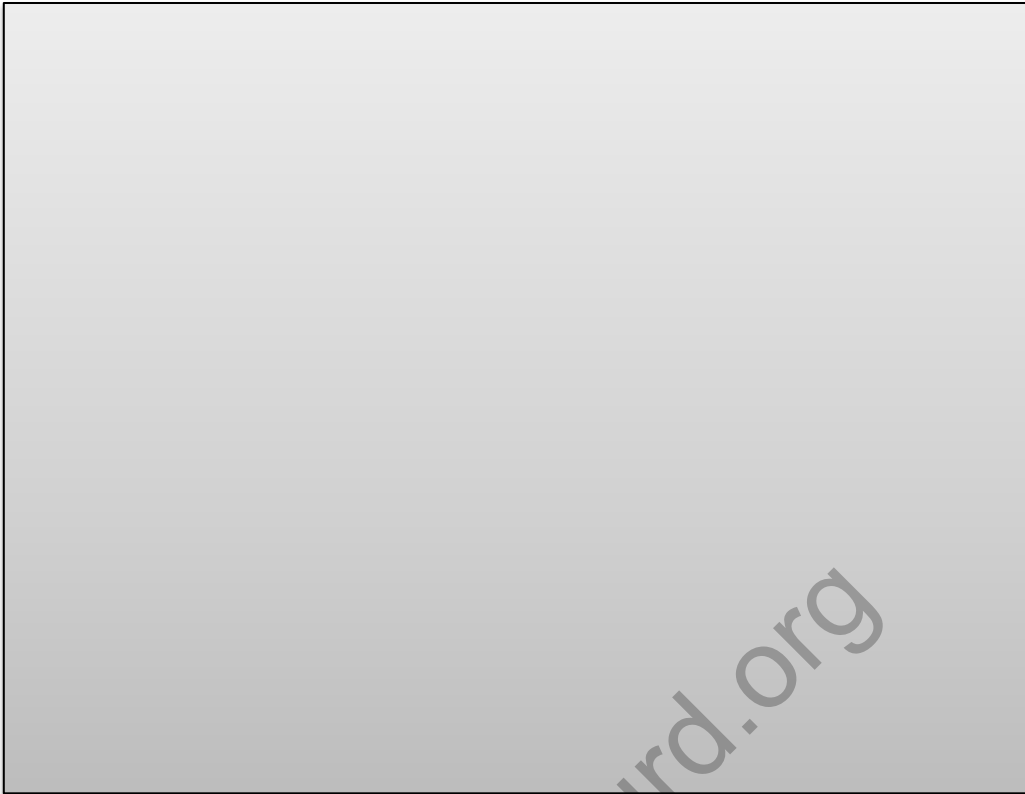
Benên hûnandî
Kabloyên noqavê
Bircên Babilê ku bûne pira
Tevna dîndaran
Hemû yarên bi girêdanekê bûne yek

Piştî girêdanên şidîyayîtir hatîne hûnan
Tîrêjên roja gewrik

Girêdan, hevgirêdayî

Tenê ji bo we şîyarbikim dinivîsim
Hey pêhesno, pêheskirên delal
Dijminê bîranînan
Dijminê hewesan

Dijminê poşmanîyan
Dijminê rondikan
Dijminê her tiştên hîna jê hezdikim
Hey pêhesno, pêheskirên delal.

YA BI PAYIZÊ RE HAT

Bitebite zaroka min, bêdeng be û li bendî bimîne,
 Bimîne, li bendî kerameta bi teban re tê
 Bimîne, li bendî rûxîna gerdûnên me
 Heta tê de tu tehm nemîne tiştê jê re tê gotin dem.
 Wê xwe bera xwar bidin hemû stêrên vemirî yek bi yek
 Berbe giravên razayî
 Heta roja hilê, heta roja biçê ava.
 Hah wê gavê, ne dibe ya rojê ne jî ya şevê;
 Wê ro têkeve erdê, hîv nava keviran.
 Wê stêrên vemirî bîne, keştiyên ji komirê.
 Wê demê, axx lê wê demê
 Wê xwe ji her îmkanê re veke derîyê bi xwînê derbûyî,
 Wê bi temamî bên girtin derîyên bêxwîn.
 Wê rûyê erdê bigirin gavên nayên dîtin.
 Wê ezman dagire dengên nehatine bihîstin,
 Wê betanên guhan biteqin di bin avên kûr.
 Wê bajar hilweşin, naqos bêdeng bimînin.
 Ê bi kerameta ku malan mist bide û derbas bibe
 Wê kederê nayê pîvan ku dema bêdawî bibe

Di nerînên mirîyan û tîrêjên tevî de.
Tu zaroka min, tê dîsa bimîne li hêvîya
Guhertina gerdûnê, bêdeng, tengezar
Bêlivandina mûyekî heta roja hilê,
Bêlivandina mûyekî heta roja biçê ava...

HASAN HUSEYIN KORKMAZGIL

1927 Sêwas – 26 Sibat 1984 Ankara

TAHLÎ BI ME BÛ HINGIV

Binêre li bedewîya van pitikan
 Birû destan, çav destan
                     destê wan di xwînê de
 Nabêm kor bibe, kor nebe tu
                     min bibîne.

Li banî em bi hev re razan
 Me ga bi delalî girtine
 Ne mîh, li van çiyana
 Guman bike, me xwe ajotîye

Ma me di bin xwe re dît morî
 Me baskê çûkê şikand
 Ma me kara hevûrî kuşt
 Çawa wê li mirov bigere destê me?
 Çawa wê li mirov bigere destê me?

Ger tu nebe, kuştin çima
 Rizîn çima di zîndanên de
 Hesret çima, ciyawazî çima
 Xela çima, xizanî çima
 Bêkar û xebat geryan çima
 Divê roj bi rojê re li hev were

Bi xweh û biratî li hev rûnin
 Hev bîhn bikin, bi hev bişêwirin
 Bi tirs û xof jîyîn çima

Ma lêdana min rizgarî ye
 Nabêm kor bibe, kor nebe tu
 min bibîne.

Xwîn der bûn, em bûn ax
 Hil bûn, em bûn al
 Weşyan, em bûn pel

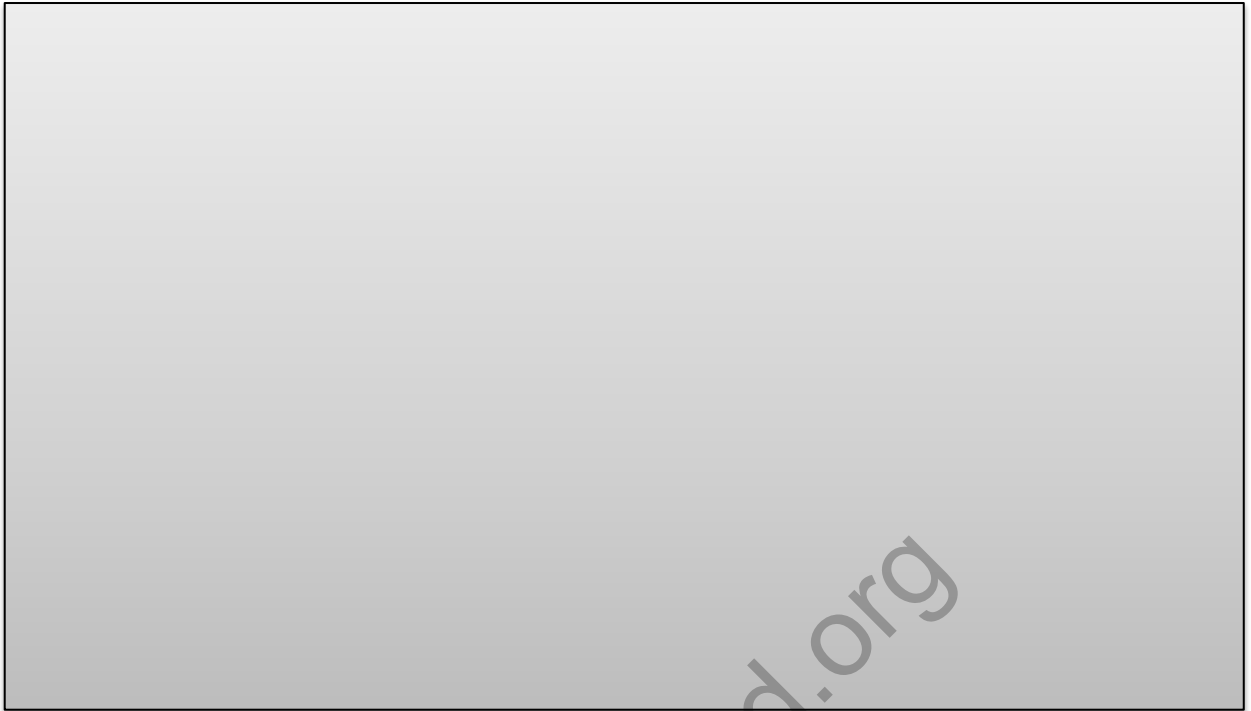
Gehîştin vê rojê em!

Nan bi me bû hingiv
 Sirat bi me bû rê
 Tehlî bi me hingiv

Gehîştin vê rojê em!

Bên çandin em'ê zad werin
 Bê hêran em'ê ard werin
 Yek biçin em'ê hezar werin

Ma lêdana min rizgarî ye
 Nabêm kor bibe
 Kor nebe tu... Min bibîne.

HER KURDIM

Bi dero dero bim, li mala xwe bim,
 Li axa Erebbim, li îranê bim,
 Kinc lêkirî bim, rût û tazî bim,
 Koşka min deh qatî be, wêranmal bim,
 Aza û rizgar bim, şadman û xwendan,
 Yan zincîr li mil , li goşê zîndan,
 Sax bim, cahil bim, guh lê giran,
 Yan zar û nizar li nexweşxanan,
 Rûnê li ser textê xûnkarî,
 Yan li kolanan bigerim bi hejarî,
 Kurd im û li rîya Kurd û Kurdistan
 Ser û pê didim ser destan,
 Bi Kurdî dijîm, bi Kurdî dimirim,
 Bi Kurdî didim bersîva qebra xwe,
 Bi Kurdî dîsan zêndî dibim,
 Li vê dinyê bi Kurdî hel diçim.

STRANA ŞAGIRTAN

Em lawên kurd in, bo niştimana xwe
 Serê xwe em datînin, dibexşînin canê xwe,
 Li rêya lehengî emê xûnê birêjînin,

Ala azadî pê birenginin,
 Şerm e ji me ra kurd azad nebin,
 Gelê me wek gelan dilşad nebin,
 Xûna mamê me li Agrî rijîya,
 Hişê xûşka me li Dersimê pijîya,
 Bavpîrê me li çîyayê Şîrîn çalkirine,
 Li binya Mehabad`ê bavkê me kuştine,
 Birayê me li Bexdadê darda kirine,
 Gelek malê xizmê me dan ber bomban
 Gelek pêwîst e zanist û xwendin,
 Bo serxwebûn, bo tole standin,
 Gelê xwendewar be, qet bin dest nabe,
 Li ber bîgana serî pêl nabe.
 Nivşê teze yê kurd bi xwendewarî,
 Wê bilind ke ala rizgarî.
 Em nivşê xwendewar in
 Pêşrevê rîya rizgar in,
 Remz û karê newestan in,
 Fidakarê Kurdistanin.

FIRMÊSK Û MEY

Ew qas ne hêja ye dunya, xema wê bixwî
 Bi emanetî hatîye, divê zû herî
 Jixwe, bi taybetî di rojên pîrî
 Baş e, tê xwe bigrî li quncika tarî?
 Bi bêxemî bijî, bi bêxemî bimire
 Xwe li quncika tarî ya meyxañê bigire.
 Bi mestî bimire, bi mestî rabe
 Heta roja heşrê mestîyek besî te ye
 Ey sofî bese êdî, hew rastiyê li xwe ke
 Were cem min firrekî vexwe
 Ev der li gor wir weke mezra ye
 Ji dûvikê riha te çî jê dernayê
 Ku li vir çawa bî, tê her wisa bî
 Ger li vir rûxweş bî
 Li wir jî tu yê rûxweş bî

FERXIKA NIŞTÎMAN

Nêçîrvanê bêbext, xwînrêjê xwînxwar
 Tu bi Xwedê kî, bes e êdî zilm û zor

Vê carê jî wext û mecal bide min

Gedên min î şêrîn di xewa şêrîn de

Di bin baskên min de tîra neweşîne
Hêlîna me li serê me nerûxîne

Li xwîna xwe dilê min fikar nake
Lê ditirsim ku tîrê te xwar biçe

Ne ku li min, li zaroyên min kevî
Ji xewa şêrîn bibirî kezeba min

Devê şûşeyê, şûşeya ruhê me
Xet û xalên wê, xata ruhê me

Tu ne bê xeberî ji êş û jana min
Ji ser dilê min derîne hilma sar

Ji diya xwe bipirse, dê ji te re bêje halê min
Hingê were tam bike jiyana min a tehl

Bi min xweş e ku bimrim, ne ku fexikên min
Biêşê û bitevize benikê dilê min

Hejar, fexika niştiman î tu
Wisa ji te hez dike ku dilsozê wê bî tu
Kurmancîkirin: Muhsîn Ozdemîr

VÎETNAM

HO CHI MINH

19 Gulan 1890 – 02 Îlon 1969

Ho Chî Mînh, qahremanekî rizgariya neteweyî yê sedsala 20'ân e.

JI “ROJANA ZÎNDANÊ”

Sibeh

Ro her sibeh bilin dibe di ser dîwaran re
 Di derî de dibriqîne, lê derî venebûye hîn.
 Li hundir, li zîndanê, dirêj dibe tariya xemcivîn
 Lê em dizanin ku li derve hiltê ro.

Heyveron

Li zîndanê ne gul hey e ne jî şerab
 Wê çi bike mirov werê delal be şev?
 Diçim ba pencerê, dinêrim li heyveronê
 Dinere heyv li hozan di nav tilîyên hesin re.

Bilûra Girtîyekî

Bi hesret digirî li zîndanê bilûrek
 Keder xurt dike, zêde dike şewata dengê wê.
 Li dûr, ji çem û derbendan wê de, jinek bi tenê
 Bi xemek bêbinî, dertê barûyekî, ji bo li hawîr binere.

Qeyd û Lele

Ecêb tiştên pir ecêb dibin carna li vê dunyayê
Hevdû dahf didin mirov, ji bo bên qeyd û merbetkirin lingên wan kêlî berî kêlîyê
Gava tu bê kîlîtkirin carekê, tu kare xewek hêsan hêvî bike êdî
An di wê xirecira dogehî de çawa ser û bin bête razan.

Hinbûna Kîşîk

Hêzên her du hêlan jî beramber û tayê hev in
Lê dawî serketin wê para lîstikvanekî tenê be.
Pêşde, paşde, bi bawerî pêkbîne stratejîya xwe
Encax wê gavê wê bê gotin serdarekî mezin ji te re.

R Û S Y A

ÎLYA EHRENBURG

27 Rêbendan 1891 Kiev – 31 Tebax 1967 Moskow

LI NAGAZAKÎ BARAN

Li Nagazakî dilefîne baran, bi hêrs, bi ern
Keça biçûk di dest de bûkikek kor bi tirs digire

Baranek nayê xwestin ev, jê hez nakin dar
Qeresî kulîlk dane, weşîna kulîlkan jî dest pêkirîye
Baranek bi xwelî ye ev, baranek bi mirina bêdeng tijeye

Kor bûye bûkik, wê kor bibe sibê keça biçûk jî

Wê jahr bêt çêkirin ji textikê tabûta zarokekî
Biharat wê bêt çêkirin ji xemê û ji xerabîya dûdirêj
Mîna baranê ye xerabî, rev û veşartin bêmecal e jê

Har dibin masî, ji ezmana dikevin erdê teyrik
Kevok wê dest bi derxistina dengê qijika bikin bîstek din
Wê dest bi gezkirina hev û zûrînê bikin masîpankên bêdeng

Wê diranê xwe di goştên mirovan derbas bikin kulîlkên çolan
Wê binale di sîngê de ba, wê dil bimije, wê bikoje, bikurîsîne
Mîna vê baranê, li hember xerabîyê jî taqeta Nagazakî nîne êdî

Bêdeng namîne em ji mirina te re Nagazakî!
Ey zarokên li parkên bajarên bêdeng, bi şînkahî û dûr

Ne bawerkin yan nebawerkirina tişteki ye li vir êdî ya tê gotin

Bi wateya xwe ya herî vekirî, jîyana mirov e ya li vir tê gotin

Bira veke ev baran, li qeresîyan nebare carek din...

www.arsivakurd.org

ALÊN AŞITÎYÊ

Alên aşitîyê,
 tevê rengan
 gel in,
 tevê gelan jî, mirovahî –
 tevê gelan dimîne û dipê
 li bendî dengê hezkirinê,
 hezkirin
 ya laşan dipêçe,
 ramanan dike yek.
 Tê li joran, di ser seran re,
 bi jan û şewat
 gava li ba dibin bi ba re,
 mîna çingînekê dilefîne
 dengê mirîyan.

Alên aşitîyê,
 tevdê rengan,
 silava gelê cîhanê.

TENÊ ROHNÎ YE YA BÊDAWÎ

Bi şadî nava me diçirûsîne ro
 Piştî demên bi ewr.
 Lê ew hîn jî bi şeng e
 Gava di qelşek teng re dadiwerive zîndanê.

Rê pêşî keştîyek mezin dike
 Di tarîya şevê de stêrkek biçûk.
 Şewatên mîna ecêban carina
 Vêdixe pirîskek, biçûçik.

Yên ku di pêtîyên Engîzîsyonê birijîn
 Şeva cîhanê ronak kirin.
 Hîn bêtir bi ewrengî dibiriqîne –
 Di şeva reş de brûsk, hîn bêtir ronak e.

Tiştê ku tu car qet venemre –
 Zalimno! Hêza we têrnake vemrîne.
 Wê ronîya hûn dixwazin bifetisînin
 Wê mezin bibe û bi pêtîyekî volqan we daqurtîne.

Lewra tenê ronî ye ya bêdawî
 Di valahîya gerdûnê ya bê ser û ber.

Wê, bi gerdûnê da zayîn, cîhana me,
Gerdûn bi wê, bêdawîtî qezenc kir.

Ewê hîn bêtir bi şewq biçirûse di tarîyê de
Nikare wê vemirîne, gora ku we ew xistê.
Ronîya di Prometheus de hat kuştin
Di Voltaire de bi hêzek nû diçirise.

Û ger winda bibe ji nişka de ro
Wenda bibe û neçirise carek din
Ji me re, ji bo ronîyê, ji dogehê
Bi misogerî wê derê yekî biçê pêtî bîne.

HEZKIRIN DIBIŞIRE

Gava şêrê biçûk xwarinê dixwe

Şêra mê ciwan dibe

Gava agir para xwe dixwaze

Ax sorîkur dibe

Gava mirin behsa hezkirinê dike

Jîyan vediciniqe

Gava jîyan behsa mirinê dike

Hezkirin dibişire

LETONYA

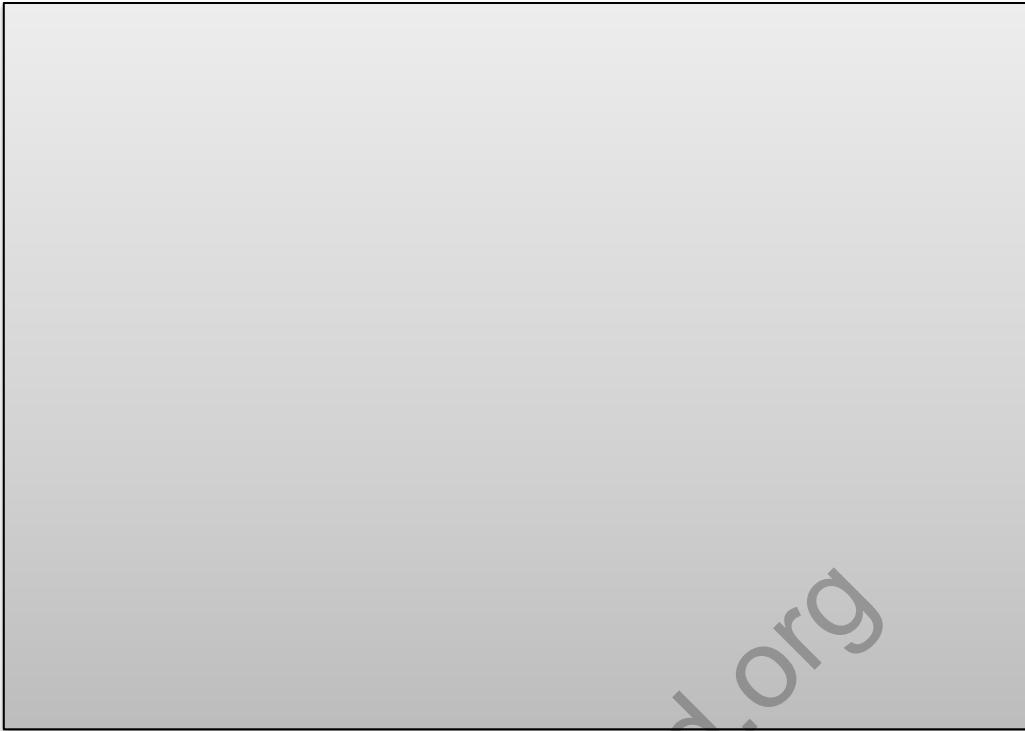
JANIS RAINIS

11 îlon 1865 Varslavani, Dunava – 12 îlon 1929 Majori

KANIYA TAQETA MIN

Bêhêvîtî direve ji stranên min
 Li wir cîh nabîne ji xwe re mirin.
 Li wira hêvî, berxwedan û taqet
 Agir, kerb û rik.

-Çawa te bir serî vêya, di van rojan
 Ku jan derî bi derî di gerê de ye?
 -Ya min disitirîne ramana pêşerojê ye
 Gelê kedkar e yê taqetê dide min.

BÊNAV

Belkî jî wek îro qet
 Me his nekir di mista xwe de
 Germîya destên sorbûyî
 Ji me re azadîyê tîne.

Hîn neçûye ji guhên me
 Gurmîna çekên keyn.
 Milên merivên me yên li kuçan
 Dîsa vekirîne ji himbêzkerinê re mîna berê.

Li rûyên me ewqas hêstirên rasteqîn,
 Gava paxilê vedike ji mirîyên xwe re axa me,
 Hêstirên me hîna germ û bi şewat in.
 Belê, dibêjim vêya ji hemû cîhanê re!

Û bi hemû dilê xwe dikim qîrîn li we:
 Ma çi dibe birîndar nekin vê evînê!
 Li welatê me yê xwedîyê xeyalên parçe parçe bûye
 Tenê ew kare hilgire ewqas jan.

GOTINA GÊRÎLA

Welatê min delal e
 Mîna şûrekî bi berjor de li bakirî
 Hîn berjortir e,
 Hîn jî delaltir e,
 Bi canê xwe diparêzim wê.
 Çi dibêjin bira bêjin
 Yên firotî,
 Bi hêstirên ji pola me rê girt.
 Perê ezman yê me ye niha.
 Nan yê me ye.
 Me erd çand.
 Me zad hilanî,
 Zad û erd yê me ye,
 Ê tim û tim yê me be wê
 Heta û hetanî
 Derya
 Çîyan
 Ê teyrik.

NÊZÎKBÛNA YARÊ

Li te dihizirim, gava tîrêjên rojê li dengizê şewq vedide
 Li te dihizirim, gava çirûskên heyvê li kanîyan dide.
 Li te dihizirim, gava li ser rêyek dûr axpink radibe,
 Di şevêk tarî de, gava li pirak textikî teng rêwîyek dilerize.
 Li te dihizirim, gava li wir bi gufeguf pêl bilind dibin.
 Ji bo gohdarîyê ez li dehlê me, gava demên hertişt wer bêdeng dimîne.
 Tu li dûr be jî ez li ba te me, tu jî li nêzî min e.
 Roj dihere ava, gavek din, wê min bibiriqînin stêrk
 Ma wê çi biba li vira tu li ba min ba

JI BO ÇIVÎK BI KAR BÎNIN SERPÊHATIYA JÎYANÊ

Di mirina sedsala gulê de çêbûm
 Makînê, ji zûde bera melean dabû
 Li derbasbûna gerdêleya dawî dinêrî Quîto
 Tevlî gerdêleyê derbasbûna daran
 Derbasbûna devîyan
 Xanîyên nû dihatin cîyên wan
 Di şemûga sedsalê de bûn em
 Kayina bêdengîyê tanîn mangan
 Ba, li hespan dîda galûka

Dayika min roja ber êvarî li xwe kiribû
 Ciwanîya xwe xistibû hundir gîtarek kûr
 Hin şevan bi muzîkê bi şewlê bi bêjeyan xwe dinixwamt
 Û bi şanîdana zaroyên xwe qîma xwe tanî

Min ji av-nivîsa baranê hez dikir
 Ji mêşên zer yên dara sêvê
 Ji beqan jî min hez dikir
 Ji beqên li naqosên darînî didan

Bêrawestan dinepixî babira mezin ya bê
 Bendên çiyayê perê ezman bûn

Nişka ve bager destpêkir gava li defa xwe dixist
 Dest bi êrîşê dikir tûmenên wê yên şilbûyî
 Piştî sibeh bi nijdeyên xwe yên zêrînî
 Wê bêdengîya zelal tanî zevîyan dîsa

Min li mirovên ceh kulm dikirin dinerî
 Li siwarîyên di ezman de wunda dibûn
 Û min dinerî li vagonên bi mangên diborîyan tijî
 Yên diçûn li delavên mango bîhn didan
 Way li wir bû gelî tevlî çewlîkên xwe

Ji dikan dadiwerivî tarîyek reşbelek
 Li rojava hêdî hêdî li ba dibû
 Direfşa levenê şeker û kakao
 Di sindoqekê vedişart gencîna xwe ya nepenî
 Bi qaşilê xwe yê bi bîhn xwe dipêça ananasê
 Mûza tazî çitayê hevirmêş li xwe dikir

HELBESTA TEKOŞEREKÎ

Vay e, dayê
 Tufengek min hey e ji hesin
 Vay e, ez kurê te
 Ka rojekê te dîtibû ku
 Kurê te li zincîrê hatibû xistin

(tu girîyabû,
 te di got qey birîn kiribûn
 dest û piyên te
 zincîrên min)
 Rizgar bû êdî kurê te
 Tufengek kurê te heye ji hesin

Wê bişikîne tufenga min
 Hemû zincîran
 Derîyên zîndanên wê veke
 Wê tune bike hemû zaliman
 Wê erdê bide gelê me

Çi tiştêkî delal e dayê
 Ji bo azadîyê şerkirin!
 Di beradana her gulleya min
 Bangewazîyek hey e dayê

Mîna teyrikan şîyar dibin
Xewnê pêşîyan

Şerkirin çi tişteki delal e dayê
Gava şer dikim di enîyê de
Nêz dibe xeyala te
Min himêz dike

Hîn bêtir ji bo te şer dikim
Dayê
Ji bo tije nebin carek din
Çavên te bi rondikan

FRANSA

MAURICE DRUON - JOSEPH KESSEL

Maurice Druon 23 Nîsan 1918 Parîs – 14 Nîsan 2009 Parîs
 Joseph Kessel 10 Sibat 1898 – 23 Tîrmeh 1979 rojnamevan û romannivîs bû jî.

PARTÎZANINO / STRANA RIZGARIYÊ

Hogirê min, tu his dike
 Li ser deştên me
 Difirin kelaxurên beratan

Hogirê min tu his dike
 Qîrînên bi xeniq
 Yên welatê li zincîrê xistî

Heydên partîzanino
 Karkerno, gundîno
 Defa hewarê lê da, lê dide

Wê dijmin vê êvarê
 Bê xelatkirin
 Bi xwîn û hêstirên çavan

Derê ji hêtûn
 Hevalo, heydê
 Dakeve êdî ji çîyan

Bira derkevin bombên destan
 Ji nav gîhan
 Reşşe û tufengan

Heydê bikujin
 Bi gulleyan, bi kêran
 Zû bikujin!

Hey hevalê hilweşvan
 Agahdar be li barê xwe
 Barê te dînamît e!

Em`ê bişikînin bi misogerî
 Ji bo birayên xwe
 Zincîrên zîndanê

Li pey me kîn
 Û yê me dehf dide
 Birçîtî û hejarî ye

Welatni hene
 Nav livînên xwe yên germ de mirov
 Dikevin xeyalan

Em li vira, tu dibîne
 Em dimeşin, ew lê dixin
 Em dimrin li pey hev

Li vira herkes dizane
 Bê çi dixwaze, bê çi dike
 Çi gavê derbasî refan bûye

Hogirê min, ger tu bikeve
 Wê yek derê ji sîya te
 Wê bistîne şûna te

Sibehê, xwîna reş-î qîr
 Wê zuha bibe li ber royê
 Li ser rêyan

Biramin hevalno...
 Azadî di hundir şevê de
 Li me gohdar dike ...

DÎWAR

Bêguhda, bidilhişkî, bêfedî
Dîwarên mezin û bilind li çarhawîrî min pêçan.

Vaye rûdinê bêhêvî
Vê çarenivîsa dikurîsîne mejîyê min, tiştêkî din nîne li hişê min;

Çi li der hebûn ku me bikira.
Ax, gava dîwar lêkirin çawa min wan nedît?

Min ne dengê lêkiran bihîst, ne pêjna wan.
Bêhis li min girtibûn derîyên dunyayê!

LI HÊVÎYA BARBARAN

Li bendî çine em werê li cîyê bazarê civîyane?
Îro barbar tèn vira.

Çima liv nîn e ji senatoyê?
Senator çima bê zagon çêkirin rûdinên?

Çimkî barar tèn îro.

Çima senator zagon çêbikin?
Heger barbar werin, ewê zagonan çêbikin.

Çima werê zû rabûye keyxanê me,
li derîyê herî mezin yê bajêr çima li textê xwe rûniştîye,
li serê wî tac, ji rêûresmê re amade?

Çimkî barbar tên îro,
derketîye pêşwazîya serekê wan keyxanê me.
Bi ser de fermanek giran amade kirîye
ji wî re paye, navnîşanan dibexşîne.

Du balyoz û dadrêsên me çima werê
Xeftanên sor, neqîşandî li xwe kirine û hatine?
Çima werê bazinê yaqût, gustîlên zumrud
Yên dibiriqin û bi semyan li xwe kirine?
Çima di dest wan de darên werê,
ji zêr û bi zîv neqîşandî heye?

Çimkî barbar tên îro,
çavê wan alû dike xişlên werê.

Ka gotarvanê me yê navdar li ku ne
çima mîna hergav dest bi gotaran nakin?

Çimkî barbar tên îro,
ew qet guh nadin gotinên delal.

Çima ev şaşbûna nedihat hêvîkirin, ev tevîhevi?
(Çawa jî daliqiya rûyê herkesî)
Çima werê zû valadibe kuçe û meydan,
çima herkes bi fikar vedigere mala xwe?

Çimkî dinya tarî bû, barbar nehatin.
li gor saloxdêrên ji ser sînor vegeerîyane,
kesek bi nivê barbaran nîn e êdî.

Başê, niha emê çî bikin barbar tune bin?
Şêweyekî çareserîyê bû ew ji derdên me re.

ARAMÎ Û SAZÛMAN

Bi mîlyonan kes kar bikin, lê nejin
 Dayik, tenê ava şîr bide pitikan –
     Ev sazûman e
 Kedkar deng derxin: “Me bihêlin ronahîyê!”
 Yê kedê didize derdikeve dadger –
     Ev bê sazûmanî ye

Yên bi janazirav bazdin dezgehên tornê
 Sêzdeh kes bîponijîn di odakê de –
     Ev sazûman e
 Lê yek biqetîne zincîra xwe û biqîre
 Bixwaze temendarîya xwe têxe bin ewlekarîyê –
     Ev bê sazûmanî ye

Maldarên mîratxur kêf û şahîyê bikin
 Li ser berfên Swîsre û havînê di avên Comer –
     Wê gavê aramî hey e
 Lê di her tiştî talûka guherînê hebe
 Ji nişka de qedexe bûbe bazirganîya parsêlan –
     Wê gavê bê aramî hey e

Ya baş: guhnedana birçîyan

Ya baş: nexerakirina sazûmana kolanan
Bila deng derneyê, bes e
Di demê de her tişt dibe
Bi geşbûnîyê wê her tişt bigehê we jî
Vay nûnerên we bi ser vê rastîyê vebûn
Ji bîr nekin heta wê dema hûn tev pêya radin
Ji xwe çawa be wê bêt nivîsandin li kevirên gorên we:
Hertim ew di hundir sazûmanî û bêdengîyê de jîyan

REŞİK IM EZ

Reşik im ez
 Mîna şevê
 Mîna kûrahîyên Afrîka reş

Dîl bûm herdem
 Pêlingên serayan paqij kir min li Roma kevn
 Niha pêlavan boyax dikim li Washington

Kedkar bûm herdem
 Yê li Misrê Pîramîd avakir ez im
 Ez im yê xerca ezmandevan tev da

Stranvan bûm herdem
 Min belav kir stranên xwe ji Afrîka heta Mîssûrî
 Li her derê dike zingîna dûrikên min bi keder
 Wê ahenga tamtaman

Qurban bûm ez herdem
 Bi qamçî li min dan li Kongo
 Û niha tîm lînkirin li Teksas

Reşik im ez

Mîna şevê

Mîna kûrahîyên Afrîka reş

www.arsivakurd.org

GOTIN

Di xetimandina kulekiya gotinan de hevokên wî aşt bike tune bû.
 Peyva kulek û di sikratê de
 mîrateyek ji pêşiyên wî mabû jê re.
 Di valahîya xwe de serxweş bû.
 Hêvî, li ser dermannameya di hişê wî de tevizî bû qaltaxek Qaltaban
 bû
 Tîpên bi xumam di dilê wî re derbas
 dibûn divîyabû bi aheng birijîya kîmyaya hibrê
 Ji dilê wî,
 ji dilê wî pêlên bi xem belav bûn çemê jîyanê.
 Gotin,
“TENÊ” tazî bû.
 Kedera wî ya xwiyaniê û bi xumam a ji pênuşê rijîya
 li pey hev çû.
 Li heft demsalan û çar waran çû secdeyê.
 Ji her demsalê
 ji her warê deng sitend / bext sitend
 pîrozwer kir tûjbûna pênuşa xwe.
 Gotin avêt êgir / di êgir de kuta.
 Heftê hezar car pîrozwer kir / hat pîrozwerkirin.
 Peyv di hoqeyê de
 bû bizot,

bû rastî,
 bû gotin
 Bû xuşîna tofana tîpan
 Di bêdawiyê de GOTIN ma

MIRIN

Rojekê qeyda sûcên mirinê hat girtin.
 Ji naleta hezar salan ya bi bahoz hat ceribandin
 bêdengîya ji hestên mirdar çêdibû...
 Di nebûna xwe de bi gotinên neqane dilîst.
 Li cîhê xalî,
 Zarokên bi trawman xwedî dibûn
 bi janek hîsterîk ku dihatin sitrandin çêdibûn
 Yezdanekî demên kevnar bû yê dikuliya
 Li ser zimanê nebûna rêwiyê Lalik...
 Kir îskîn li alûsiyê bi derbasbûna xwe a bi weba.
 Bêtir tune ye.
 Li ser zimanê wî îblîsekî Bêdîn
 bi zimanê yeksanîyê meşîya
 Bi vîna dînbûnê û bi kêfa tirsehêziya serhildanê

DI BIN ÎŞKENCÊ DE BALADA YÊ SITRANÊ DIBÊ

Ji nû de hewce biba jîyîna min
 Ez`ê biçûma dîsa di rêça berê
 Minê behs bikira tenê ji pêşerojê
 Dengê bilind dibe ji nav hesinan

Li gor gotinan di çavîya wî de
 Îşev du mirov xwendine
 Di guhê wî de, radest bibe
 Ma tu bêzar nebû ji ewçend îşkencê

Tê bijî, tu kare bijî
 Tu kare bijî mîna me
 Bêje, gotina te rizgar bike
 Raweste li ser çongên xwe bijî

Ji nû de hewce biba jîyîna min
 Ez`ê biçûma dîsa di rêça berê
 Minê behs bikira tenê ji pêşerojê
 Dengê bilind dibe ji nav hesinan

Bi yek gotinê wê vebe derî
 Tê derkeve, yek gotinek

Dertê ji eyarê xwe celat jî
Dawî bîne êdî li êşên xwe

Yek gotinek, yek derewek
Wê ji nişka ve bê guhertin qedera te
Biponije, baponije, baş baponije
Di bédengîya sibehê de

Ji nû de hewce biba jîyîna min
Ez`ê biçûma dîsa di rêça berê
Minê behs bikira ji mirovên pêşerojê
Dengek bilind dibe ji nav hesinan

Min got her tiştê bê gotin
Mînaka Qral Henrî
Ji bo hespekî Qraltîya min
Ji bo merasimekê Parîs

Tiştê bêt kirin nîn e, diçin
Bi ser wî de dinuqute xwîna wî
Ew tê de nîşana jîyanê ya dawî bû
Wê bimire vî bêguneha jî

Ji nû de hewce biba jîyîna te
Ma tê biçûya di rêça berê
Dibê belê ezê sibê jî biçim
Dengek bilind dibe ji nav hesinan

Ez dimirim, Fransa dimîne
Evîna min û berxwedariya min
Hey dostên min, ger bimirim
Eger xwanê ye helbet

Ji bo birinê hatin
Yên bi Almanî dipeyivîn
Ser de jî wergêr hey e, werdigerîne hîna
Ma tê radest bibe

Ji nû de pêwîst bibe jîyîna min
Ez`ê biçûma dîsa di rêça berê
Bi guhnedana pahnîyên wan yên hesin

Bi strana pêşerojê

Stran got li pêş gulleyan
Bi xwîn rabû, ristên wî digot
Cara duyem berdanê
Ji bo tam biqedînin karê wî

Stranek din bilind bû
Wê gavê ji lêvên wî
Qedand Marseillaise
Ji bo temamê mirovahîyê

AFÎŞA SOR

Daxwaza we ne serketin bû, ne jî hêstirên çavan
Ne orga xemgîn, ne jî duayê keşîş yên dawîn
Yanzdeh sal çî ye, ma yanzdeh sal
Kirina karanîna selehên xwe bûn
Mirin natirsîne çavên partîzan
Dardabûn rûyên we li hemû dîwaran
Hûn tarîya şev û rîhê bûn, melûlîya bi xof
Hûn afîşek bûn mîna lekak xwînê ya sor
Gotina navê we werê zorbû ku
Xwestin, tesîra şopgerîne têxin dilê yên diçin û tên
Mîna ku kesekî we Fransî nedidît
Ji sibehê heta êvarî mirovan bênerîn derbas bûn
Hinek tilî nesekinîn lê piştî tarîkirinê
“ji bo Fransa Mirin” nivîsandin li afîşê
Sibehê herî cuda bû, ya wê rojê dest pê kir
Di her tiştî de hebû, rengê xûsarê yê yeknesaq
Dawîya sibatê bû, demên we yên dawîn bûn
Yek ji we peyivî, bêdeng, hêmin
Ji her kesî re dişadî, ji yên mane re evîndarî
Gava ku dimirim kîn nîn e di dilê min de, ey gelê Alman
Bimînin xweş gulno, bimînin xweş kêf û tehlî
Bimînin xweş jîn, ba, ronahî
Û tu bizewice, şa bibe, tim û tim min bifikire
Rojekê tê di nava hemû bedewîyan de be
Gava her tişt biqede li Rewanê
Roja zivistanê ya delal, gir dide rohnîkirin

Dilê min dişewite, li bedewîya xwezayê
Hey evîna min, sêwîya min, li pey mana min
Şa bibe, mêr bike, zarokan bîne
Gava tivingan kulîlk vekirin, bîst û sê meriv bûn
Bîst û sê dilên xwe bi tûmî dan
Bi qasî di rêça wê de bimirin, dildarên jîyanê, bîst û sê meriv
Fransa yek gotin bû, di devê wan de
Û ketin erdê li pey hev

WELATÊ MIN YÊ ROJANE

Jina welatê zivistanê me ez
 Destê min girêdane
 Bi benên ji qeşê.
 Jinek e, li cenderê hatime xistin ez
 Li welatekî giramgir
 Ku hîn li navê wî digirim.

Ez zanim vêya, his dikim
 Bi serê tilfîyên xwe yên sar,
 Ji nişka ve bi lerzan
 Agirek dipijiqe
 Û çîyayên ji qeşê jê dike
 Vedike destên min yê şaşmayî.

Bi destpelka tarîyê
 Vedibe destên min
 Li gerdûnek nû hatiye dîtin.
 Navekî
 Hîn doh min nizanîbû
 Ew dibên ji min re.

Ax welatê min yê rojane

Meriv mecbûrê kişandina jana çi sebrek dirêj e
Ji bo hînî hezkirina te bibe...

www.arsivakurd.org

EV STRAN JI MÊRXASÊN ŞOREŞÊ RE HATIYE GORÎKIRIN

Ar bi devançeyên kirêkirî hatin xistin ji nişka ve
 Hê mîna do bû, bi xortanî weşîyan
 Kenekî kamiran hebû di lêvên wan yên vekirî de
 Xet xet azadî bû diçirisî, ya di rûyên wan de

Wer binêre carekê, hê ji nêz ve
 Hê mîna do bû, ji nişka de hatin lêdan
 Belkî bîst nig bûn belkî hîn bêtir
 Lûle fedî kiribûn, lê mirovan fedî nekiribûn
 Lûle behitî bûn, neçar, bêmecal mabûn

Ketin erdê bi serbestî, bêtirs
 Ne dengê gulakê bû, yê kenînek evîndar bû
 Ketin ripîrast, serbest, saltgîr
 Mirin, lê pir bûn bêmirin

Were, carek ji nêz de binêre li van mêrxasan
 Hê mîna doh bû, bêînsaf hatin wergerandin
 Daxwiyanîyek reş bû, xwîn li sîngên wan
 Mirin tehl bû, wan şêrîn kir

Divê ji nû de bêt afirandin dengên artêşan

Yên ji asoyan, xet xet fireh dibin
 Divê cengan pir bikin, ji bo sazûmana bilind
 Ji bo xew nerevin carek din
 Neyên mêtin van destên zarok

Bi wan mirîyan nakevin hêstirên çavan
 Ji wan re kefenê herî hilaw divên
 Da ji nû de em vekêşînin rika xwe pêtî pêtî
 Da bi stranên şoreşê em bikin qîrîn li wan

Namirin ew, ji xwe ew namirin
 Yên firotî nizanîbûn ku vê rastîya nayê înkare
 Ew şahdamarek bûn di dilê gelan de
 Di şevan de stêr stêr vêdiketin

Ji bîr meke, bahskirin nîne ji hêstirên çavan
 Niha bihêztir hatin vekêşandin kevan
 Ji bo sibê sîng, sîng me xwe pêça di şevê de
 Di şevê de, hêza herî nayê têkçûn, di me de pir bû
 Mirî bezîyan artêş artêş ji çîyan
 Ji nişka de mirî, di nava me de, zînde bûn

STRANA KÛBA

1.

Nîn e dema min vê gavê
 Serpêhatîya gernasana bêjim
 Dema min nîn e
 Lêv bi birîn
 Lêv parçe parçe
 Bi xwîn der dîkin hundirê min
 Lê tu megirî
 Xwîna min piçek dohn
 Wê vêxe arê azadîyê
 Megirî
 Li ser pêya ye welatê min lo!

2.

Şerm e dayê
 Ji gernasê dijî re
 Hêstirê çavan
 Dua bike, bila bide şînkirin erdê
 Bila nan bide zarokên te
 Bila bibin efendîyên welatê xwe dîsa
 Yê sax mane, dua bike
 Nanê xwe min nexwar

Hey dayê
Neyar têr xwar
Wê goştê min binikilînin sibê
Kelaxurên reş yên daristanan
Lê nan û Kûba
Wê bimîne
Ji Kûbayîyên azad re

3.

Gora min, hey dayê
Gora min ne xwanê ye
Li her derê dijîm ez
Dimeşim lingên min nîn in
Dipeyivim zimanê min nîn e
Dibînim çavên min nîn e
Ez li her derê dijîm
Yezdanê vê sedsalê me ez
Hey dayê
Zaroka êş û janê me ez

ÊVARÎ GUNDÊ MIN

Êvar daket, dengên tivingan di gewrîya gun de bilîya û ma
 Bêdengîyek bi ronak, dengvedana windakirî kuçe dagirt
 Berbe erdê ve xwar bû mijek tenik, da mijandin hezkirina xwe
 Dûvre xanî nuxamt bi xêlîya xwe ya tarî, bi jehr hişk kir nalîna wî

Gurzîya mirinê ya tirsehêz herikî damarên gund
 Bêdengî birçîtîya xwe şikand bi vê gurzîyê, robaran jî têhna xwe bi rondikan
 Şev dihat, mîna sawirên guran ku didan pey kerîyan
 Şaş û behitî mabû gund, di perpitî û dima

Xwest kuçan saxtî bike dêya min, bi tirs çû berbe derî ve
 Lê nerî min negot çirk, kêlîyek bêdeng bû, tirsehêz û kurt
 Bi lempa gazê ve ma çavê min, bi tîrêjên wê yê melûl hatim nixumandin
 Perçakî qeşê bû êdî xwîn, û dêya min digot:

Mêrên me mirin, kurê min, teba tîn berbe mala me
 Mêrên me mirin, kurê min, bi destê min girt, dest bi revê kir
 Xwedayên mirinê, him jî birek, meydana gund girtibûn
 Li hawîrdor cendek û bêdengîya di teqînan de difetisî

Tarîya ku daket, gava dinuxamt rûyê qurbanan bi qumaşên sor
 Kerîyê qurbanan, yên ji mirinê direvîyan, ketin rêyan

Û mirin ji paşve digehîşt, bi artêşa xwe ya bi hezaran leşker
Ez û dayika xwe direvîyan, li pey me xwîn û mirin

Gava me rizgar kirin ji mirinê lingên me, ji westanê re em dîl ketin
Sîya xwe dinepixîne sawîr û dide dûv me, di bêdengîyê de, bi veşartin û vegirtin
Pirs di nava min de dikelin bi puqe puq: dayê... kanî? Kanî?
Kanî bavê min, bavê min, dayê? Û rondik herikîn ji çavên min

Ket destê neyar gundê me; yên li gund tev mirin kurê min
Tenê bêxîretî filitî û nifirên çarenûsa bêyom
Werê li gundê me dinerî wê ji dûr ve, pêtîyên kînê pekiyan sînga min
Ka em bimeşin, ling westîyayî û bêtaket in, bila ling rêka xwe dewam bikin

JİYAN

Ji min re bêje dişibihe çi dar?
 Gava teyrik di ser re bifirin,
 Çawa ye sitrana çemekî?

Deryayê ji min re bêje. Ji min re bêje
 Bêhna zevîyan ya bêdawî.
 Stêran. Hewayê.

Asoyan ji min re bêje,
 Mîna holika belengazî
 Asoyên bêkilît, qufle.

Çawa ye maçîkirina jinekê
 Ji min re bêje. Di bîrbîne hinekî jî
 Navê evînê: nayê bîra min êdî.

Ma bîhn didin hîna şev,
 Bi bîhna evîndarên di hîvronê de
 Bi kamiranî dilerizin?

Naxwe bi şûnde nemayî tiştêk
 Di vê çala, di şewqa vê gora

Û ji xeynî strana kevirên min yên meşînê?

Tam bû bîst û du sal... Min ji bîr kir
Çawa bûn dîmenên cîhanê,
Çawa bû bîhn û rengên wê...

Ji berevkî dinivîsim: “derya” û “boran”an.
Dibêjim “daristan”, lê min ji bîr kir êdî
Çawa bû bejn û bala darekê.

Dipeyivim, ji tiştên di xeyala xwe de zînde bikim
Tiştên salan ji çavê min paqîş kirîye.

(Domandin bêîmkan e êdî: çimkî
His dikim, dengê lingê gardîyan.)

ŞÎROVE DIKIM

Bexşîn filan naxwazim. Naxwazim
derhemek ji dengê rûzerbûyî,
bexşînek ji barê jîyana li piştê min.

Nefret dikim ji dengê qels yê secde dibe
û ji dilê çong dide bi lîçik û girêz digirî,
nefret dikim ji enîyên di xwelîyê tîn dan
û ji wê ronîya ramanên wan yên dibin hezar perçan.

Bexşîn filan naxwazim. Nadim ser hev
ji bo lavan destên xwe yên dilerizin.
Di gotinên min rêlên fêzê vêdikevin
ji bo derîyên tolhildanê yên tarî birûxin
ji bo mirov rizgar bibin ji çarmixên xwe
gava – bê girî û bê lava – di berxwe didim.

Bexşîn filan naxwazim. Şanî didim
vay di dest de bivirek di jîyana mirovan
ew berata sitemkar ya serwerîyê dajo,
û aniha jî ji bo bibe mînak ji kesên din re,
dixwaze bigerîne di pozê rimê de, serê min yê jêkirî.

Bexşîn filan naxwazim ez.
Alayan didim xwedîyên wan.
Vay derbas dîkin dest ji dest,
dilê gelê min yê dîl, yê têkçûyî.

www.arsivakurd.org

QÎRÎN

Qîrînên hezar mirovên şet didim we;
 Yê li sitemkaran dîkin qîrîn;
 Yê li ser goran dîkin qîrîn;
 Li ser kakutan, hestîyên bi ser hev de komkirî
 Û ji movikên xwe de şikestî.

Dengê sîsalkekê didim we;
 Ya li ser zevîyên me ku ji ser goşt dizîvire.
 Çavên ji kortên çavan wendabûyî;
 Yê li ser giran bi rêz civiyane
 Û yê li ciyê ku hîvronê ew ji hovîtyê re terk kirine.

Vî qutikê di nêvî re hatîye çirandin didim we;
 Yê li zevî hatîye hîştin;
 Li dera yê ku hîna ji pêsîran neqetîyabûn, koç bûbûn.
 Bêje min, bêje min
 Kê li xwe kir vîya, berî zivistan bi serde bigire?

Tenê yê radizên didim we;
 Yê bi destên xwe xewnan dipêçin
 Ji bo di şeva mirinê de dînerin ku
 Xewnên wan qet pêk nayên
 Ji bo hûn li cîhanê biqîrin didim we!

JAN

Pel nedilivîya li parkê
 Mîna qasidekî bi helkehelk
 Heta ku ba hat û got
 Hatina hovan
 Şaxên bi pistepist dipeyvîn
 Ketin gomana naçarîyê

Dixwazim bînim bîra we
 Wê bahoza bi hêrs:
 Ka kulîlkên naçar mabûn
 Bûbûn destegul û xwe dabûn
 Keyxanê xerab yê tac wî bi meteoran xemilandî...

Mîna wan şaxên bêdeng man
 Heta ku bahoz dest pê kir û dûvre peyvîn
 Em jî rawestîyan
 Heta ku bi sarîya xwe ya tûj şûrek
 Li me ket û serê me jêkir

Her perçakî me çû derekê
 Bi ava baranê re herikî
 Her perçakî me

Dervî xwîna me
Mîna hingivê kovî di beşenê darê
Li cîyê xwe ma

www.arsivakurd.org

NAME

Berxwe bide gula dilê min
 Berxwe bide
 Gehîştin em ber derîyê evînê.
 Bide bala xwe
 Çend bihar derbas bûn
 Ji seholbendan û virde
 Çend koçberî hatin serê me
 Bi fermanên nefîyan re
 Çend kabûs hatin dîtin
 Di pêtîyên tîrmehên wenda de

Binêre hela bi şûnde
 Çendîn mêrxasên te yên nenas
 Keçên te, lawên te
 Bi awazên serketî
 Tarîyê diqelêşin

Metirse
 Bikişîne şûrikê derîyê tirsê
 Binêre
 Dengizên bêdeng
 Bi kerbê tije ne

Bi qolincên zayînê
Mîna pelên hewran
Dihejin bircên zulmê
Xwe rapêçe
Gula dilê min
Were ba min

Binêre li çarhawîrî xwe
Tije kelaxur in
Mede bala xwe êdî
Ciwaniya me ya bilez çû
Me katjimêr vedan li berbangên sor
Û di tirafa qewîniya mêrxasan de
Me hêviya xwe sipart
Rizgarîyê,
Azadîyê.

ZEMBÎL FIROŞ

Ey dil werin dîsan bi coş,
 Carek ji caran mey binûş,
 Bikin qiseta Zembîl firoş,
 Da seh bikin hikayetê.

Zembîl firoş lawkê rewal bû,
 Bi kilfet û ehl û eyal bû,
 Husnekî û sif li bal bû,
 Heq rizaqê qismetê.

Qewîn ew lawê feqîr bû,
 Dayme xwedê debîr bû,
 Pêşê xweda jêr bû,
 Ew bi dest hemû sene'ete.

Pixulê wî selik û tebeq bû,
 Qîmeta selikan wereq bû,
 Dayma ew rast heq bû,
 Pê debirî kilfetê.

Ew bi dest Zembîl bi dest,
 Dibirê bazarê bi qesd,

Xwarin nan dihat bi dest,
Razî dibû qismetê.

Her dema selkan ku tîne,
Xatûnek jorda dibîne,
Bi dil û can dihebîne,
Dil kete pêla muhbetê.

Muhbetê keç mubtela kir,
Sur li carîya aşkera kir,
Lawikî qelbim cuda kir,
Min ji eşqa xew ne tê.

Law rast bû bi xwedêra,
Pir ji wê qenca dikêra,
Go min ji te navê tu zêra,
Tu min xilaskî ji zehmetê.

Xatûn dibê ev xeber tunîne,
Perm meke, were nav nivîne,
Min bi te day evîne,
Da em bibînin hesmetê.

Taw dibê tirsim ji xebere,
Dev hereme, têne riyare,
Agirek bi wan da dibare,
Narî cama şerbetê.

Xatûn dibê tu lawê beyanî,
Lew dibem da tu bizanî,
Min tu ji bo dilê xwe anî,
Da em bikin misilhetê.

Law bi xatûnêra debetê,
Tu mixaziya dil devete,
Daym ji heq nekin vehetê,
Rû spiya di axretê.

Xatûn dibêje bavêj xeyalan,
Were ser doşek û palan,
Bihn ke zulf û xalan,

Law dibe zilfê herîre.

Pîroz be lawê mîre,
Çi hede lawê feqîre,
Tev bide vê misilhetê,,

.....

Xatûn dibe lawê verêvan.
Were nav reyhan û sêvan,
Tu şekir bimêj bi herdu lêvan,
şibhe cama şerbetê.

Law bide tu qenca tamamî,
Her wekî şekir di camê,
Bi ser û p'eyan tu li min heramî,
Tirsim ji roja axretê.

QIBLEGAHA AŞIQAN

subh û êvarî şeva tarî şemala kê yî tu
leyletul qedr û berat in nûra mala kê yî tu
çîçeka baxê îrem şûx bejn û bala kê yî tu
bo Xwudê key bêje min kanê şepala kê yî tu
dêm kitêb e zulf e haşî şerhê xala kê yî tu

dilbera gerden şefîf î danuwa durra 'Eden
nazik û mewzûn letîf î nexliya selwa çîmen
gullîbas î, gulqiyas î, gulenî gulpîrehen
ahûya deşta Tetarê rehzena aska xeten
horiya baxê beheştê çav xezala kê yî tu

qiblegaha aşiqan î şengala ebrûzirav
hate burca şaneşînê sed melaîk çûn silav
dax û kovana evînê sotî canê min tevav
extera subha se'îd î reşrihana ta belav
filfila hindûstanê zulf û xala kê yî tu

ew çî dême şahebax e gulşena darul qerar
sed hezaran nal û awazê di bulbul çar kenar

helqe pê da bes tu hatin 'eqreb û îlan û mar
 nêrgiza şehla şepal î asemîna mêrxuzar
 lebxemûş î meyfiroş î dêmpeyala kê yî tu

pêncî salî şehlewendî keftime çaha resed
 min nizanîm çerxê dêm e tê heye burca esed
 çengelek avête dil kun kir li min dad û meded
 qelbekî hişk û sufalîn min divêt can tê ebed
 şah li textê dilberê fikr û xeyala kê yî tu

sefhêkêşa katibê xeybê ji nûra la yezal
 xaleke wa l'gerdenê mîslê Berê reş mah û sal
 sedhezaran rekbehacî tên tewafa zulf û xal
 netrik û şutrî û îlan dane ber bayê şemal
 laubal î çardexal î çardesala kê yî tu

şehkitêbek min divêt behsê muhebbet bit tamam
 sed tilism û sihre tê da pêkve Suryanî meqam
 ebceda 'eşqê me xwend û 'eql û wendakir we mam
 horiya baxê beheştê tûtiya tawusxeram
 keyrî batey padîşaha min delala kê yî tu

DİL JÎMÎN BÎR

Şox û şengê zuhre-rengê
 Dil ji min bir, dil ji min
 Awirên heybet-pilingê
 Dil ji min bir, dil ji min.

Wê şepalê miskê xalê,
 Dêmdurê gerdensêmalê,
 Cebheta biskan sema lê
 Dil ji min bir, dil ji min.

Zulf û xalan nûn û dalan
 Wan ji min dil bir bi talan
 Goşeyê qewsê hîlalan
 Dil ji min bir, dil ji min.

Dên nedîrê bo `ebîrê
 Xemrî û gîs û herîrê
 Sîne kir amancê tîrê
 Dil ji min bir, dil ji min.

Surşîrînê nazenînê
 Kuştîm û nakit yeqînê

Wê bi çengala evînê
Dil ji min bir, dil ji min.

Fetl û taban da xuraban
Ebleq û cuhtê şebaban
Dame ber pence û kulaban
Dil ji min bir, dil ji min.

Xoşxeramê, ez xulamê
Nazikê şirînkulamê
Tûtiya eywanmeqamê
Dil ji min bir, dil ji min.

Mahîrûyê miskîboyê
Surpilingê şêrîxûyê
Wê bi zulfa şubhê goyê
Dil ji min bir, dil ji min.

Her du weşman naz û xeşman
Kê ji ber wan 'eql û hiş man
Sa'eta min dî bi çeşman
Dil ji min bir, dil ji min.

Mahî-tabê afi-tabê
Dêm ji roj û şeb nîqabê
Xweş bi çengel û kulabê
Dil ji min bir, dil ji min.

Serwînazê serferazê
Şubhê zêr remza mecazê
Dame ber çakûç û gazê
Dil ji min bir, dil ji min.

Bejn û bala tûx û 'ala
Min kirin vêk ra mutala
Çîçeka terhîn-i wala
Dil ji min bir, dil ji min.

Mîrê xazî şûrê tazî
Vêk-î ran min dî bi bazî

Kir li me ji xeflet ve gazî
Dil ji min bir, dil ji min.

Şûr û xişt in zulf û qîşt in
Hin veşartin hin vehîştin
Pehlewanan dest vemiştin
Dil ji min bir, dil ji min.

Rohnîya çahvên Melayî
Ew tecellaya te dayî
Ya ji Ehmed dil revayî
Dil ji min bir, dil ji min.

SABAHUL XEYR

sebahul xeyr xana min, şehî şîrîn zebana min
tuyî ruh û rewana min, bibit qurban te canê min

te alellah çi(h)zatî tu çi(h) wî şîrîn sifati tu
ne wek qend û nebatî tu yeqîn ruh û heyatî tu

heyat û rehet a can im "sebahul xeyr ya xanim!"
were bînahiya çavan bibînîm bejn û balayê

sebahul xeyrî mesta min, letîfa cam bi desta min
xumar û meyperesta min, tuyî meqsûd û qesta min

ji meqsûdan tuyî bes min bibin ber çerxê etles min
ji xeyrê te nevêt kes min bi reş toz in muqewwes min

di benda zulfê çewkan im "sebahul xeyrî ya xanim!"
were bî nahiya çavan bibînîm bejn û balayê

ji wê zulfê ji wê bendê reha bim lê ji peywêndê
siya çêşmê sipî zendê te sohtim şibhetê findê

şubhê şem' û şemal im ez ji ber hubba te lal im ez
da'if im wek hilal im ez sîfet goyîn di kal im ez

ve bulbul ra bi evxan im "sebahul xeyrî ya xanim!"

were bînahiya çavan bînim bejn û balayê

ve bulbul ra şev û rojê ser wê terh û bişkojê
enî mahî şefeq rojê te sohtim şubhetê dojê

ku dûr im ez ji wê hûrê tenê carek li ser sûrê
ji wadî eymana torê tecella kir di nîv nûrê

ji wê sohtî dil û can im "sabahul xeyr ya xanim!"
were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

ji husna wê tecellayê yedî beyda û belayê
çi wesfan bîm xeber nayê welê dil cezbê dayê

ne hişyar im ji wê berqê ji zer tacêli ser ferqê
ji spêde da heta şerqê belê naêxmê ferqê

ji derba 'iştê nalan im "sabahul xeyr ya xanim!"
were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

zarîfê nazîkê şengê sîfet hûrê perî rengê
bi rojê ra tu hevdengî du reş toz in siyeh yengê

kişandin lê ne wek caran xedengên qews û nûbaran
ji rengê şîr û mukaran reşandin sîne wek baran

jiwê derbê pir êşan im "sabahul xeyrî ya xanim!"
were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

veke carek xet û xalan li ser wan mesned û palan
bixwîne li me 'ebdalan bibînin 'îd û sersalan

Îcazet dê me destûrê perî rengê sîfet hûrê
ji nîva zulmet û nûrê binoşin mey di ferfûrê

ji dil talanê xalan im "sabahul xeyrî ya xanim!"
were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

ji şehkasa ku qerqef tê meya nûrên muşerref tê
nîşanek dîlberê kef tê ji bo min her seher xeftê

ji wê camê dinoşim ez seher lew ney li hoş im ez
 ji ' amê lê dipoşim ez bi can her lê dikoşim ez

ku xalib mest û sukran im "sabahul xeyrî ya xanim!"
 were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

were pêşber melayê xwe şehîd û mubtelayê xwe
 bi şefqet ke liqayê xwe meya nemrit bi dayê xwe

mesîhayê li bîmaran kesên gestî du reş maran
 şehîdên şir û mukaran kirî amancê nûbaran

li dîdara te heyran im "sebahul xeyrî ya xanim!"
 were bînahiya çavan bibînim bejn û balayê

DESTÊ HEV BIGIRIN

Milet, qebîlno, rabin, destê hev bigirin,
 Hûn bi şeref in, xwedî wujdan in,
 Li ser çîyan hev bibînin, destê hev bigirin,
 Meriv tenê bi hoz û doz namînin,
 Dewlemend, hinekî ji xwedê bitirse,
 Hal-hewalê hejar car-car bipirse,
 Bira sê qat nebe koşk û sera te,
 Hinek pere bide bira û pismamê te,
 Ku nan bikire bo biçûkan,
 Ku ew jî bibe beşdarê jîn û can,
 Ew bimire, tu jî wê bimrî,
 Bibî agir, kes gun nagire,
 Çend xweş e birçî, têrkî bi nan,
 Xwe bidî kuştin li şerê meydan,
 Dewlemend, nebêje: "ew qisa bê mane ye",
 Nebûna hejar, nebûna te ye,
 Eger hejar şevê te pawan nekin,
 Cerdê her mala te talan bikin.

JIN

Bêjine qewmê kurdan,

Destê min dawa wan,
 Hey e bi heqê Êzdan,
 Jin anîn û telaq dan.
 Jin zeyneta dinya ye,
 Ew emaneta Xuda ye
 Hebîba Mistefa ye,
 Qelat in ji bo merdan.
 Eger jin bi hurmet be,
 Bê zilet û zehmet be,
 Bi terbyet û xizmet be,
 Dil şad û lêv xendan be,
 Kurê jê bibin wek şêr,
 Aqil û zana û dilêr,
 Bê dil xem û çav têr,
 Jina ku der bi der be,
 Dil pir bi xem û keder be,
 Rezil û dest li ser be,
 Li ku ewledê çê li ber be ?

QAZENCA ŞÊXÊ ME

Heta şêxek li Kurdistanê bimîne,
 Umuda jîna te pê nemîne,
 Bi ba da rewnek û ahenga kurdi,
 Hemû bûne sofî, pîr û derwêş,
 Bi bermal, bi sehbe û rişterîş,
 Hemû bê îş û kar û tewezel,
 Zik pan, mil estûr, selk zil,
 Ji Wanê, Erzurûmê ta Cafan
 Tewella bûn ji aqil û ulm û erfana,
 Be wê şol, be wê heqil û temizê,
 Muheqeq qewmê kurd na bi rêzê,
 Be rêşî pan û pirç pir sipî,
 Binga îşê kurdan çawan li hev bê,
 Bi keşkûl û parsê û feqîr û zillet,
 Mihale kake xwe teşkîla dewlet,
 Hemû bê hiş û bê guş û nezan îna,
 Îdara milk û dewlet çawan nezanin,
 Umud û qet nabe, kurd bibe dewlet,
 Ji bedbextî ew êsta bûne sê parçe,
 Ewê zana ye, nav cerga wî pelas e,

Ewê ne zan e, nizane çi bas e,
Cenabê şêx dibê " Axir zeman e,
Qiyamet radibe her bi van zûyan,
Îradeya Xuda ye, hûnê her wa bin".

www.arsivakurd.org

BERBI KÎJAN ÇARENÛSÊ EY AFRÎQA

Rûniştîm

Li bin quba ku stêrên ezman ew kunkunî kiribû

Û min nerî

Li hîva bi sebir diherikî

Li seranserê rêgaha xwe

Nedilivîya hîv

Û mîna ku ne xema wê bû

Ji agihandina xwe ya xwezayê jî

Bi bêdengî dibişirî

Û dilxweş bû bi rewşa xwe

Li jor nav ewran

Û piştî

Ey Afrîqa

Xaka wan pîramîdên fireh

Ku Ferûn`ên mezin

Û qanûnên mîmarî yên bi sir afirandî

Welatê min yê bav û kalan

Ketime ramanan

Ku mîna hîvê

Dibên tu jî derket!

Lê berbe kîjan çarenûsê

Ey Afrîqa
Berbe kîjan çarenûsê?
Ma berbe rabirdûyê?

Berbe dema def û daholan
Û reqsên kêf û şahîyan
Di bin sîya darên xurman
Ma berbe rabirdûyê de?
Berbe dema rojên bêparêzger
Dema ku hîna dest bi keçikê nebûbû
Û kurik ji xofa yezdanên kevn
Dikerihî ji ketina rêya xerab
Ma berbe rabirdûyê de?
Berbe dema holikên tarî yê ji qirşên pûş çêkirî
Ku di wan de aramî
Û qencîyê serwerîya xwe didomand
Ma berbe rabirdûyê, berbe qirnê bawerîyên vala de?
An jî ma pêşde?
Pêşde! Lê berbi ku?
Ciyê lê mirov bi ser mirov de kom dibe
Ciyê xela û xizanî
Lê hêlînên xwe yên kul û kederê çêdikin
Ciyê her tişt lê tarî û tirsehêz e
Ma ber be kolîtan de?
Pêşde berbi ku?
Di aşekî dervî mirovatîyê
Di hundir sêhrek xerab ya dûvdirêj bêdawî
Ma berbe fabrîqa ku katjimêrên dijwar dihêre?

Pêşde! Lê berbi ku?
Bîhnên gennî yên perok
Yên sûcên ji serdema navîn de manin
Bi ser mirovên nîjada jêr de
Bi bomban û bi gulleyan
Dema agir dibarand topên devbixwîn
Yên mirovên ji nîjada arî
Pêşde, ma berbe HEMDEMÎYÊ de?
Pêşde, ma berbe ambûrên bi toz
Û qezencên çavbirçî
Nûçegihanên vebirî
Yên di şerê kujyar de?

Yan ji bo nivê jîndarên cîhanê di erdê rake û bişewitîne
Bi buhayê belqîtîna nivê din
Berbe qanûnên Adam Smîth
Yên ne li hev
Ku ji serî heta binî bazar tarûmar kirin

Û dilê mirovan wergerand pola
Ma berbe pêş de?

An jî berbe şûnde
Berbe kanîya hîmî
Ya xwînên rewîştî
Ma berbe hezkirina mirov
Û tirsê ji xweda
Ya him gişt him serbest him azad
Ku ji dilekî serbixwe bilind dibe?
Hîv
Ji berê de seranserî rêyek aşîkar
Li rûyê ezmanê ku stêran ew kun kunî kirîye
Bi aramî û bêdeng diherike
Li ser rêyek baş hatîye sehêtkirin
Bi gurêzî biherike, ey welatê bav û kalan
Lê berbe kîjan çarenûsê, Ey Afrîqa?
Berbe kîjan çarenûsê?

EM ZAROKÊN VÎ QIRNÊ NÛ

Em zarokên vî qirnê nû,
 Diqetin ji nîrê bavê xwe;
 Ji bo cengê û serfirazîyê me rakir kulmiskên xwe;
 Ji bo dest bi jîyanek serbest bikin.

Em zarokên vî qirnê nû,
 Yê li van erdên bi hêrs gehîştin,
 Yê di bin nîrê û qamçî de kar dikin,
 Nîn e êdî ji me re fetisîna bi zincîran.

Em zarokên vî qirnê nû,
 Birayên di nav tehlîyan de çêbûn,
 Me berê xwe da armancek rast, mafedar
 Hilawtir ji qanûnên bavê me

Di vê cenga cîhanê ya bi xwîn,
 Alîkarê stemkêşa ye serketin;
 Serketina xurt ya germîn;
 Serê serbest, dilê serbest.

Xortên bi hêrs, çalak, xurt
 Nikarin bijîn mîna xulamên, ji niha û pêde

Lebikandin, îskîn, hêstirên çavan bese
Bese ji zarokên vî xakî re.

Em zarokên vî qirnê nû,
Em`ê têkevin şerên nû;
Bi jîyana xwe ya bi evîn hêşîn dibe,
Berdêla serbestîyê bidin em`ê.

www.arsivakurd.org

BAYÊ GEL MIN HILDIGIRE

Bayê gel min hildigire,
 Bayê gel min dibe
 Dilê min diçîne,
 Belav dike dengê min çarhawîr.

Gava ga ço dibînin,
 Bi sernermiyê hêmin
 Eniyên xwe diçermiçînin:
 Lê şêr serê xwe radikin
 Ê ceza dikan
 Bi lepên xwe yên bi biryar.

Ji cinsê gacotan nayêm ez,
 Ji gelekî
 Mexelê şêra me,
 Ji refê qertelan,
 Ji garana ganêra me
 Yên bixîret, qoçê wan bel in.
 Li erda Îspanya
 Qet zêde nabin ganêr.
 Kê gotiye li nîr xin
 Hustiyê ganêran?

Kesek kare bahozê bigire
 Bi nîr, bi werîsan?
 Qet hatiye dîtin
 Kesî brûsk girtiye kiriye qefesê?

Hûn, Astûryayên mêrxas,
 Baskiyên ji kevirqespê,
 Valensiyên şên,
 Kastîliyên qedirbilind,
 Yên mîna erdê hatine çandin,
 Mîna baskan bi ba ne,
 Endulusiyên ji brûskê,
 Di nava gîtaran de çêbûne
 Li ser sindanan hatine kutan,
 Hêsir rijandine wek lehiyê;
 Estremadûrayên ji dola baçîkê,
 Galîçyayên ji baranê, ji aramiyê,
 Kataloniyên wek kevir,
 Aragoniyên başnijad,
 Mûrsiyên ji dînamîtê
 Leonî, Navarroyî, hosteyên
 Birçîtiyê, efendiyên bivir, xwêdanê,
 Kanên madenan,
 Keyxanên çandinî û çinînê,

Di nava kokan de, mîna
 Kokên bi qapan mirov biçin
 Ji jiyanê ber bi mirinê ve,
 Ji nebûnê ber bi nebûnê ve;
 Dixwazin we têkin bin nîr
 Mirovên gîhayê xerab,
 Lê hûnê di milên wan de
 Bişikînin wan nîran!
 Ciyê şeveqê xuya dike
 Belekiya şeva gayan.

Gayên di tirsaxur de,
 Bi tiraliyê pêçayî wê bimire:
 Wê qertel, şêr, ganêr
 Ji quretiyê bimirin, Lê ezmanê pişt wan
 Nayê guhertin, dawî lê nayê.

Niqirîskvedana gayan
Rûyekî biçûk rêdide,
Lê niqirîskvedana heywanekî mêrxas
Firehtir dike dunyayê.

Ger bimirim bi serbilindî
Bimirim ez
Mirî, hezar carî mirî,
Devê min li hember firêzê,
Ezê diranê xwe şidiyayî bigirim
Û çenga xwe bi biryar, rakirî.

Bi stranan li hêviya mirinê me,
Bilbilên dixwînin hene
Li ser tufengan
Tam di nîvê şer de.

BÛ SIBEH

Vay bû sibeh
 Û hilweşîyan dîwarên zîndanê
 Ji qelşek teng, ya zîndanî
 Derketin bin şewqa rojê
 Û şeveqa nasnake
 Ne zincîr, ne sînor
 Baskên xwe yên sor, ronak
 Di ser me re bera da
 Û kedera ku nava me
 Bi mirandin şidand
 Cî guhert
 Bi şahîyek
 Ar berda kûrahîya dilan.
 Vay ro jî hiltê
 Û dilezîne
 Li germkirina axê.
 Û li hev rast tîn birayên hev
 Û dinerin
 Li rûyên hev.
 Qirnê lehengan
 Gehîşt qirnê qurbanan;
 Û zahmetkêşên rastîyê
 Radiwestin

Bi himêzkirina şervanan.
Ji bo her tiştî spas ji we re
Sûdan, te
Tu demê
Dananî serê xwe
Navên lehengên te
Li tevaya cîhanê
Digere li ser baskên rîwayetan.

binerim li te, binerim
 biherike ava ferat
 binerim li te neyê dîtin yemen
 neyê jîyîn dêrsim
 binerim
     biherike
 biherike ava qerecdax
         bi xuşe
             xuş

binerim li te
 binerim û bê girtin zimanê demê
 binerim dawî bê lawijên bêdawî
 postên xezalan li odayên axan

binerim li te
 binerim û kor bibim
 nebînim teyrên tîn lêdan seranserî tixûban
 ax! ewrên bi ser temenê me datên
 şehîdên azadîyê zarokên halepçe

binerim li te binerim
 û di oda xwe ya li gund kelpîçî de bêm veşartin
 guhên xwe bigirim
 dax bikim çavên xwe
 çênabe / çênabe jî
 nasnama xezalek birîndar e welatê min
 binerim li te binerim û birijêm
 birijêm kuçên nava xwe

binerim li te binerim
         binerim binerim
 di tarîya çavên te li çavên te binerim
 bizdêm

zikê tarîyê li dev
 tarî wê xwe lêxe
 wê xwe li berbangên herî şêrîn bixe
 li avên şêt yên bi berbangan re diherikin

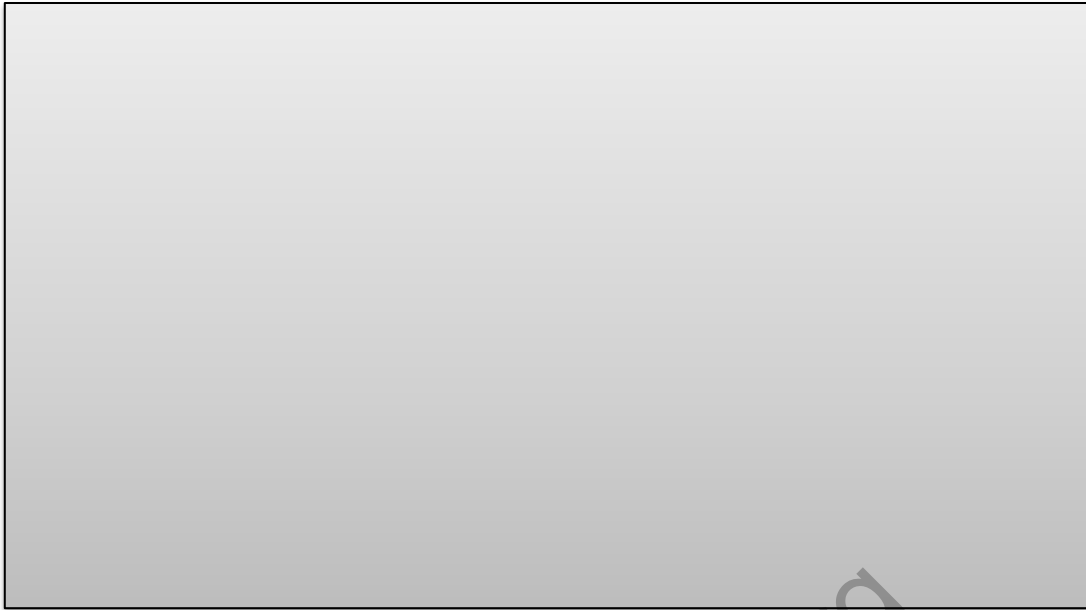
dîsa vegere avan, ji nişka de vegere avan
 veşêre lawijên xwe
 lawijên xwe di sêpiya dîrokê de veşêre
 ji darê re çî be kurm, ji mirov re tirs
 zanibe yarê
 lêvên welatê xwe yên nemaçîkirî dixwazim
 vedigerim û li şoperêyên xwe dinêrim
 bi mirovên dipeyivim re dibêim hogir
 hevtayê min hin ji wan hevdem, nîne navnîşana wan
 û her kulîlka min girt ser derîyê wê
 \ pirsiyarni û dîsa pirsiyarni, mirov pirsiyarek
 paşî wê bersîva xwe bide û bitenê
 ne dûrika şivan ya mest e serpêhatiyên me
 zanibe ku strana darê bi xwişîna pelê hey e\

min got le;

li her qemçika kulîlkê yê derizî navê wan
 û dem ne tizbiyek firûze ye di mista wan
 gava vebû li derîyê sedsalê destê gelan
 wan bi dilê xwe girt ser derîyê azadîyê

hin bûn baran û barîyan
 hin stêr ji ezman qetandin yek bi yek
 ji bo cîhanek ronak dahatuyek bi şewq
 hin li alîyê axê yê veşartî
 û zanibe ey dîrok
 sondên li kevîrên goran hatin xwarin ji bîr nebûn
 ji bîr nebûn tiştên bi mirinên ciwan zînde bûn
 û çawa mezin dibin di qalikê îstîrîdyê de dur
 wanî mezin bûn di dilê gel yê hejar de

nepirse yarê, nepirse
 nepirse çima di stranên mahabat keder
 li sûka nînowa şîn
 nepirse û gotinên bi gwîzan seyandî
 dibê çima yara min

EGER NEMIRIM

Eger ez nemirim vê carê bê te,
 Şert be naçim heta vê jêrê bê te.
 Hinavê min xalî ye, mîna ney dinale,
 Hewareke çî pir e, heware bê te.
 Qesem bi vî şertî be, dîdara te gulale,
 Şeraba min eynî jehra mar e bê te.
 Li cem te xar û xes gulzar e bê te,
 Li cem min xirmanê gulzar e bê te .
 Çavê min kor in, nabînin tu kes,
 Birûyê min yek-yek tîrê bizmar in bê te.
 Bira li cem te bibin nas û ecnas ,
 Kes li vî şehrî da nîne bê te.
 Hemû rojê ji taw hicrana vê salê,
 Wextê mirna pêra re bê te.
 Heta tu bûyî nasa min, bûne nasê min,
 Ew nika mû bi mû strîye bê te.
 Çavê Nalî hesreta ser û bejna te,
 Du cew in, belkî du robar in bê te.

LI SER SERKETINÊ

Bi destên xwe yên tirsehêz mirov bidewisine birîna xwe

Bi xwînkirina lêvên xwe

Tê tebatkirin li hember janê.

Aniha hêvî bû qîrînek

Tazî û dilhişk...

Û serketin

Êdî bi qasî ku tu tişteki nabexşîne

Bi neynûka wê bê rakirin û jêkirin...

Roj giran in.

Roj bi nûçeyên mirinê tên.

Neyar sext

Xedar

Û fenek.

Bi şer dimirin mirovên me

-lêbelê çendîn heq kiribûn jiyân-

Dimirin mirovên me

-çendîn zehf-

Dibêjin qey bi al û sitran

Rojek cejnê derketin pêşandanê

Werê ciwan û bêxem...

Roj giran in.

Roj bi nûçeyên mirinê tên.

li bayê birûskê siwar bûn em!

Ji zinaran

qertelên bi zinaran re qetiyar

di ronîyê de li hev didin baskên xwe yên diçirisîne.

Siwarîyên zendpêtî didin qamçîyan

Hespên xwe yên rabûne ser pêyan!

Êrîş hey e

li royê êrîş!

Em'ê royê dagîr bikin

dagîrîya royê nêze!

Bila nekevin rê bi me re:

yên li mala xwe digirîn

hêstirên xwe

hildigrin

di hustiyên xwe de

mîna zincîrek giran!

Bila ji dû me vegerin

yên di qalikê dilê xwe de dijîn!

Va ye:

Di agirê

ji vê royê

tê xwar

bi milyonan dilên sor dişewitin!

Tu jî derîne

dilê xwe ji qefesa sînga xwe;

bavêje

agirê

ji vê royê dikeve;

dilê xwe bavêje cem dilê me!

Êrîş hey e

li royê êrîş!

Em'ê royê dagîr bikin

dagîrîya royê nêze!

Em ji a(gi)r, ji avê, ji axê, ji hesin çê bûn!

Bi zarokên me royê dide mijandin jina me,

ax bîhn dide rîhên me yên mis!
 Dilgeşîya me germ
     bi qasî xwînê germ,
 bi qasî wê "gava" germ
     ya di xewnên xortan de
                     dişewite!
 Bi stêran daliqandina çengelên pêlingên xwe,
 Bi pêlêkirina serên mirîyên xwe,
     em bilind dibin
                     berbe royê!

Yên mirin
     bi şerkirin mirin;
     li royê bingor bûn.
 Wexta me nîn e ji danîna şîna wan re!

Êrîş hey e
     li royê êrîş!
 Em'ê royê dagîr bikin
     dagîrîya royê nêze!

Vêdikevin rezên sor tirîyên wan çilkexwîn!
 Kulekên stûr ji kelpîçan
     ditewîne
     diqûre!

Kir qîrîn yê herî li pêşîyê diçû,
                     yê ferman dida!

Ev deng!
     Hêza vî dengî,
     ev hêz
 hêza rûberek kişand çavê gurên birçî yê birîndar,
 ya ku wan di cihê wan de
     çikand!

Ferman bide ku em bimirin
                     ferman bide!
 Royê vedixwin em di dengê te de!
 Dicoşin em,
     di coşe!...

Di perdeya bi dûman ya asoyên bi şewat
 dibezin siwarîyên rimê wan ezmên diçirînin!

Êrîş hey e
li royê êrîş!
Em'ê dagîr bikin
dagîrîya royê nêze!

Ax mis,
ezman mis.
Biqîre strana yên royê vedixwin,
Biqîre
Da em biqîrin!...

www.arsivakurd.org

LÊVEGERÎNÊN LI NEŞE YAŞIN

A-

Neşe

Me bihîstibû ku

Divê ji welatê xwe hez bike mirov.

Yek tiştî dibên bavê min û yê te.

Û em dirêj dikin destên xwe

Li nîştîmana xwe ya bûye du paran

Lê di xwînê tê dan, di têldirkan.

Dîsa jî ez`ê li bendî te bimînim

Sibê di vê katjimêrê de,

Ez`ê qerenfilekê dîyarî te bikim

Di rojbûna te de

Lê ez nikarim wê bi porê te vekim

Di ser têldirkan re ez`ê wê bavêjim ji te re

Ji bo bîhna xwînê jê neyê

Wê gula gelek dişibihe dilên me

B-

Te duparçebûna welatê me nivîsand

Di nama xwe ya paşî de

Û tu ji min dipirse

Divê mirov berê ji kîjan parçeyî hez bike

Neşe

Tu parçe neke

dilê xwe;

bike kevokek azad

Ya ku karibe biçe her derê

Teyrekî bêpasaport

www.arsivakurd.org

BERÎ MIRINÊ

Şerekî bêgem, bêinsaf e ev
 Bêserî, bêdawî, mina destan.
 Wê yekî din dagire rêza ji te vala bibe
 Li vira ma hesabê yek merivî dibe!...

Dana ber gulleyan; pişt re genîbûn...
 Her tişt tazî, bi vac, mîna jîyanê.
 Lê bi hev re bin em ê di bahoza mezin de
 Gelê min, çimkî me hezkir ji te...

STRANA EVÎNÊ

Mîna kûpekî barûdê dikeve ser me
 avahiyek ji betonê, ecêbek.
 Di dilên me de himîna cengê,
 di nava me de serhildan, ar û xwîn.

Dibînim vê serhildanê niha jî
 di pixêriya fabrîqan de,
 di soringa rojava de,
 li ezmanê şîn yê sayî.

Gava teng bû li van deran pêçana tirsehêz
 nêzî min bibe, were bêje,
 ma sûc e vêya ku ez dikim:
 di dilê xwe de ciyekî ji evînê re vediqetînim?

Ma sûc e naxwe, were bêje,
 gava bi hirmegirman diçelqin fabrîqe,
 ku bi mîtralyozan tê reşandin û tê qusandin navder
 ma sûc e ku bêjim "ji te hez dikim" ?

Cîhana evîna me zêde teng bû,
 ma emê çî bikin, yarê, ev rastiyeke e!
 Loma ez vê stranokê dişînim ji te re
 pêşerojek ku di çavên min de diçirûse!

BIZARVAN

Ey kesên zaniyarîyê diçînin li zevîyê gel
 Ger hûn ne ewle bin bi wê axê
 Ku tovê hûn diçînin lawaz be
 Bawerîya we hindik, taqeta we kêm be
 Wê rûyê we nekene di roja çinîne de
 Ji pûçderketina beran re amade bin

Li ku ne hûn ey kesên mêrxas, rû zînde?
 Yê dînemêr, biryarkar, bîrbir?..
 Herne pêş!..
 Yê pispore, qenc û bêdawî biçînin
 Biçînin û temaşê bikin
 Bê kare çî tiştan biafirîne gel...

STÛNA ALA MERASÎMÊ

Stûna ala merasîmê îro tazî, vala
 Di navbera darên Eidsvoll`ê yên şîn dibin
 Lê tu demê wek aniha
 Me nizanîbû azadî çi ye.

Aniha li ser tevê welat stranek
 Bi zarê xwe deng li serketinê dike
 Bi lêvên girtî pispîsa ramanekê
 Di bin nîrê biyanî.

Bawerîyek ku di nava me de bi cîh bûye
 Dibê ji hev naqete jiyana û azadî
 Werê pêwîst e ku ev
 Ji bo bêhnvedana bi mirovî.

Loma xofa dîlîtîyek bi xeniq
 Aniha em heya kezeba xwe his dikin
 Mîna di keştîyek noqbûyî de mabin
 Û em naxwazin mirina werê.

Ji bajarên dişewitin xerabtir
 Vê cenga ku kes nabîne

Belav dibe mîna rûberekî bi jehr
Ser mêrgan, berfan, daran

Kirêtîya toqînê û namerdîyê
Tu dibê qey mîrata webayê ye di mala me de
Lê dunya ku em xeyal dikin herî cûda ye
Ya ku em bêrîya wê dikin, ya em ji bîr nakin..

*Roja "Cejna Azadîyê û Qanûna bingehîn" ya Norwêç`ê.

KÛZÊ ŞIKESTÎ

Li hundir vegerîn tê pêşandan, cîhanek sergêjanîyan û pêtîyan çêdibe li enîya xeyalker:

Royên şîn, girênekên kesk, nikilên tîrêjê, yên stêrên dişibihin hebê hinaran bi nikilandin vedikin,
 Berberoya bejî, çavên zêrînî yên di nivê berwarekî şewitî difitile û dimîne,
 Rêlên qirîstal yên dîkin çingîn, rêlên pêlan, bersîvan, dengvedanan, peywendîya hilûyan,
 Ba, di navbêna dîwarên gerdana avpijênêkê yê dirêj re bi çargavan av,
 Hesp, kevîrê-ezman, rokêta ku dilê şevê qul dike, pûrt, kanî,
 Pirç, ji nişka ve vebûna meşalan, mûman, basikan; nijdeya sipîtîyan,
 Çivîkên giravan yên li enîya xeyalker dixwînin!

Çavê xwe vekir min li ezman nerî, min dît bi stêran girtîbû şev;
 Giravên zînde, ji giravên veketî bazin, kevîrên dişewitîn, bêhn vedidan,
 komên kevîran yên sipîsax,
 Wan kanîyana hemû, ronîyên zelal, gizvanokên dirêj yên xwe bera ser milekî tarî didan,
 Çiqas zêde robar, cîranê agir dengê avê yê ji dûr ve tê, ronîya teniştê sîyê!

Çeng, baxçeyê çengan.

Lê bitenê bûm di zevî de ez:

Kaktus bûn, sinc û stirî bûn, latên mezin bûn yên li ber royê diderizîn.

Kêzikên çirçirkan bêdeng bûn.

Bîhna ixlamûrê û tovên şewitî yên serberdayî hebû,

Mexelên çemên zuhabûyî bûn kolanên gund,

Wê hewa bi hezar perçan bela biba ku bang bikira yekî: kî ye ew`ê diçe?

Girên şorax, çiyakî agirî yê sar, kevir, di bin vê debdebê de helke helkîn, dara Sekoya, tahma tozê,

Di tozê de pêjna lingên xwas, di nîvê zevî de darek dirêj, tu dibê qey kanîyek di cîh de bûye kevir!

Bêje min, Sekoya, axa şewitî, axa hestîyên veşartî, bêje min, heyva êş û xeman, Ma av tune ye qet,

Ma tenê xwîn hey e, ma ax hey e, ma tenê şopên lingên xwas hey e li kelem û sitirîyan,

Ma tenê pertal hene, ji kêzikan re xwarin, ma xewarî hey e di bin navroja bêol, di bin wî serokê bi zêrikî de?

Li ser latên rexên çeman yên mezin, sawî dibiriqîne, ma hespên ku dikin şîrîn qey tune ne,

Di avên zelal, di bin tîrêjên pelan yên şîn, di bin hoqînên mêr û jinên di şeveqê de xwe dişon ?

Yezdan li ku ne, yezdanê garis, yezdanê kulîlkan, yezdanê avê, yezdanê xwînê, Dûşîze,

Ma tev mirin, ma qey çûn, kûzê şikestî yê li cem kanîya xetimî ?

Ma tenê beq dijî ?

Ma di şevê Meksiko de tenê beqa kesk dibiriqîne ?

Ma tenê serokê Cempoala yê qelew bêmirin e ?

Yê li bin dara Yeşmê ya pîrozwer ya bi xwînê hatiye avdan diarime,

yê ku du kolê ciwan lê bawêşînê dike,

Yê ji merasimên mezin re pêşdarî dike, bi xwesipartina xaç; him ya çekê, him ya gopalê xwe,

Di bin cilên cengê, di pişt maskekî ji kevir hatîye kolan,

yê dûyê desteyên îdamê dikişîne nava xwe, mîna bixûrek hêja,

Yê ku piştî hefteyên dirêj derbas dike li birca xwe ya li ber peravê, bi yarika xwe re, bi xişlên yarika xwe ya neon re.

Ma tenê beq dijî ?

Bi devê xwe yê ji kêran, ji camên tûj li wê erna kesk ya sar binere,

Binere li sehê bi birçîtî dizûre,
 Li pincarê sebrê yê ku napeyive, li kaktusa bi sitirî, li kulîlka xwîn bûye, xwînê
 diherikîne binêre,
 Li kulîlka xwedîyê hendesa bêeman ku dişibihe hacetekî îşkencê ya narîn,
 Li şevê binêre, li şeva bi diranên xwe yên dirêj, bi çavê xwe yê dide qamçîyan,
 li şeva bi kevirekî nedîtî çerm diguro,
 Li diranên dike xirme xirm gohdar bike,
 Li hestîyên hestîya dişikîne gohdar bike,
 Li hestîyê kemaxê yê li defa çermê mirov dixê,
 Li pahnîya har ya li defa sîngê dixê,
 Li roya şêt ya li tamtama betanê guhan dixê,
 Li toza mîna keyxanekî zer bilind dibe binêre, ya her tiştî hildike û diqetîne,
 toza bi tena serê xwe direqise û dikeve,
 Mîna darek ji nişka ve rehên wê hişk bûbe, mîna barûyekî bi yek derbê hilweşe,
 Li mirovê dikeve, radibe, tozê dixwe, bi erdê re dikişe binêre,
 Li kêzmirovê latê parçe dike, yê sedsalan parçe dike, yê ku ronahîyê dibîne diranê
 xwe diqîriçîne,
 Li lata şikestî binêre, li mirovê şikestî, li tîraja şikestî.

Naxwe ma yek tişt e ku em çavê xwe vekin jî, bigirin jî ?
 Raman kelehên nava me dişewitînin û dirûxînin, ji bo ku yekî din bilind bibe li şûna
 wan,
 Di nava pêtîyan û pirîskan de,
 Tovekî xeyalê yê qahfê serî biterikîne, mezin bibe û bibe dar,
 Ji bo bêjin lêvên li gotinê digerin.

Kevirên pîrozwer kişand kanîya mirov ya kevnar,
 Sedsalên kevirên li kanîya mirov civîyane, salên kevirên goran, deqeyên kevirên
 laşgiran
 Ji min re bêje, Sekoya, kevirê ku ji alî dema bêdiran tê sîqalkirin, birçîtîya bêdiran,
 Toza ku ji alî diranên ji sedsalan çêbûne tê hêran, sedsalên ji birçîtîyê çêbûne,
 Ji min re bêje kûzê jikestî yê di nav tozê de, ji min re bêje,
 Ma rohnî ji bo mirov hestî di hestî bide çêbû, mirov di mirov, birçîtî di birçîtîyê de,
 Heta prîsk, qîrîn, gotin bipeke,
 Heta av biherike, heta dara fireh ya pellacîwerd bilind bibe?

Divê mirov bi çavê vekirî razê, bi destên xwe têkeve xeyalan,
 Xeyalên robarê li mexelê xwe digere, xeyalên roja cîhanên xwe xeyal dike,
 Divê mirov bi dengê bilind têkeve xeyalan, stranên bêje,
 heta ku stran reh bidin, heta beşen, şax, teyrik, stêrkan bide,

Divê mirov stranan bêje, heta çêbibe simbilê sor yê ji nû de çêbûnê, di nava yê
 radizê de,
 Ava jînê, kanîya em jê vedixun, ya me bi me dide naskirin, dide başkirin,
 Ya ji me re dibê ku çima em mirov in, ava di şevên bi tena serê xwe dipeyive,
 ava bi navê me gazî me dike,
 Kanîya peyvên dibê ez, tu, ew, em, heykelê baranê yê zînde li bin dara mezin,
 Ciyê me cînavên xweş lê digot, bi xwe zanîbûn, bi bawerîya navên xwe,
 Divê mirov bi beropaş de têkeve xeyalan, ber bi kanîyê, ber bi sedsalên bihurî
 sekanan bikişîne,
 Ji zarotîyê û wê de, ji destpêkê û wê de, ji avên mêrûnê û wê de,
 Divê meriv birûxîne dîwarên navbêna mirov û mirov, divê mirov parçan bigehîne
 hev,
 Ne cîhanên dijber in jîyan û mirin, em yek çiqilê ji cotek kulîlkên cewî ne,
 Divê mirov wê gotina wenda bibîne, têkeve xeyalan ber bi hundir, ber bi derve de jî,
 Divê mirov deqên ku li rûyê şevê hatiye kutan ji hev bigerîne,
 li rûyê navrojê binêre, maskê wê biçirîne,
 Divê mirov di tava rojê de bê şuştin, fêkîyê şevê bixwe, nivîsên sitêran, çeman hîn
 bibe,
 Divê mirov di bîrbîne bê xwînê çî digot, hîlbûn û dahatin, ax, beşen,
 divê mirov vegere xala ciyawazîyê,
 Ne hundirê wê, ne dervê wê, ne serê wê ne binê wê, xaçerêka hemû rêyên jê dest
 pê dike,
 Tîrêj, bi dengê avê re strana xwe dibê, çimkî av, bi dengê pelan re,
 Şeveq bi fêkîyan tije ye, şev roj di aştîyê de, bi hev re diherikin mîna çemekî bêliv,
 Şev û roj bi hev şa dibin mîna jin û mêrekî evîndarê hev bin,
 Mîna yek çemî bêdawî diherikin di bin kembera sedsalan re demsal û dîrok,
 Berbe navenda zînde ya serkanîyê, ji dawî û destpêkê wê de.

JI BÎRKIRIN

Bigire çavên xwe, wenda bike xwe di tarîyê de
 Di bin pelên sor yên pêlûyên çavên xwe de.

Di dengê dike vizînê werbe
 Di nava xelekên dengê dikeve
 Û di yê li dûrahîyan dengvedide
 Mîna şîpek bêziman,
 Li ciyê ku dahol lêdidin

Xwe berde nava tarîyê,

Di nava goştê xwe werbe,
 Di dilê xwe;
 Hestî, wê brûska mor,
 Bila biteyisîne çavên te, kor bike,
 Bila sînga xwe ya şîn rêbide ronîya êvarê
 Di nava kendav û newalên bi sî de.

Di xewa wê tariya rohn de
 Şil bike tazîyê xwe;
 Kî zane bê kê danî delav
 Laşê te, wê tentena kefê jibîrbike.
 Jîna bêdawî, xwe wenda bike
 Di bêdawîya kesaniya xwe de,
 Mîna dengizek digehê dengizek din
 Xwe jibîrbike, min jibîrbike.

Lêv, ramûsan, evîn, hertişt ji nû de diafire
 Bi wê bêmirina, wê jibîrkirina tazî re:
 Keçikên şevê ne sitêrk.

LI DERNÎ JI EVÎNÊ JÎ WÊ DE

Hertişt bi me re destpêkir:
 Demê, qetkir
 Ya ji paşeroja min dirêjî pêşeroja min dibe
 Qetên zînde
 Mîna satorê li mar dikeve;
 Çirûsk diçirisandin,
 Lênerîna kor ya ziqmayî;
 Gotinên, tora ruh ya kunkunî;
 Navên me, şiyarkirina tiştên di navbêna min û te de
 Valahîya dîwaran tu borîzan nikare bihejîne.

Ne gelê ku xeyal û hêvîyê wî şikestî
 Ne gotinên nehişî ne kefên pêxemberî
 Ne hezkirina bi diran û naperûşkan, besî me ye.
 Ji xwe wêdetir,
 Li sînorê navbêna hebûnê û pêdebûna li derekê,
 Bangî me dike jîyanek ji jîyanê zîndetir.

Li derve bêhnvedide şev, xwe berdide,
 Bi pelên xwe yên mezin û germ serxweş,
 Bi neynikên bihev re şerdikin:
 Bi fêkî, naperûşk, çav, şax û gulîyan re.
 Bi milên dibiriqîne,
 Bi laşên di nava laşan ji xwe re rê vedikin.

Vekeve li vê perava vê kefê.
 Mîna tu xwe berde, bêzanîn, li hemû delavê vê jîyanê;
 Belavbibe, ey sipîtîya bêhnvedide,
 Bihêle hisbikim perpitîna dilê te, hey stêra belavbûyî,
 Ax tu çam, ax berbe perê şeveqê ve
 Nanê ji mêzîne girantir tê,
 Tu bêhnvedena xwîna navbêna vê demê û demek din ya bêsînor.

ORHAN VELI KANIK

13 Nîsan 1914 Îstanbûl – 14 Mijdar 1950 Îstanbûl

JI BO WE

Ji bo we, xwîşk û birayên min yên mirov,
 Her tişt ji bo we;
 Şev jî ji bo we, roj jî;
 Bi rojê şewqa royê, bi şevê şewqa heyvê;
 Di heyveronê de pel;
 Di pelan de meraq;
 Di pelan de aqil;
 Di tava rojê de bêhejmar kesk;
 Zer jî ji bo we, pembe jî;
 Gehîştina can ya kefa dest,
 Germaya wî,
 Nermaya wî;
 Xweşîya di razanê de;
 Demxweşî ji bo we;
 Ji bo stûnên li sitargehê kil dibin;
 Navê rojan,
 Navê heyvan,
 Boyaxên beleman ji bo we;
 Ji bo we lingên namevan,
 Destê pîrot;
 Xwêdana ji enîyan diherike,
 Gulleyên li bereyan tîn xerckirin;
 Ji bo we goristan, kevirên goristanan,

Zîndan, kelepçe, cezayê dardakirinê;
Ji bo we;
Her tişt ji bo.

KURDISTAN

OSMAN SEBRÎ

1905 Narincê, Kolik, Semsûr- 11 Cotmeh 1993 Berkevir

MERŞA AŞÎTÎYÊ

Xortê çak rabe zû me divê dilşadî,
 Serxwebûn, aşîti, serbestî , azadî,
 Van tiştan her divê pîr xebat, west û xwîn,
 Berî me sed hezar, sed hezar têda çûn,
 Koledar bûne har, wan divê ceng û şerr,
 Di vê rê pîr didin dolara zêrê zer,
 Agirê şerr dadan, Korîya bû dojeh,
 Tang û top qumbele xwîna wan dirêje,
 Ev hemî di reya dewlemendên çillek,
 Dimirin keç û kurr, mêr û jin lek bi lek,
 Mehêlin şerr bibe, aşîti ol û jîn,
 Em bira tev hemî, bo çi ev qirr û kîn,
 Sor û gewr, reş û zer em yek in, tev bira,
 Hemîyan yek rê ye, yek raman, yek çira,
 Mesîhî, Musewi, Misilman hemdem in,
 Mecûsî, Ezdî tev kurrên Adem in,
 Me divê aşîti naxwezin şerr û bend,
 Bimirin koledar şerrxwazên dewlemend,
 Her bijî aşîti, aşîtxwez bijîn,
 Serbilind, serfiraz her wekî baz bijîn.

DURÛ

Ho reha çepel .' tev grêk û xar,
 Ji ruçikên çak hemîyan bê par,
 Ola te qelsî, bawerî, derew,
 Dilê te qirêj , bes ziman derew,
 Ramanek ne rast bû rêberê te ,
 Ji rûmet vala maye serê te ,
 Naşî bibêjî, tu gotina rast,
 Dikarî bêjî: "Reşe rengê mast" .
 Dikî, dibêjî her tiştê kirêt,
 Xwe jê didî paş bê şerm û fihêt,
 Ji bo demekê têyî veşartin,
 Ji terra pirr tişt têne spartin,
 Lê dawî a rast wek royê tê der,
 Ew dibî rûreş, her serî di ber,
 Hinga tê zanîn tu çi hêsanî,
 Ji dûrva meriv rengê sa nî,
 Zuka biqueşe her ji pêş me,
 Em bêhn teng dibin bi dîtina te,
 Rûyê te yê çil navên bibînin,
 Ji ber kirên te tev dil birînin,
 Sed hezar xwelî 11 nav çavê te,
 Ji hinda pirtir para bavê te,
 Ku li pê xwe hişt kurekî durû,
 Bi sermesarî cihan berda çû.

NEWROZ

Newroz çiqas delalî
 Her dem û gav di balî,
 Her sal di vê çaxê da
 Bi kêf û lîz û govend
 Gul û kulîlk û çiçek
 Çem û cobar tijî tên
 Berf li çiya dihele,
 Wekî çînên reşbelek
 Rûyê erdê ji rûkî ,
 Nêrgiz, gupik û çiçek
 Di van rojên şîrin da
 Çi keç û xort û mindal

Dikin cejna sê rojan
 Derdikevin ji malan
 Ew hildigirin digel xwe
 Hinek bi saz û sowet
 Cîh cîh li hev dicivin
 Hinek ji wan genimgûn
 Hinek ji wan çavreş in
 Gehîştina destê wan
 Li ber çem û çîmenan
 Direvin û dikenin
 Li ser gul û çiçekan
 Her dadinin û radibin
 Dema ji wan dîyan bin
 Dibe pîrçe-pîrqa wan
 Dawî di hev dibanin
 Hinek dibên dîlokan
 Bisk û zilfên zerîyan
 Li ser dêm û rûyên gewr,
 Dilê xortan ji evîn
 Bi nêhrîna zerîyan
 Kal û pîrên qerçimî
 Demên borî dibîrin
 Lê çi feyde, nayê dest
 Vedikujînî derdan,
 Tuyî cejna me kurdan
 Bîst û yekê Avdarê,
 Me digihînî beharê,
 Dibîşkivin di baxan,
 Heta perav û şaxan
 Bes dimînin belekî,
 Dilgeş dikin gelekî.
 Giya dertê kesk û şîn,
 Ji her alî didin bîn,
 Welatê kurd ser û bin,
 Kal û pîr û bûk û jin,
 Bi xweşî û ken û bang,
 Bi xirroşme qîr û bang,
 Nan û den û sîranî,
 Hinek bi sergiranî,
 Keçên xweşik û dîlber
 Hinek jê çûrr û gulîzer,

Kezî dirêj gewr û boz,
 Divê gelek dew û doz,
 Di nava bax û bostan,
 Cihan dibe gulistan
 Ew surperî weke hing,
 Tekra dikne vinge ving,
 Xortên çeleng û şapik
 Dibin çiman wek xezal .
 Vedigerin çend bi çend,
 Dibe dîlan û govend.
 Ji duzanê der tîn,
 Dipengizin, derrin tîn,
 Tijî dibe, dike coş,
 Tev dibin gêj û serxoş,
 Her ew didin keseran,
 Dixwezînin dîlberan.
 Emrê çûyî carek din.
 Wekî gula çilmisî,
 Dilê xwe yê perritî
 Wê birîna bê derman
 Dijwarîyek mezin e
 Bizan gelek kirêt e,
 Hersê rojên cejna xwe
 Tev kêr û saz û sowet
 Divîya bû tiştêkî bêjim
 Zanîna min hinde bû
 Belgê wê dikevin bin,
 Bi hezringa dax dîkin,
 Bi xeyalan sax dîkin.
 Qelsîya xwe bîrbirin,
 Pirr jê xweştir e mirin,
 Derbas dîkin bi başî,
 Reqs û dîlan di xweşî,
 Çend gotinan di newroz
 Gelo cejna we pîroz.

ALA RENGÎN

Min divê her tu bilind bî
 Ala rengîn kesk û zer.
 Him xweşî him ceng û rûmet

Tê n zanîn ji sor û gewr
 Dûr, nêzîk ezê te hildim.
 Tu yî xemla banê min.
 Ger bi vê derman mirin bî
 Bo te gorî canê min!
 Sê salan bi te kêfxweş bûm,
 Agrî, Zîlan, Tendûrek,
 Li pêş suhna te bûne ax.
 Leşkerên Turk lek bi lek
 Dêrsîm û Sasun û Pijder
 Bo te xwînê dirêjin.
 Herçî xort in, herçî Kurd in
 Bo te lavjan dibêjin,
 Leşker im bot e ala min.
 Min divê gurmîn û şer
 Duwanzde mîlyon bûne pandî,
 Bo te Kurdên pir huner.

Osman Sebrî, 1936

BERÎ HATINA FIROKEYÊN KU BAJAR ŞEWITANDIN

Van zarokên di bin şeveqa leylankên vekirî bimirin heger
 Heger van dîwarên di bin hîva kevzeş bimirin
 Ji bo tehlîyê nekişine bi me, divê her tiştî binerd bike tu
 Bêdeng gorevan

Jibîrkinê daxwaz dîkin kulav û mêxik ji te
 Gava li mêrgên şil datanîn pinpinîk
 Ji bo mirîyan maçî bikin

Dîwarên dirûxin wê kî his bike gorevan
 Wê kî his bike qîrîna zarokên tîn eciqandin
 Naxwe ma qey tê şeveqê jî binerd bike
 Di gora mij û moranê de

Gava her tiştê di bin wê hîva kevzeş ya dûr bimire
 Ji bo tahlîyê nekişine bi me, divê her tiştî binerd bike tu
 Bêdeng gorevan

Zarokên genim bîhndidin ji bîr meke zinhar!
 Zinhar ji bîr meke dîwarên dîrok bîhndidin!
 Şeveqa bilûra birîndar bîhn dide ji bîr meke zinhar!

WELATÊ MIN KA EM BIÇIN

Rojekê xwe gihand welatê min azadî
 Di rêçika sibeh destpêkir ji nû de
 Kulîlkên hêvîyê hebûn di destê zarokan de
 Di her simbilê ku taqetek veşartî şîyar dibû
 Min bi destan girt û meşîya welatê min yê bi jorketî.

Ji bo te ez strana pêşerojê qîrîyam
 Çîrokên herî berketî min ji bo te gorî kir
 Ji bo tu bibîne min pêşkêş kir çavên xwe
 Mirovên teze yên ciwan can dan ji bo te
 Wê berxwedariya pîrozwer bû ya alê bir
 Ji çîyan hatin bi jorketin berbi pêşerojê.
 Bîranîna navê te mîna jîyanê bû
 Bîranînek ji xeman, ji êşan, ji îşkencan
 Di dozek bilind ya ku têgehîştinan zêde dike
 Bi her kenî re berxwedariya min bisûn.

Tu xeta ku lê rojhilat şîyar dibin
 Şervanên ku ji şevên bi jan diweste
 Evîn e tu, bi jorketîye tu, tu welatê min e

Berxwedana taqeta min ya li hember pênûsên firotîye tu
Tu xof e ji caşan re, tu têkçûn e ji zordarîyê re
Bi navê te gumreh dibe serhildan.

www.arsivakurd.org

HIN TIŞTAN EŞKERE DIKIM

Hûn`ê bipirsin: leylaq li kunin kanî?
 Metafizîka bi pelên batînokan li ku ye?
 Barana ji gotinên te re qunên hûrik vedike
 Û wan direşîne li ku ye?
 Çivîk li ku ne kanî?

Ez`ê her tiştî bêjim.

Dervî bajêr dijîyam,
 Dervî Madrîd`ê, bi naqosan re,
 Bi saetan re, bi daran re.

Ji wê dera dihat dîtin
 Rûyê Kastîlya yê zuha bûbû
 Mîna okyanûsek ji çerm.

Ji mala min re digotin mala kulîlkan,
 Çimkî di dîwarê wê re
 Derzîlokan didan der
 Malek delal bû
 Bi sehên xwe, bi zarokên xwe.

Hat bîra te Raul?
 Refael hat bîra te?
 Hat bîra te Federîco?
 Di binê erdê,
 Hat bîra te, di balkonên wê malê
 Tava Hezîranê devê wê tije kulîlk dikir
 Birayê min, birayê min!

Her tişt,
 Wan awazên stûr, xwêya dezgehan,
 Firneya ku nanê hilatî derdixist
 Û bi heykelê xwe bazara Arguelles
 Te di got qey hibirdankek zuhabûyî bû di nav xapînokan de:
 Rûn diherikî kevçîyan,
 Terpîna lingan û destan ya kûr
 Mezin dibû li kuçan,
 Metre, lître, bingeha pîvana jîyanê,
 Komê masîyan, kiremîtên bi roja xwe ya sar
 Ku gulbak jî dida behitandin,
 Tenikî û sipîtîya kartolan ya harbûyî,
 Pêl bi pêl firingî digindirîn dengizê.
 Sibeyekê vana tev vêketin
 Ji bo daqurtîne hemû jîndaran sibeyekê
 Ji erdê pijiqî
 Agirê şahîyan,
 Çek hebû êdî,
 Êdî barûd hebû,
 Xwîn hebû êdî.

Bi firokên xwe keleş hatin,
 Bi gustîlên xwe, bi duşesên xwe keleş
 Bi keşîşên xwe yên reş ku teqdîs belav dikirin
 Keleş hatin ji perê ezmana ji bo zarokan bikujin,
 Xwîna zarokan herikî li kuçan
 Ripîrast xwîna zarokan herikî.

Wawîkên ku wawîk jî ji wan dinefirin,
 Kevirên ku devîyên hişk jî tif wan dikir,
 Marên ku maran jî didan xelandin!

Gava rû bi rû hatim bi vana re
 Min xwîna Spanya dît,
 Hildibû
 Ji bo we bifetisîne di pêlek şeref û kêran de!

Generalên xayin:
 Mala min ya mirî bibînin,
 Binerin li Spanya`ya tar û mar:
 Madenê helîyayî diherike ji her malê
 Ji şûna kulîlka ve,
 Ji her korta Spanya
 Spanya bilind dibe,
 Ji her zarokekî mirî tivingek bel dibe,
 Tivingek ku dibîne,
 Gulle çêdibin ji her kuştinê,
 Wan gulleyana rojek ji rojan
 Wê ji duwanzdan de li dilê we keve

Hûnê bipirsin: helbesta wî çima
 Xeyalan nabêje, pelan
 Ê çiyayên agirîn yên mezin yên bav û kalên wî
 Werin bibînin xwîna li kuçan.
 Werin bibînin
 Xwîna li kuçan.
 Werin bibînin xwînê
 Li kuçan.

DI DIL DE JI ÎSPANYA

Birano pêşde
 Pêşde di erdên ajotî re
 Di nav rezan re pêşde
 Kevirên sar bicûn
 Di şeva zuha de pêşde
 Di şeva bi niqre û ya bêxewn û wirêne dike
 Silav silav bidin pey, ji dengê zivistanê tûjtir
 Ji pêlûya çav hesgîrtir
 Ji brûskê ewletir
 Mîna elmasê lezgîn tam
 Mîna ava erdên naverast ya bi tehlî şervan
 Li gorî şerabê û kulîlkê

Li gorî dilê erdê yê lefandî
 Li gorî kokên hemû pelan
 Li gorî berên erdê yê bi bîhnên bêhejmar
 Silav leşkero, şûvên sor, nefela hişk
 Silav gelên ketîye ber pêtiyên brûskê
 Silav silav silav
 Pêşde pêşde pêşde
 Li madenan, li goristanan, dilbijîna mirinê ya tirsehêz
 Berî vemirîna terora xayinan
 Gelê bi bandor dil û tufeng
 Tufeng û dil pêşde

Wênekêşno, madenkirno, karmendno, rêhesinkirno
 Birayên komirê û kevir
 Bav û kalên mîrku
 Cejnên şadîya daristanên widakirî, pêşde
 Cengdarno, serdarno, çawîşno, qomîserên sîyasî
 Pîlotên gel û yên di şevê de şer dikin
 Yên di dengizê de şer dikin pêşde
 Li pêşiya we tiştek nîn e ji xeynî zincîrek mirî
 Hîna nîn e tiştekî din ji xeynî çalek masîyên genî
 Tiştekî din nîn e hîna li vira ji xeynî mirîyên can didin
 Avzêlek sawêr ya ji nêma û xwînê hey e
 Nîn e dijmin, Spanya pêşde
 Pêşde naqosên gel
 Welatê fêkîyan
 Pêşde direfşa geniman
 Pêşde sertîpên agir
 Li çiyê û di şeveqa îsota tûj hilgirtî
 Di cenga li ser pêlê û li mêngê
 Hûn zincîrek nayê qetandin hildigrin
 Ê zayinek bi berdewamî

Di vê demajoyê de
 Ji bo li bendî serketina madenî bimîne
 Koka kûr û çeleng bêdeng bilind dibe
 Her pergala her tekerê sor
 Her destikê xîzarê her hesinê hewcar
 Her tiştê ji axê tê kişandin û derxistin
 Her lertzîna xwînê dide ser şopa te
 Ey artêşa gel..

LÎWAYA NAVNETEWÎ* YA KETÎNA MADRÎDÊ

Di sibehek heyvekê ji heyvên sar
 Di sibehek heyvek azarde bi herî û dûmanê qirêj bûye
 Heyvek ji çongên xwe û berjêr de nîn e
 Rojên xemgîn yên bi gemaro û bêhêvîyê tije
 Li seranserî mala min û camên şil dihat hiskirin
 Dengên wawîkên Efrîqa
 Yên bi çek û diranên xwe bi xwîn dizûrîyan

Wê demê

Ji dêvla hêvîyê tenê me barûd xeyal dikir
 Gava me raman dikir ku gerdûn bi kesên har
 Bi dêwên çavbirçî tije ye

Wê demê

Bi
 Qelaştina mija Madrîd`ê ya sar
 Di mijên şeveqê
 Bi van çavên xwe min dît, bi vî dilê xwe
 Min dît hatina neferên mêrxas
 Qolên tenik, dijwar, leheng, agirmend û ji kevir

Kêlîyek bi şîn bû wê gavê
 Tiştêkî tirsehêz bû, tirsehêz
 Tirsehêz bû, mîna komirek zînde bizê
 Zayina jînê ya tunebûnekê
 Û mirîyên Spanyolî hene
 Tehltir û notir in ji mirîyên din
 Di ser zevîyan re difirin, heta bi genim
 Bi rûmet bibin

Xwîna mirovan ya qurifî li kuçan
 Tevlî ava ji dilê malên hilşiyayî diherike, dibe
 Hestîyên zarokan yên hûrhûrî bûne
 Bêdengîya dilşikên ya di şîna dîyan
 Dîsa nema vedibe çavê wan yê hatîye girtin, bêgunehên
 Dest û mil girêdayî
 Mîna xem û wendayîyê bûn, mîna bexçakî hatibû tifikirin

Yên cardin jînde nebin, bawerî û kulîlkên mirî bûn

Hevalno

Piştire

Min we dît

Hîn jî niha bi serbilindî dinêre bîbilkên çavê min

Seranserî sibeyek bi mij ku layiqî enîya başnîjad ya

Kastîlê

Bêdeng, hêmin û tebût

Di hilatina rojê de hûn mîna naqosekî bûn

Bi giranî û çavên xwe yê şîn hûn ji derên dûr

Dihatin

Ji niştîmana xwe, ji welatên xwe yê wînda, ji xewnên xwe

Hûn bi çekan û bi xwînsêrînîyek şewitî hatin

Ji bo parastina vî bajarê Spanya

Azadîya li vî bajarî hatîye dîlkin

Dibe bikeve û bibe xwarin ji teban re

Birano ji niha û pêde

Dilpaqijîya we, taqeta we û serpehatîya we ya bilind

Bila zanibin zarok, bila jin û mêr zanibin, bila kal û pîr zanibin

Bila bigehê herkesê bêhêvî maye, li jêr

Yên di madenan ku di dûmana zacê de diqedin,

Ji pêlingên nemirovîya koletîyê,

Loma bila hemû stêr, loma bila

Hemû simbilên Kastîlê û cîhanê binivîse

Navên we yê mîna darek berû xurt û gerdûnî

Û şerên we û serketinên we yê bi jan.

Û ji axê

Bi fedakarîya we çê bû

Bawerîyên wînda ji nû de,

Li rûyê erdê ewlekarî, dilê kuta bûye,

Di nava bereket, başnîjadî û mirîyên we re

Wek di nava rojeke ji latên hişk yê bi xwîn

Wî robarê muhteşem bi kevokên ji pola û bi hêvî diherike.

*Lîwaya Navnetewî (International Brigade); di şerê Spanya yê hundirî de, hêzeke ji bo alîkarîya komarparêzên Spanyolî hatibû damezirandin. Ev hêza, ji canfedayên welatên cûr bi cûr ava bûbû.

HER TIM

Vê meydanê hezar salî bicûn jî pê
Nikarin paqij bikin xwîna ji wan rijîyayî li vira.

Bi hezaran deng vê bêdengîyê
Behitî bihêlin jî
Wê kata hûn ketin
Nade jibîrkin
Di meydanê û di nav keviran re baran
Belkî kari bifetisîne baran kevirên meydanê
Lê nikare vemrîne navên we yên bi pêtî

Bi baskên reş bi hezaran şev wê bikevin vira
Lê wê paqij neke roja ji alî van miriyan tê hêvîkirin

Gelek gelên ku li vê dunya mezin wê roja hêvî dikin
Roja janên dawîn.

Di roja dadmendîyê ku bi şer hat destxistin
Û hûn, birayên di şer de ketin, hûn
Bi bêdengîya xwe,
Di wê roja bi qudret hûn`ê bi me re bin
Di wî şerê bêdawî, mîna wê roja bêdawî.

STRANA GENIM

Gel im ez, yê nayê hejmar bi tiliyan
Di dengê min de hêzek ronak hey e
Bi kêrî qamdana di tarîyê
Xerakirina bêdengîyê tê

Mirî, mêrxas, sî û qeşa, çî hebe
Dibe tov ji nû de
Û gel, di bin axê de
Dibe tov li derekê
Genim çawa zîl bide
Derê ser rûyê erdê
Bi destên xwe yên sor û delal
Kun dike bêdengîyê mîna xilçekî

Em gel in, ji nû de çêdibin ji mirinan.

YÊN NEYAR

Hatin bi tivingên xwe yên tije barûd,
 Fermana teqandinê dan bi dilhişkî,
 Li vira rastî gelekî sitran digotin hatin,
 Gelekî bi hezkirin û bi evîna vatiniyê bûbû yek,
 Û keça ziravik tevî ala xwe ket,
 Û li rex wê ket
 Xortê ciwan yê dibişirî,
 Di hundir kerb û janê de dît
 Tirsê gel ketina mirîyan
 Lê li vira
 Vî cîyê ku mirî lê ketin
 Ketin erdê al ji bo bi xwîne bîn şuştin
 Û ji nû de hatin hildan berbi rûyê kujeran de

Ji bo van mirîyan, ji bo mirîyên me,
 Dixwazim heyfê hilînim.

Ji yê ku welat di xwîne dan,
 Dixwazim heyfê hilînim.

Ji celatê ku vê fermana mirinê da
 Dixwazim heyfê hilînim.

Ji xayinê ku bi sîcî werê bilind bûye
 Dixwazim heyfê hilînim.

Ji yê fermana vî şerê mirinê daye
 Dixwazim heyfê hilînim.

Ji yê vî sîcî diparêzin
 Dixwazim heyfê hilînim.

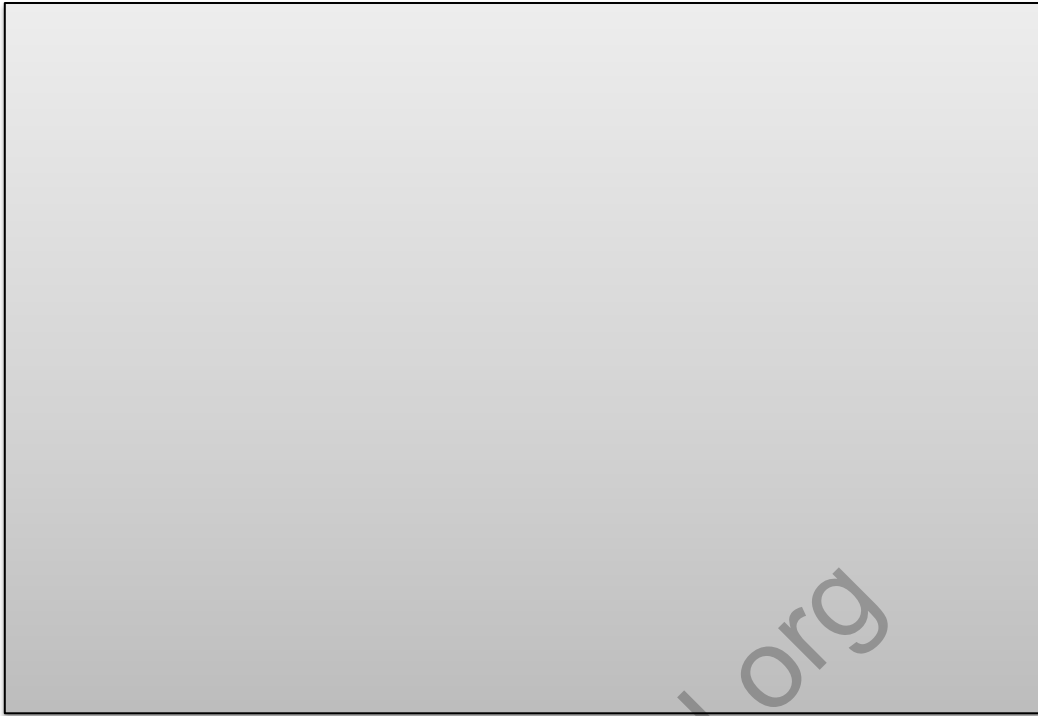
Ez naxwazim ew destên xwe, yê xwîna me mêtîye
 dirêjî min bikin.
 Dixwazim heyfê hilînim.

Naxwazim ew li mala xwe ewle rûnên
Yan jî wek balyoz bibînim,
Dixwazim li vir bibînim wan, li vê qadê,
Li vê dera, ku hatiye darizandin.

Dixwazim heyfê hilînim.

www.arsivakurd.org

AZADÎ

Li defterên dibistanê
 Li masa xwe li daran
 Li xîzan li berfan
 Dinivîsim navê te

Li pelên xwendî
 Li rupelên sipî-boz
 Kevir, xwîn, kaxet an xwelî
 Dinivîsim navê te

Li wêneyên zêravî
 Li topan tufengan
 Li tacên keyxanan
 Dinivîsim navê te

Li rêlan û çolan
 Li hêlînan, li sosinan
 Li bîranînên zarotîya xwe
 Dinivîsim navê te

Li şevên ecêb xweş

Li nanê gewr yê rojan
 Li demsalên bi dergîstî
 Dinivîsim navê te

Li ezmanê belek
 Li birka bi efnika royê
 Li golên heyva zêndî
 Dinivîsim navê te

Li zevîyan û asoyê
 Li baskên teyran
 Li aşê sîyan
 Dinivîsim navê te

Li her bêhnvedana şeveqê
 Li dengizê, li keştîyan
 Li ser çîyayê asê
 Dinivîsim navê te

Li kevza ewran
 Li xwêdana bahozê
 Li rerşêşka barana dexezar
 Dinivîsim navê te

Li kêsimên dibiriqîne
 Li zengilên rengan
 Li rastîya xwanê
 Dinivîsim navê te

Li şiverîyên şiyar bûne
 Li rêyên dirêj dibin
 Li qadên xuroş dibin
 Dinivîsim navê te

Li lempa vêketî
 Li lempa vemirî
 Li odayên tenîşt hev
 Dinivîsim navê te

Li fêkîyên du parî
 Li oda xwe û li neynikê

Li nivîna xwe ya bê rûber
Dinivîsim navê te

Li sehê xwe yê xure
Li guhên wî yê bel
Li lepûşkên wî yê lawaz
Dinivîsim navê te

Li şêmûga derîyê xwe
Li firax û folên xwe
Li pêtîyên tifika xwe
Dinivîsim navê te

Li her canê tê pêşkêşkirin
Li enîya heval û hogiran
Li her destê dirêj dibe
Dinivîsim navê te

Li camên behitî
Li lêvên giramgir
Li ser bêdengîyê
Dinivîsim navê te

Li stargehên rûxandî
Li fanosên vemirî
Li dîwarên azardilîya xwe
Dinivîsim navê te

Li nebûnek bêdaxwaz
Li tenêtîya şûtîtazî
Li pêlika mirinê
Dinivîsim navê te

Li xweşîya rindbûyî
Li tahlûka nemayî
Li hêvîya bêbîranîn
Dinivîsim navê te

Û bi hêza gotinek bi tenê
Vedigerim jîyanê
Ji bo te çêbûme

Ji bo gazî te bikim

- Azadî

GABRIEL PERI*

Mirovek mir
 Tiştêkî wî nebû xwe pê biparêze
 Ji xeynî milên wî yên li jîyanê vebûyî
 Mirovek mir
 Nebû rêya wî ya pê de biçê
 Ji xeynî rêya diçe aşitîyê

Mirovek mir belê
 Didome hîna şerê wî
 Li hember mirinê li hember jibîrkirinê

Çimkî me jî xwest
 Tiştên wî dixwest
 Aniha jî em dixwazin
 Ê em dibêjin ku
 Bila kamiranê biçirise
 Di hundir çavan de, di hundir dilan de
 Bila dadmendî biçirise li rûkê erdê

Tu zane gotin hene, mirov didin jîyandin
 Gotinên paqij delal zela
 Gotina germîyê, mînak gotina ewlekarîyê
 Gotina azadîyê, dadmendîyê, evînê
 Mînak gotina zarok, gotina nazikîyê
 Hinek navên kulîlk û fêkîyan
 Gotina mêrxasîyê, gotina xebatê
 Gotina xûşk û bira, gotina heval
 Ê navê hinek welatan, gundan
 Navê hinek jinan, hogiran

Perî`yê me jî yek ji wan e
 Perî mir, di rêya tiştên me didin jîyandin
 Kunkunî bû sînga wî
 Lê me wî çêtir nas kir
 Me dît ku hêvî dijî

Sipîsax

* Nivîskarê Fransî û mirovê dewletê (1902-1941). Li hember dagîrîya Alman, tevî Tevera Berxwedana Welatperwer bû. Ji alî Gestapo hat girtin û kuştin.

RONAHÎ

Tu demê bi tûmî ne tarî ye şev
 Li ser xwe ceribandîye min
 Guh bide, guhdar be
 Li dû her tengasîyê paceyek vekirî hey e
 Paceyek ronî
 Tiştêkî bê xeyalkirin hey e
 Daxwaza bête cîh
 Birçîbûna bête têrkirin
 Dilekî camêr
 Destekî vekirî ku dirêj bûye
 Çavên zînde, zînde dinerin hey e
 Jîyanek hey e, jîyan
 Ji parvekirinê re amade

XÛŞKÊN HÊVÎYÎ

Hey jinên wêrek hey xûşkên hêvîyê
 We got kevir biqelişe em`ê bihevgehînin
 Evîne û qencîyê li hember mirinê

Hey xûşkên min yên sax manin sipîsax
 We got ne xema me ye mirin
 Divê jîyan bidome

Vay ew roj hat û tê
 Hey xûşkên min yên pîroz
 Vay ew roja li vira
 Ma Şer çî ye xizanî çî ye
 Wê kulavek bê kişandin ser hemû xeman
 Kulavek bû û çû
 Wê rojê tevê mirovan mistdan hey xûşkino
 Wê rojê tevê mirovan hezkirin heq kirin

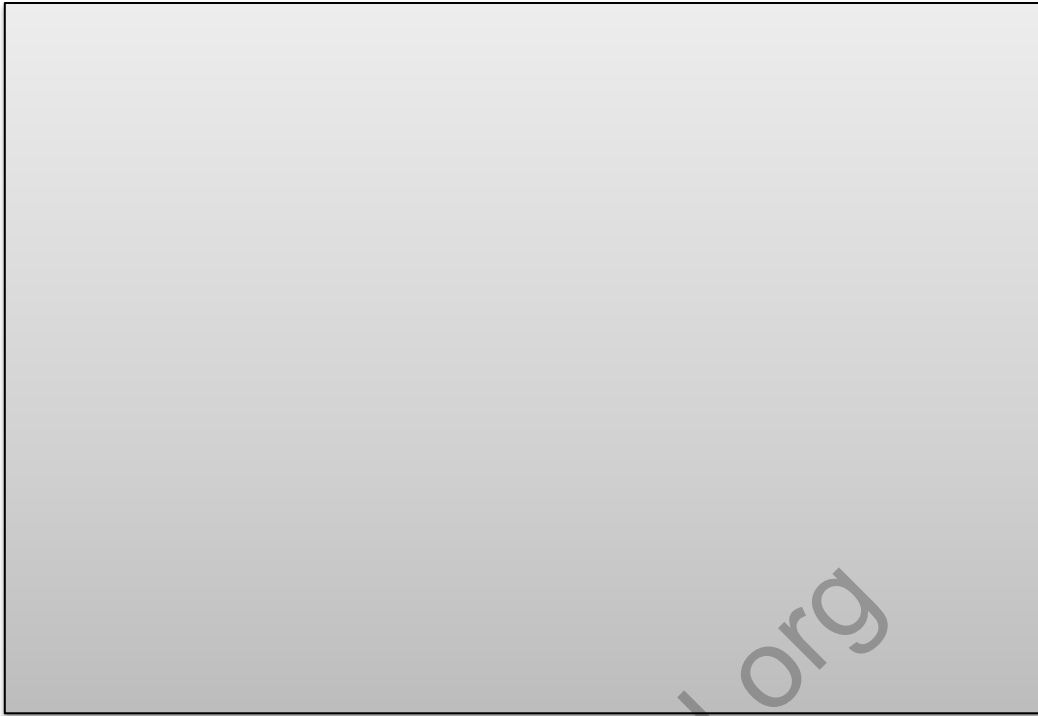
EZMAN WERÊ ŞÎN

Ezman werê şîn, werê bêliv
 Li ser banîyan
 Bira şaxek şîn kilbibe bilive
 Li ser banîyan

Vediciniqîne rûyêzman bicarekê
 Naqosek dike çingeqing.
 Çivîkek e li ser wê darê dixwîne;
 Strana xwe dibê.

Vaye jîyan! Çavê xwe veke bibîne;
 Binere çiqas xweriste.
 Gurîna her roj ya aram e
 Ji bajêr tê.

Hey lê tu ku hertim digirî,
 Tu li çongê xwe dixê;
 Were bibê ji min re te çi kir,
 Te çi kir bi ciwanîya xwe?

DARISTANA DOST

Em tiştên pak hizirîn, pîrûpak;
 Seranserê rêyên dirêj, bi hevre;
 Destên me di hevde, li rexhev, bêdeng;
 Li dora me kulîlkên tarî.

Tikîtenê, li çolê, di şeva kesk de;
 Em dimeşîyan, mîna dergîstîyan;
 Li ezman hevv, mêwakî di çîrokê de;
 Me parkir, wê mêwa efsûnî;

Û em mirin li ser kevzan,
 Dûr, tenê, bi wê nûrîna,
 Li bin sîyên wê daristana dost.

Piştî li ezman, bi nûran pêçayî,
 Min te dît, çavê min tijî hêstir,
 Havrêya min yara bêdeng.

NEVROZ (Sorani)

Em rojî salî taze ye, Newroze hatewe
 Cejnêkî konî Kurde, be xoşî û behatewe
 Çend sal, gulî hîway ême, pê pest bû, ta ku par
 Her xwênî lawekan bû, gulî alî newbehar
 Ew renge sûre bû, ke le asoy bilindî kurd
 Mijdey beyanî, bû gelî dûr û nizîk ebird
 Newroz bû, agirêkî wehay xiste cergewe
 Lawan be 'eşq eçûn, be berew pîrî mergewe
 Ewa rojhelat, le bendenî berzî wilatewe
 Xwênî şehîde, be rengî şefeq şewq edatewe
 Ta êste, rûy nedawe, le tarîxî milleta
 Qelxanî gulle, singî kiçan bê, le helmeta
 Pêy nawê bo şehîdî weten, şîwen û girîn
 Namirin ewane, wa le dilî milleta ejîn

NEVROZ (Kurmancî)

Eva roja sala taze ye, Newroz hatiye
 Cejna kevnê kurd e bi xweşî hatiye
 Çend sal e gula hîvya mebest bû heta par
 Her xûna lawan bû gula ava nû bihar
 Wî rengî sore bû ke asoyê bilindî kurd

Mizgîna beyanê bo gele dûr û nêzîk bîr
 Newroz bû agrekî weha xiste nav cergewe
 Lawan bi eşq diçûn pêşber pir mergewe
 Wa roj hilat ji bedena berza welatewe
 Xûna şehîd e, rengê şefeq şewq vedatewe
 Heta niha li tarîxa millet da rû nede
 Qelxana gulê sîngê keçikan be hilnede
 Bo şehîdê weten naxwaze şîwen û girîn
 Ew namirin, wa li dilê miletan de dijîn.

ŞEHÎD HATIN

Hatin şehîdêd bi cilê sore xûnin,
 Dayka weten, de rabe, silava wan hilîn,
 Şêx Qadire li pêşê û ser qablê ewan,
 Çiqas ciwan e, xûn û rîşî spî, pîr û nûciwan,
 Seyrî van ke, hemû kurdê sef şekîn,
 Canê xwe pêşkêş kirin û gotin: bijî weten,
 Qurbana te berêze, ku xem li ber nebe,
 Bo me mirdine, eger azadî ser nebe,
 Megrî, menale, ku bi xefet dilşkest nebin,
 Hinekî li cem te bimîne ber bihuşt herin,
 Ez wa dixwezim, ku heşir bigrim, xûn berkeve,
 Bi eşqa millet, bi kizîn û sozîna cergeva,
 Ew agrê ji dilê min ber be, kefen nakim,
 Heta dijmin neke zoxal, şert be pif nakim.

TENÊ DILSOZÎ

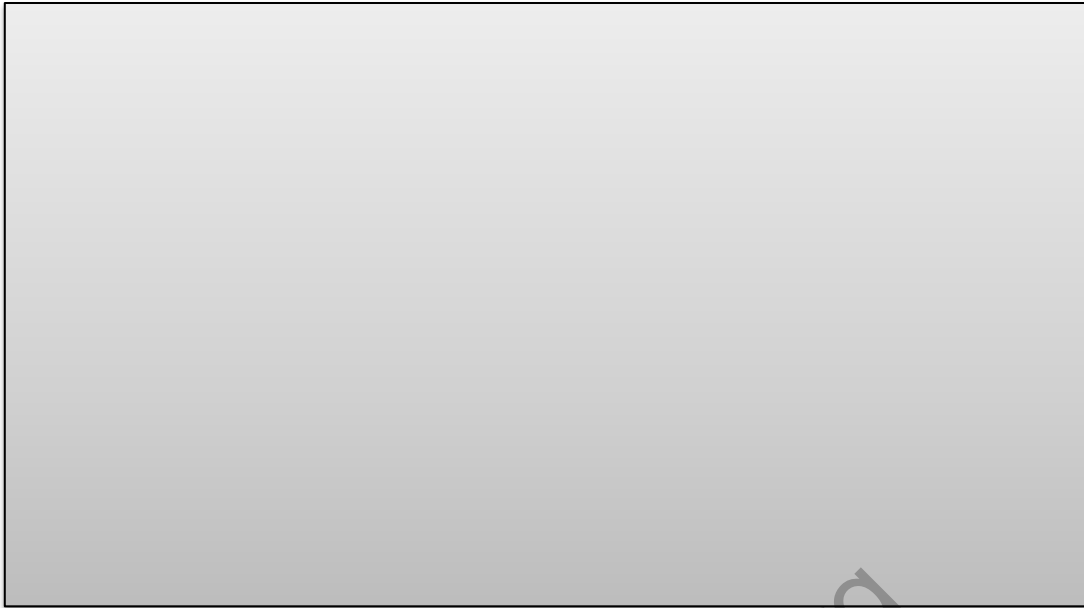
Rengê zengê putê siruştî,
 Qalibê min î kurdî têda riştî,
 Heta bimirim wê bimîne,
 Ku wusa ne, wê çi bê serê min,
 Belê, her kurdim, kurdê ser çil,
 Pejarê hejar kirme jêr gil,
 Herze girêkim li ser yalê,
 Serî datînim ser berd bi dev nalê,
 Dibînim her çi bange, ez dikevime,
 Devê min girtî bo hevdemî,
 Eva qewma mîna peza bê ziman,
 Dû her kesî ket, ne birne nav wan,

Bi hurî û şûr dest nayê hildanê
 Bo goşt serê pez nayê birînê,
 Nika destek peyda bû, xeybûn,
 Dengê wan heye, rengê wan nabînin,
 Ketne xola bilind perwazî,
 Bi rîşîyê baba ketne nav bazî,
 Bi baskê xeyal û bi belaf û kezaf
 Em hilfirîn ser banê qaf
 Em li axa îraqê da dijîn,
 Çawan em bo hello jê der biçin,

îraq zûda hatîye xulqandin,
 Toxmê du qewman tê da hatîye çandin,
 Çawan tê da here rîya bîgana,
 Bikeve nav van cî û mikana.

BESTEKA KURDÎ

Wa beyanê gizînga tavê derket,
 Nema şevê bi tîrêja rojê ser ket,
 Xunçegul xwe xuyan kir li dara,
 Bilbilî jî şêwra xwe kir nav gulzara,
 Lale taraye, li ber perê çîyan,
 Hênika can e bayê leylexan,
 Dema êvarê sîbera baxan,
 Xweş e bo yarê bayê ser şeher,
 Ev tirana gul û milê can e,
 Bê te li cem min jîna zindan e,
 Cejn û şaya min hergav girî ne,
 Ez û bilbil cote zar û hejar,
 Hînî hesra me, gulala dewrim,
 Wa ji daxa te bêwefa bimirim,
 Çaverîya min ke, wa tîm ser qebrê,
 Bi hêwa te zêndî bibim du carê..

VEBIN ZÎNDAN

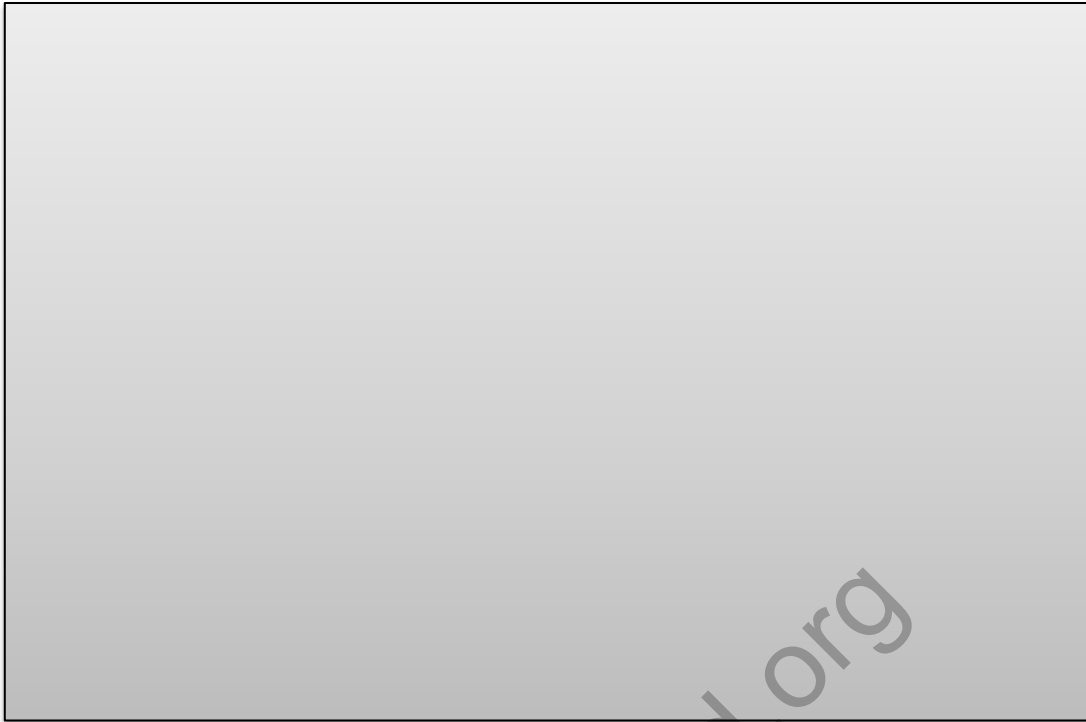
Xizir Paşa me li sêdarê xist
 Jêkir milên min li tawigê xist
 Hezkirên ku bihîstin her xwîn girîyan
 Vebin zîndan em herin dergahê pîr

Deriyê kelê ji kevir û hesin
 Kêlekên min riziyan ji şilî û baranê
 Kesî min nîne ku delal bidim bangkirin
 Vebin zîndan em herin dergahê pîr

Deriyê kelê ji kevir rê nade
 Pacea wê li Şahê bilind nanere
 Bi mirina min tenê cîhan narûxe
 Vebin zîndan em herin dergahê pîr

Dertêm dinerim ji serê kelê
 Momin û musulm diherin karê xwe
 Tenê ez ketime tatoleka canê xwe
 Vebin zîndan em herin dergahê pîr

Ez Pîr Sultan Abdal im hey Xizir paşa
 Çarenûs çi be tê serê mirovê dijî
 Te min hesret hîşt ji qewm û bira
 Vebin zîndan em herin dergahê pîr

HETA KU LI HEV NEYÊN QEBÎLÊ KURDA

Heta li hev neyên qebîlê kurdan,
 Her wê ewha bibin xirabe mal,
 Hemû dinya mezin û biçûk,
 Xemîlîye bi milk ke wek bûk,
 Yek berg in, yek ziman û yek reng,
 Bê xeybet û bê eyb û ar û bê deng,
 Dinya bi tiran dixun û didin,
 Her çi meremê wan e, dikin,
 Her kurd in, tenê bi pakî merd in.
 Pamalî zeman e, mexsusî kurd in.
 Her mane bê deng û mezlûm,
 Mîna erdê xerabe zarê mesûm.
 Ger bahsê vê dipirsî kîjan e,
 Şertek e ku bû, hemû temane.
 Ew şert e bi kullî îtfaq e,
 Ger Mereş û Wanê, ger Iraq e,
 Qesrek e awaxî ew îtfaq e,
 Ger wa ne be, her bi taqe.
 Sed şêx û mela û mîr û xanî,
 Bo lezeta îş û zindeganî,
 Li vî alî wan, bi hîlebazî,

Li wî alî wan, bi teqlebazî,
 Qir kirin hemû li welat da,
 Heta milk û re`ya fewta
 Çi te kir, wan ne kird,
 Xema wan nî bû ku mirin hemû kurd.

TU WERE HÎNÎ FEN BE

Tu were hînî fen be, çî te li wî ye,
 Gawur e, Hind e yaxût Cihû ye,
 Di vê esra dirîxda,
 Şûrê min qelemteraş e,
 Û kalanê min qelemdan e.
 Hesinê sar bi fû nerm nabe,
 Bi tirane jî hemam germ nabe,
 Eger karekî nekin li vê navê bi zû,
 Tu yê wextekî bibînî welat ji dest çû.
 Merg û jîn wek sîber û tav in,
 Awa baqî bimînin, her bi tav in
 Çimkî çî li dara dinê ye,
 Tê û diçe, hemû wek ba ye,
 Sed şahînşa û padîşah mirdin,
 Seyr ke, kurdê me her Kurd in.
 Her ji Cafî heta bi Goranî,
 Hesreta min her ew e li dinê da
 Hacî wê bimre, nagîje dewra wan da,
 Çi menşûr û gire-girê kurdî,
 Çi bi nazamî û kitêbê hurdî,
 Sadî heyama xwe mabû pê nanî,
 Wek min bû gerok û bê xanî,
 Nika xelq ji hesretê dimirin,
 Beytên wî bi zêr û zîv dikirin,
 Axirê rojekê jî wê bê û ehdî,
 Xefetê bo min bixûnin weku Sadî.

HER KURD E QISA BAVÊ XWE NIZANE

Ger kurdek qisa bavê xwe nizane,
 Muheq dayka wî hêz e û bavê wî nizan e,
 Were, bo te bikim bahsa nîhayet
 Tifin xweş e, ger tu çakî bizanî,

Salahedîn û Nûredînê kurdî,
 Ezîzanê Cizîr û Mûş û Wanî ,
 Mihelhel şerda şêrê Deysemî şêr,
 Qubad û baz û mîrê Erdelan,
 Evîn pakê wan kurd in nihayet,
 Ji ber bêdefterî wunda bûn û Xanî,
 Kitêb, defter û tarîx û kaxez
 Ger bi kurdî bihata nivisandin bi zemanî,
 Mela û zana û mîr û padşayê me,
 Heta mahşer dema nav û niştîmanî.

HER KURD E LI NAV HEMU MILET

Her kurd e li nav hemû millet
 Bê behr e ji xwendin û kîtabet,
 Bîgane ji tercima zimanî,
 Esrarê kitêbê xelqê dizanî.
 Yekser alim, mezin û çûk,
 Nexwendine qet du herfê kurdî,
 Ustadê xetên ji van her sêyan e,
 Wek gund zimanê xwe nizane,
 Mumkîn e der here ji binçengî,
 Heta reqem û Xeta Frengî,
 Bo çi kifrê bi zimanê me nûsîn?
 Milletê bê kitêb û bê nûsîn
 Xeyrî kurdan tune li rû zemîn.
 Qazî, nesir û muftiyên nîzam,
 Wê ta bigehên ta medres û alim
 Bo nesîheyê zimanê kurdan e,
 Şîêrên min delîl û birhan e.

HAKIM Ê MIRÊN KURDISTANÊ

Hakim û mîrên Kurdistanê
 Her ji Botan heta Baban,
 Yek bi yek hafizê şerîyetê bûn,
 Seyda û şêxê qewm û millet bûn,
 Seyeda û şêx ji tirsan wan
 Ew ku mirin, rê ketî ber wan,
 Seyr ke çawan bûne pûş û agir û neft,
 Yek li vî alî rû dike ber bi Ecem,

Yê din li wî alî dibine dijminê hev.
Ka axa Cizîr û Botan,
Ka welatê Kurdistan?
Ka ew dema kurd azad û serxwebûn?
Siltanê milk û millet û xudanê çî û erfana bûn

www.arsivakurd.org

KURDISTAN

QEDRÎCAN-EBDILQADIR EZÎZCAN

1911 Dêrika Çiyayê Mazî – 1972 Şam

DADÊ

Buhara jiyîna min bê te payîz e, dadê!
 Bo min dîyarê cenet bê te faiz e, dadê
 Çêlkewa lingşikestî li pê hevalên xwe ma
 Çêlkew ez bim û negrîm ma qey caiz e, dadê!

Dadê, pir kûr menal, te ceger li min ne hişt,
 Dewsa ken û lorînê, ah û zarîna xwe hişt
 Girîn tirsê dide min, xerab dîke sîng û pişt,
 Êdin xwîn, kême dizên kanî û karêzê, dadê.

Her çend pot û pertalên ji ber xanûmanan man,
 Gelek qenc girê bide li birînên xwe eman!
 Bijîşkên me çêdikin ji bo derdê te derman,
 Hinek ji wan Sekban in, hin jî Nafîz e dadê!

Daw ne ma me maçkir, paqij ne paqij be dest
 Her kê ev halê me dît gotin "parsekî ye, geşt",
 De wer ji ber vî derdî me be perîşan û mest,
 Ne 'eqil ma, ne şîûr, ne jî hafize, dadê!

Xwarin, vexwarin tune, hebe jî me sond xwarî,
 Parîyek bi hêsanî di qirika me narî,
 Dîtina te miyeser meke xudayê barî,
 Gav û demên me hemî, rojî ... pehrîz e, dadê!

Ji ber kêmaniyên xwe, li cem te şermisar in
 Tenê tu kûr menal e, em ji te hêvîdar in,
 Ji çavên me yên melûl hêstirên xwîn dibarin,
 Jana zirav tov meke, eman! Pakîze dadê

DI ŞOREZAREKEDA

Ez û hevaleyê xwe li ser rêkê da dimeşîn,
 Em ji kêra hatine , kuda diçin dipirsin,
 Ji halê xwe dizanim em rêwînin qedîm in.
 Çiqas zeman dibore, xwe bê mal dibînin,
 Sol di lingê me neman, peritîne cilê me,
 Neynukên me dirêj in, bûne gulî porê me,
 Tenê tiştê bi mera ku wekî berê mane ,
 Keşkulê û gopalên di me, ewan bi mera wefa ne,
 Histiriyên çavbeloq carna diket lingê me,
 Êşa di van mîratan davêt ta ser dilê me,
 Gava dibû zivistan diricifî canê tazî,
 Ku havînan germ dihat bêfêde bike gazî,
 Hêdî -Hêdî canê me qeşm û qetîş derdixe,
 Ber afatan hîn dibin, bivê nevé xwe bi xwe,
 Bi vî halî em diçin bi aqilê xwe bi şûr,
 Ev rêya me bê dawî, pêva diçû dûr bi dûr ,
 Rojek dîsan ji rojan qet hal di me ne bû,
 Ne gund û ne gundîyek, ew cîh pêda tenha bû,
 Çima şunda hinek deng hate ji nagihanî,
 Lê bala xwe didimê ew deng pir kûr dinalî,
 Min dil kir ku bibêjim: Mêze bike bê kî ye hevalo,
 Meger ew jî bihîst, ku gotê :
 - Ey delalo_ ev çi deng e, dinale, gelo li vî cihê ha?
 Nebe ew jî weke me keraşperê ber bi ba,
 Wusan derket' texmîna hevalo jê niktedan
 Bextreşekî kurdmanc bû, dikir ax û ox û aman,
 Min jê ra got: -Ey bira te çi hal û hewal e?
 Çima wusan li erdê veketî û dinale?
 Wî jî li min veşand û got : "Derdê min giran e,
 Çîroka min dirêje, bêt nivîsîn roman e ,
 Ez ji kurdên serhedê, Milazgêr de gundê min,
 Ez derketî heft sal e, bi hiş û bi dilê min,
 Zimanê me bû sebeb, bû telûke ji bo me,

Merovên çavsor hatin, jêra digotin rom e,
 Zimanê me î delal "yasax" kirin bi zorî,
 Zimanê xwe î di xwar bo me kirin mecbûrî,
 Edîn curmek mezin bû bi kurdmancî xeberdan,
 Guhnedanî hedê kê, heps û sungî û zindan,
 Edîn wusan ne dibû, me çendekan xwe kar kir,
 Li hemberê dijmin, me hespê xwe pir xar kir,
 Lê felekê bi me ra ne bir serî, em qela man
 Weke nokên li kevir, em li deran bê kes man,
 Dê û bavê min hemî bi tevayî wunda ne".

Hevalê minî ewil xwe avête nav-

- Gelo tu qet nizanî li kîjan alî ma ne ?
 - Lo birao, zinaro, çima tu min nas nakî,
 Ez Ferzendê bira me, em in ji dê û bavekî!
 Herdu bira himbêz bûn, bi kul û girî û keser,
 Erd û ezman hejîyan, agir kete dar û ber!

REŞBELEK

-Ji xortên Cezîrê re –

Gerçî ez dûrî we me, îro, erê..
 Lê bi dil ez ba we me, mîna berê.
 Hûn dizanin ez ji bo çî dûr ketim,
 Herçî zana dizane ku dabû cegerê.
 Ez hevalê we me, ger dûrî we bim,
 Para min bêtir dibe ji kederê.
 Yek roja ku min bi wer derbas dikir,
 Ne dianî bîra min salê berê.
 Yek nêrîna Mêrdîn û Burca belek,
 Bi Xwedê nadim bi (eswed hecer)ê.
 Neynûka yekî ji we na guhêrim,
 Bi hezar (Zêd) û bi hezar (Ûmer)ê
 Ez glî û gazinan ji kê bikim?
 Nijdevanê me bûbûn swarê kerê.
 Lê bizanin rojeke min jî heye,
 Qelema niştir ji kalan ê derê .
 Hingî hîsab û kîtab tête kirin,
 Ji cewrên wê dêlika derbederê.

18/3/1943

GULA SOR

Gula sor ;
 Hilbû jor ;
 Bîn da dor,
 Gula sor ...
 Gula sor
 Li paş çayê Qaf şîn bû,
 Alem jê ra evîn bû,
 Gula geş,
 Bi me xweş,
 Da me heş,
 Em bi bîna wê sermest,
 Em pê şabin serbest.
 Nazenîn ...
 Xemrevîn ,
 Xemilîn,
 Pê zemîn,
 Guleke bê kelemê,
 Di nav baxê Îrem e.
 Gula sor,
 Em li dor,
 Bicivin,
 Bîn bikin
 Dor bi dor.

Şam 1943

KARWANÊ ME

Em hîç ne westiyan û nawestin
 Li ser vê riya dûr
 Ser vê riya dijwar
 Em diçin û emê biçin
 Ber bi armanca xwe
 * * *

Ser deryayê bi xwîn
 Ji çiyayên dar û devî
 Deştên bi kelem û histirî
 Newalên teng û tarî
 Em derbas bûn
 * * *

Li bin baran

Li ser berfan
 Ba û bager
 Li şikeftan
 Di bin dilopan
 Bi lingê xwas
 Bi can tazî
 Karwanê me diçe
 Ber bi armanca xwe
 * * *

Bi koviyan re pence pence
 Bi dêwan re rû bi rû
 Me ceng kir
 Wan em kuştin
 Me ew kuştin
 Em ne tirsiyan
 Ne bezîyan
 Karwanê me diçe
 Ber bi armanca xwe
 * * *

Em gehiştin çiyayê qaf
 Nizîk bû, nizîk bû armanc
 Xuya kir, xuya kir behiştê Kurmanc
 Ah...
 Ew ne xweş giyan
 Ew kulîlkên ji karwan
 Bi şûn da man
 Ew rebenên bêçar
 Man, ji beheştê me bê par

Şam 28/9/1959

ZÎNDANA MEZÊ

Li zîndanê şoreşa me

Bi dengê me zîndana we hejand
 Bi qîrînek me kela we helweşand
 Hûnê derbê me bibînin celadno!
 Ji paş hesin me heybeta we şikand
 * * *

Di nav postê şêran de wek rovîyan
 Zar û zêçê me bizdand van kovîyan

Digotin qey ji meydana mêr kişîyan
Destê bi zincîr maske ji rûyê we kişan

* * *

Me bala xwe, bi wer gelek dirêj kir
Lê roj bi roj we dilê xwe qirêj kir
Çend dilopên xezebê ser we rêj kir
Geşta kerameta we, pê xesiqand

* * *

Me serma dî, dilê me hîç sar ne bû
Di bin barê bermîla, serxwar ne bû
Îşkenceya bi şev û roj, kor ne bû
Bi vîna xwe, dev û lêvê xwe çîrand

* * *

Bijî yekîtiya şêrê qefesan
Hevalê me perwaz dîkin li ezman
Em in ronahîya tarîya cîhan
Lênînê me tovê aşîtiyê çand .

Zîdana Mezê 7/11/1960

JI MIN RE BÊJE HÊSÎRO (LAWIJ)

“Ji min re bêje, hêsîro, yê te girêda kî bû?”

Hêsîr, “Efendiyê min bû”, got.

“Min got qey ezê bi maldarî û desthilatîyê
li ser rûyê cîhanê di ser herkesî re bim
û pereyên keyxan di xezîna oda xwe de min civand.
Gava xewa min hat, ez li ser nivînê
ku ji efendiyê min re hatiye amadekirin dirêj bûm;
gava şiyar bûm min xwe li oda xwe ya xezînê hefsî dît”

“Ji min re bêje hêsîro, kê vê zincîra ku nayê şikandin kuta?”

Hêsîr, “Vê zincîra min bi destê xwe kuta” got,

“hêza min ya têk naçe serbestiyek hêsan da min,
min got qey kare alemê hêsîr bigire.
Loma bi agirên niwaze û bi lêdanên bêînsaf û hişk
li ser vê zincîrê bi şev û roj xebitîm.
Gava xelek qediyar û nema dihat şikandin
û dawîn kar xelas bû,
min xwe pê ve hişk girêdayî dît.

STÊRK

Çirûsandina hemû stêrkan his dikim di nava xwe de.
 Mîna lehiyekê tije dike jiyana min a dunyayî.
 Di laşê min de kulîlkan vedike.
 Di dilê min de hemû ciwaniya erd û avê vêdikeve
 Mîna bixurekî.
 Ê bi deng dike mîna bilûrekê ramanên min
 pêjna hemû tiştan.

WENDANEBÛN

Zanim, vê jiyana,
 ji stewardina hezkirinê bêpar,
 bi temamî wenda nebû.
 Zanim, bi hilatîna rojê re çilmisandina kulîlkan,
 çemê li çolê zuha bûn
 bi temamî wenda nebûn.
 Zanim, çi tiştê bi şûnde ma,
 di vê jiyana ku hêdî hêdî dimeşe, b
 i temamî wenda nebûn.
 Zanim, hîna pêk nehat xeyalên min,
 stranên min nehat gotin,
 lê tev li ser tîlên tembura te digerin,
 bi temamî wenda nebûn.

ROJA PAYİZÊ

Xwedêyo: niha dema wê ye. Havîn gelek dijwar bû.
 Siya xwe bera ser katjimêra rojê bide,
 û bilefîne bayê zeviyan.

Fermana sitewandinê bide mêweyên dawîn;
 Du rojên din yê başûrî bide wan,
 wan vexwendî amadebûnê bike
 û bide dewamkirin tama şeraba giran ya dawîn.

Yê niha mala wî tunebe, wê avaneke piştî niha.
 Yê niha tenê bin, wê hê gelekî tenê bimînin,
 wê binêrin, bixwînin, nameyên dirêj binivîsin û
 li papûrê geh berjêr geh berjor bi diltepîn
 wê bixerbin, gava ber bê dikevin pel.

LAWIJ

Ax çawa her tişt ji zûde ji holê hatiye rakirin
 û ji zûde tune bûye.
 Zen dikim ku roniya stêra ku li rûyê min dibiriqîne
 ji hezar salan de
 mir û mirîbû.

Min xewna keştiyek ku derbas dibû dît
 û min hinek deng bihîst bi endîşe.
 Seetek li zengil dixist min bihîst ji malek dûr...
 Belê li kîjan malê?...

Ez bi hisreta aramkirina diltirsiya xwe me
 û bi hisreta sekna bin perê ezman.
 Bêriya kirina dia dikim...
 Ê ji stêran yek
 belkî hîna dijî.
 Zen dikim ezê zanibim
 Kîjanê bi tena xwe
 xwe ragirt,
 û kîjan disekine
 mîna bajarekî sipî li dawîn
 gurzê roniyê li ezmanan dibiriqîne.

E N E D O L

REFIK DURBAŞ

10 Sibat 1944 Pasînler-Erzerom

QELAÇO

Çiyayên hêviyê wêran, ava wê şikestî
 Ku bi janê hatibe dan baca evînê
 Di vê şeva mahkûm qelaçoya biharê de
 Di dilê te de şitlên xwînê yên can ba
 Ê xeynî hilberandina sewdayên hefsî
 Ji bo tebata tenêtîyê te çi kir.

www.drsivakurd.org

RÊNAS JÎYAN

Di 1974'an de li Qoser a Mêrdînê

JANYA

xwedê û wext xelet hatiye xitimkirin

naqosên dêran kerr...

minare kin...

doktrînên dekolte lixwekirî evdal... sarincên ku ji baranên

derengmayî, derengbarî hatibû damezirandin, bi derbeke neşterê

ya dirinde, şolî bûne... barûyên ji evînên nukleerî, di serdabên ku

ji krîstalên rokoko hatibûn kemilandin qîtik-qîtikî bûne...

ji xewnên bêxwedî xeyîdîme, pekiyame û hatime janya,

ji nalînên min re vokalîstiyê bike

(ji qevmê pezkoviyayî re xew heram e)

peykerekî antîk, derîzî û mîtolojîk im, nêma ji min dihere... li

ezmanê hundirê min, qaqlîbaz firrînên kamîkazeyî li dar dixin...

kovanên genimî li ber aşên êşan, kêliyekê jî aş nebin, aj nabin,

hûr dibin û hey hûr dibin... ji alfabêtan tîpek kêma

dibe gava ku dimirim... weeeeey waweylê janya kezeba min

dike di devê min re derkeve ji qehra!...

çiqas êvarên şînboz bihurîn û çûn ji keştiya xeyalan

çirûskeke serzer peya nebû, li peravên hestên min

ên hestî û çermmayî... pêxemberekî sexte di nav kirasê xwe yê

gewrîboz de bi derewan be jî dest dirêjî min nekir,

min venexwend cemaeta xwe... ferîşteyeke fahîşe sîng venekir...

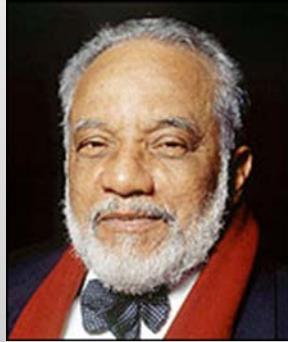
maran jî ji kom û refên xwe ez aferoz dikirim...
 bi qasî yezdanekî bêqûl tenê dimam... mezhebên şêx û mirîdên
 wê ez min diafirandin di çarmixan de, min her çavê xwe
 li destmalka bixwîn a destê weronîkayê digerland...
 bi îskeîskeke zengarî mîna guran tim dizûrriyam,
 hosteyê dînîtiyê mam.
 goştê hov ji te ricifeke ruhê divê,
 nêrîneke şêtiya şûran divê,
 ez heta qirrikê niştecihê tîrbê...
 hilnayê janya
 hilnayê porrkurrê
 di tirban de hilnayê ha!!!

a ku li eniya te nivîsî ne qeder e, soneya serpêhatiya temenê
 min e... dengê min diêşe, weha bi sewteke berz û perritî
 min dilê xwe têr rehet nekir li qîrrîniya navê te...
 çirrek e şîr didoşim ji ewrên spîboz ji bo çivîkên çavên te...
 xwezî janya min îmana te ya rewnaq bihebenda...
 xwezî berxê ji xeynî te pê ve bi tu fikaran min tahma hişê xwe xera
 nekira...

bêxem min tu li suqulîka xwe bikira û sûk bi sûk bigerenda...
 di şaneşînên nêrgiz û nesrînan de
 min devê te bikira zîndana zîmanê xwe
 lê xwedê û wext xelet hatiye xetimkirin
 ez hêmayeke heyama hewaran,
 di herban de nîşangeha rîman
 serî gog, çav xar, zik çirrîyayî

fermo janya êdî tu dikarî xwe bikujî!...

HAÎTÎ

RENE DEPESTRE

29 Tebax 1926 Jacmel

CEWHERÊ REŞ

Gava royê zuha kir xwêdana xwecîyan
 Û azwerîya zêr ya ji nişka de li bazarê
 Gava zuha kir dilopa xwîna xwecî ya dawî
 Gava di kanan de tevlî nebûnan bû xwecîyê dawîn
 Dema serlêdana çemê masûlkê yê Efrîqa hat
 Diviya nobeta belengazîyê bihata guhertin êdî

Êrîş destpêkir
 Bi ser wê koma goşt ya dewlemend û bêdawî
 Rev destpêkir bi helkihelk ji çirûska nîvroja reşik

Û bi dengê tevirkan re bû gurmîna erdê
 Li cewherê reş dihat xistin
 Dest bi xebatê kirin kîmyageran di vî madenî de
 Ji bo amêjenekî nû û hêja biafirînin

Jinan beroşên ji Seneglîyan çêbûyî xwestin
 Çaydankên ji Antîlîyan çêbûyî xwestin
 Naqosên ji xwîna reş darêjbûyî xeyal kirin keşan
 Û gava di sersalê de dîyarî belav kir Kalê Noel
 Hizirî ku leşkerên zrêç yên reş bikişîne tawiga xwe
 Serbazên gernas xwestin şûrên xwe bi vî madenî bisûn

Bi lêdanên tevirkan hejîya erd
 Xwe bera kûrahîyên gelê min dan
 Xwe bera mexela masûlka reşik dan
 Bi sedsalan ji çendîn kûrahîyan
 Taqeta nîjada reşik ya şaşmî hat derxistin

Ey cewher - gelê min
 Reha xûsika mirov ya bêdawî
 Çendîn keleşên derya tê rakirin xencerên xwe
 Di tarîyên xalî yên laşê te
 Û di rêyên te yên ronak çendîn talanker
 Şax û dirî birîn û pêşde çûn
 Golên firmêskan afirandin li dû hev

Hey gelê ji serî heta pîyan hatiye talankirin
 Ji bo têr bikin bazarên cîhanê yên mezin
 Mîna axa bi halet mirovên hatine serûbinkirin
 Ji şeva veşartî ya laşê xwe re veşêrin arê xwe
 Bira kesek topan û drafên ji zêr darêj neke êdî
 Bi madenê ji kerba lehîya we ya reş hatîye afirandin

AZERBAIJAN

RESUL RIZA

Rzayev Resul İbrahim oğlu 19 Gulan 1910 Goyçay-1 Nîsan 1981 Baku

JI DESTÊ MIN BÊ

Ez dixwazim ku
Ewr bigirîn
Zarok negirîn
Tu ji wan bêkesî
Sêwîfî nebîne

Ez dixwazim ku
Bipeyive her kulîlk
Bi zimanê xwe
Bê birîn
Dengê selehan

Ez dixwazim ku
Li sermê, li tarîyê
Bên girtin derî
Çav neyên girtin
Neyên girtin gotin

Ez dixwazim ku
Vemirin şewat
Hêvî venemirin
Bistewe her fêkî
Di dema xwe de
Li dila nekevin
Gotinên tehl

Ez dixwazim ku

Xwar bibin şax
 Ji berketinê;
 Kurê mirov
 Xwar neke serê xwe
 Ji fedîkarî an ji qelsî

Ez dixwazim ku
 Ji dêvla hêstirên çavan
 Kanî biherikin
 Paqij zela
 Li rûyê erdê
 Mîna kanîyan
 Neherike hêstirên çavan
 Li tu dera rûyê erdê

Ez dixwazim ku
 Tenê stêr
 Bimînin bê razan
 Bila mirov razên û biramin
 Bi taqetek teze
 Ji bo bi hêvî
 Dest bi rojê bikin

Ez dixwazim ku
 Her tişt xwar bibe
 Li ber mirov
 Mirov ji mirov re
 Dîl nebe

Ez dixwazim ku
 Kamiranî, şadimanî
 Bira zêde be
 Ji dil heta dil
 Ji welat heta welat
 Bira rêka vekirî hebe

FRANSA

ROBERT DESNOS

04 Tîrmeh 1900 Parîs - 08 Pûşer 1945 Terezîn

KULÎLKÊN HEYVA GULANÊ

Kulîlkên heyva Gulanê
 Di nava sê rojan de wê vebe
 Bi çavên dikene Marie
 Wê ji dildarê xwe re vebe.

Bi destên hişk wê mist bide
 Mêrê çavşîn
 Wê Marie him bibe jina wî
 Him kolê wî mêrî.

Piştî Gulanê Pûşper e
 Evîn, pişt re nefret tê
 Dema çinîna gîha
 Wê mêr zincîrê bişikîne

Wê gustîlê bişikîne bavêje
 -keştîno, bigerin li deryayê-
 Sonda xwe, xeyalên xwe...
 -em li kevîşenê radizên!-

FILISTÎN

SAMIH EL-QASIM

11 Gulan 1939 Zarqa Urdun- 19 Tebax 1014 Rameh Îsraîl

JI ROJANÊ

Min li gerdûnê gazî kir serpêhatîya xwe ya bi jan
 Wê tîrêja jikestî di paca min ya rûxîyayî
 Wê kulîlka eciqandî ku ji mirinê re delîl
 Wê şewata şevê ku di porê te de vêket

Min dûrika me got ji şevên dêyan re
 Di wî koxên kelpîçan ku kamiranî lê binerd bû
 Fîncanek sipî ku nevexwarî hatiye hîştin
 Min gazî kir kuça lê gîha mezin bûbû
 Ji her şeva xalî ku deng li bîranîna dîkir

Hezkirinek bû ku ji nişka de bû girêk
 Ya berî da bîra min, ji rûyê te yê ji bîra min çûbû
 Di her bîranînê de janek dervî raveya ne
 Tu vedigere di şevê di hemû dengên lîngan

Çi delal bû bi hevrebûna me, bêyî ku ji hev biqetin
 Lê ji nişka de min wenda kir çavên te
 Li wê erda ji berî sedsalan dayika me bû
 Min gazî kir li hemû gerdûnê ji bo veke destên min

DI SEDSALA BÎSTAN

Hînî nefret nekirinê bûbûm
 Seranserê sedsalan
 Min bi zor ji rê derxistin
 Min tîrek bera mirûzê marê girsepîr da
 Şûrê ji agir min li mirûzê yezdanê ejderha xist
 Bi zor wan ez kirim Îlyas Pêxember
 Di sedsala bîstan

Hînî bilêvnekirinê bûbûm
 Ramanên rêşaş
 Seranaserê sedsalan
 Îro qamçîyan dişelpînim îlahan
 Wan îlahna ku di dilê min de bûn, pîrozwer bûn
 Bi du pula firotin gelê min
 Wan îlahan
 Di sedsala bîstan

Hînî girtîhîştinê bûbûm
 Derîyê xwe li mêvana
 Seranserê sedsalan
 Lê rojekê min çavê xwe vekir
 Û min dît ku
 Çî min hey e, çî min tune ye malê mîratê ye
 Û min dît ku jina min dardakirine
 Û di piştî zaroka min
 Ciyê birînan
 Ha wanî wanî
 Ne mêvan bûn ew, têgehîştim dijmin bûn ew
 Mayin, kêr dan hev ji derabzûna xwe min
 Dûvre min sond xwar, bi navê hemû birînen xwe
 Min got wê nema pêga xwe bavêjin ji derabzûna min
 Mêvanekî bi tenê jî
 Di sedsala bîstan

Ji hozanekî pê ve ne tişteki din bûm
 Seranserê sedsalan
 Yê ji îlah hêvî dikir
 Lê niha ez
 Volkanek im
 Di sedsala bîstan
 Volkanekî diteqe!

SULEYMAN DANIŞMAN

1948 Çakan, Dep, Xarpêt

Wênekêş, peykersaz, nivîskar, helbestvan, sîyasetmedarê Kurd

JI NÛ VA DENGÊ LINGAN

Gava Tê Dizîn Berketa Rojê

1

Gava tê dizîn berketa rojê

Nava ebrû û çavan bêdeng

Sûcekî dayika Besê tunebû

Sûcekî gundîyan tunebû

Dema palîyê destpêkiribû

Gava seridîbûn simbil

Li asoyê bi rojê re xuyabûn

Li rêzegiran birên tankan

Te digo qey mîna ejderhayên di çîrokan de

Bi heft serîyan ji bo heft terhên can meşîyan

Gava pêtî vedirşîyan li zevîyan

Ji alîkî ve roj

Tank ji çarhawîr daketin

Belavbûn ji giran berbe bestan

Sûcekî demê tunebû

Yanî têkilîya rojê bi tankan tunebû

Ji alîkî talan bû

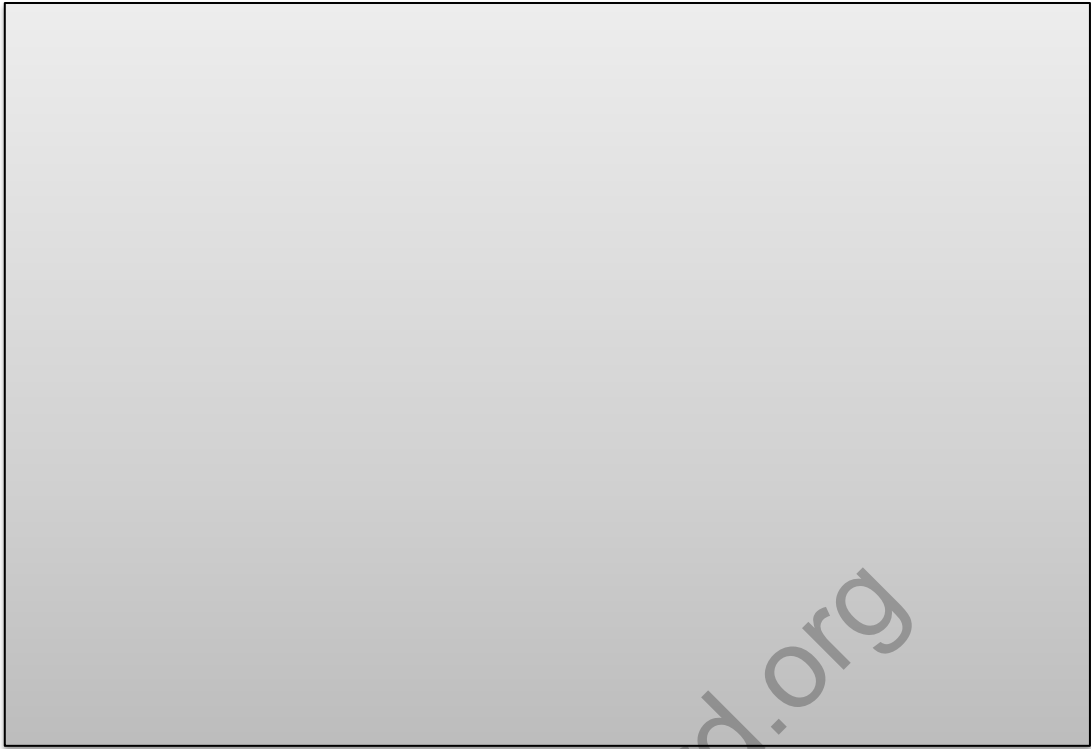
Ji alîkî şewat bû

Derewa çerokan tunebû

Sûcekî mekîna tunebû

Dilê dagîrkeran tunebû
 Mîna gilokên ji pêtîyan
 Bi salan dan dûv me
 Ji xwînê têrnebûn tucarî
 Ji mirinê têrnebûn tucarî

Di çetelê de nîne ciyê kederan
 Sernermîya me peristgeha kêmanîyê
 Herroj yên nuh tên şewitandin
 Kedên nuh tên dizîn
 Ji Hamûrabî û virde
 Ne dayika Hawa van rastîyana dît
 Ne jî xwedawend Heppa tiştêk got
 Destê me de qevdek xem
 Ajotine berketa rojê
 Ji berî Kardokan û virde
 Em diçînin û dinerin ji giran berbe bestan
 Sûcekî rojan nebû hîna
 Ji derên şewitî naqete çavên me
 Li nexşeyî ciyê aşîyê hatîye dizîn
 Hayê tukesê jê nîn e
 Yan jî qîmetek xeberê tuneye

HELEBÇE

Çardehê mehê bû
 Bayê pênuşa min firand li Goyje yê
 Dema ku min ew dît û dest bi nivîsê kir
 Pêl bi pêl firîyan peyvên min

Panzdehê mehê bû
 Sîrwan pênuşa min girt û çû
 Dema ku min ew girt û dest bi nivîsê kir
 Bûn masî helbestên min

Şanzdehê mehê bû
 Axx! şanzdehê mehê
 Şarezûr pênuşa min girt
 Dema ku li min vegerand
 Min xwest binivîsînim
 Tiliyên min wek Helebçe hişk û zuha bûn

ÊVÎNA MEZINTİRÎN

Berfa li ser Cudiyê weha dibêje
 Ejderha hat... Ejderha çû
 General hat... General çû
     Le tiştê her ma û
 Tucar neçû qet naçe
 Dar û kevirên Kurdistanê ma.
 Bircên Amedê dibêjin:
 Navên Siltan û Walîyan
 Weke navên hinek kuvarkên bi jahr
 û
 Weke navên hinek gur û berazan
 Hatin jibîrkin û di dîrokê de bûn xweli
 Lê tiştên ku ji bîr neçûn û
 Her man û bûn nan û bûn av û
 Bûn kulîlkên malên me

BAJAR

Qudis ji min re wisa got:
 ‘Îro tenê di navbera du saetan de
 di nav sînga bajarê min de
 pênce çem xeniqandin’

Hîva şeva ezmanê Santîago ji min re wisa got:
 ‘Îro tenê di nav saetek de
 di nav serê bajarê min de
 sed stêrkên min serjê kirin.’

Hespekî reş î bijsor ê Afrîkai ji min re wisa got:
 ‘Îro tenê di nav nîv saetê de
 li ser kevirê reş î piştî min
 mêjiyê gelek mirovên min perçiqandin.’

Min jî got;
 ‘Birano !
 Tenê cudahiya navbera me ev e
 Bajarê min wisa kuştin ku deqîqe jî pê nehisiya.’

HEJMARTIN

eger karibî
 guliyên vî baxî

yek bi yek bijmêrî
 eger karibî
 hemû masiyên gir û hûr
 yên nav çemê pêşberî xwe bijmêrî
 eger karibî
 dema koçberiya teyran
 yên ber bi jêr û ber bi jor ve
 yên ber bi jor û ber bi jêr ve
 yek bi yek bijmêrî
 wê demê ez jî soz didim
 heçî qurbanên
 vê axa şîrîn ya kurdistan
 yek bi yek bo te dijmêrim.

EVÎN

min guhê xwe da dilê axê
 ji min re qala evîna xwe û baranê kir
 min guhê xwe da dilê avê
 ji min re qala evîna xwe û kaniyê kir
 min guhê xwe da dilê darê
 ji min re qala evîna xwe û pelan kir
 dû re min guhê xwe da dilê evîne
 ji min re qala azadiyê kir

JI BO 8`ê ADARÊ

baskê bazekî şikandin
 asîman firînek wenda kir

çavê xezalekê kor kirin
 awirek ji kîsê deştê çû

gulleyek ket qirika kewekê
 çîya stranek wenda kir

kulîlkek bêhnek wenda kir
 bilbil bêhnek wenda kir

lê dema ku jinek kuştin
 evînek ji kîsê hemû dunyayê çû

ŞÎRET

gelek tişt hene
zengar digrin û
paşê jî dimrin
weke tac û
kopal û
textê bin lingê padîşahan
gelek tiştên din jî
di dinyayê de hene
narizin
jibîr nabin û
tu caran namirin
weke şewqe û gopal û
sola
Charlie Chaplin

YÊN BIRÎNDAR

Em xizan in

Ji zarokên me re pêsîrên zipîzuha

Ji gedê me re nanê tisî yê tisî

Tu av bêje hindik kinc jî nine

Belav bûne em li çar nîkarê welêt

Li nav çiyayên dûr li gelîyên sar

Ya me diparêze ji bahozê ji avîyê

Ya konîkek e yan holîkek teneke

Lê li tenîşt me

Di malên xwe yên germagerm de sipîsax

Hemnîjadên me birayên me

Ya dîtîne tê dîtîni di demajoyê de

Ji derdên kesên xemgîn bêhêvî re çare

Lê dem teng e, birîn kûr in

Li alîkî yên bi kinc, yên zik têr

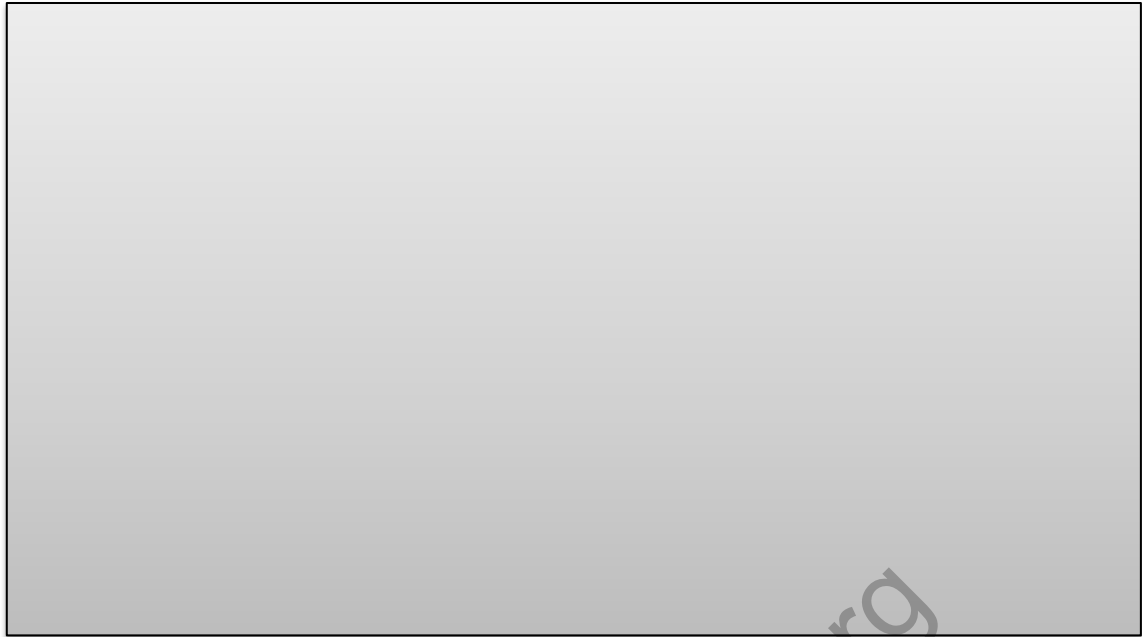
Li alî din yên pêxwas, yên xwarîne pêde nakin

Du cîhanên hevraneborî ji hev cuda

Dem teng e, dest bi jandanê dîkin birîn

Ew yên bi gumana bi hev kelîyabûn jî
Birçiyên dibên hewar
Yên pêxwas di nava janê de

www.arsivakurd.org

LI BIRA MIN TÊ

Li bîra min tê Sulêmanî, ku dar ul-milkê Baban bû,
 Ne mehkumê Ecem , ne suxrekêşê Alî-Osman bû,
 Li ber tabûrê esker rê nebû bo Meclîsa Paşa,
 Sedaya muzîkê û neqer ta eywanê keyvan bû,
 Çaxê meydana cirîdbazî li dora kanî Askan bû,
 Bi zerba hemle Bexda teksîr kir, te hilda,
 Sulêmanî zeman, rast tu divê bavkê Sulêman bû,
 Ereb înkârî fesla we nakin, efselîn, emma
 Selaheddîn ku dinya girt ji zumra kurdê Baban bû,
 Qebra pir ji nûra Alî-Baban pir jî rehmet be,
 Baranê kefi ehsana wan mîna ewrê nîşan bû,
 Çaxê Ebdilla Paşa leşkerê walîyê Sinnê şûr kir,
 Riza wî wextî emrê wî pênc û şeş tiftlê debistan bû.

QEHBEJINEKE MAMÊ MIN

Qehbejineke mamê min î Dewletî Şîdadî heye,
 Tahle ya rahber û bextê wî xwedê dadî heye,
 Yek-du gundê wî bi daweta siltan heye,
 Her yek bi qedera xiznê îrdayê wî heye,
 Çi firoş û çî ziruf û çî zîa û çî aqar,
 Ji hemû cinsî metay sed û heştad hê ne bes e!
 Ev hemû genc û xezna wî heye , hela hê teres e,

Ne hewa cud û ne mêla kerem û ne dada wî heye,
Ne jî aba wî heye û ne ecdada wî heye,
Ger serî û rûyê wî yê mêran in, pê bawar meke,
Batnî Cuhud e, zahrî zuhada wî heye,
Rengê ker, dengê beqer, heyata seg, bi xwe çeqel

KIZÎNA DêRDÊ COTKAR

Feqîr û hejar im, gemar û xwelî,
 Ne têr û birçî, cîyê min deşt û çol,
 Xulamê axa bûm heft sal tamam,
 Zevî, deşt û dol jêra dikola,
 Bi heqê mehê yan bi kirêkarî dimam
 Carnan bê peran û parî nan.
 Li zivistanê bi deste cilê dirî,
 Bi cote pêlav-çarixê pan
 Tifing li destê min bû,
 Bêzar bûm, şev li çolan
 Carna ez pawan bûm li Dehol,
 Zivistanê cotkar bûm, havînê tûtinvan
 Li ber berf û baranê bo garana axan
 Dar min tanîn bi mal û piştan.
 Ez dû wî diketim, kuda ew diçû,
 Bi kişîn û fişîna eba pir qul
 Xwêdanê li ser min dikire xule-xul,
 Nav li min kir bû "Kabrayê Kirmol".

Neçar bûm, revîyam cem şêx,
Min dest û pê wî maç dikir,
Bûme xizmetkar, bûme devrêş,
Pirça serê min mabû li şûna kakol,
Çend bavê min kuştin bo bênder,
Çend birê min kuştin bo parî nan
Bo wî şewitîm çend caran
Bûme merivekî heramzade û zor,
Bi rojan li cerdê bûm li çîyan,
Êşk min digirt li şûna parxan,
Pêpes bûm li bin piyê şêx û axan
Ez berade bûm, mala min kor,
Li Kurdistanê rez û tirî bû,
Ji min standin,
Nadine min yek pol .

BULXARISTAN

VESELIN ANDREEV

16 Sibat 1918 Pirdop-11 Sibat 1991

RAMAN

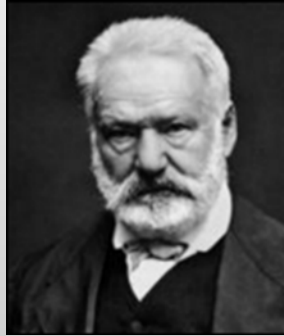
Hesta evînê dişidîne dilê min yê li ber teqînê
 Mîna dînamîtê, ya kevirê sar vêdixe
 Çawa jî em bi hesreta afirandinê, hilberînê
 Maçîkirina enîya zarokekî nûbar in

Ma qey çêdibe? Gund tên xilîxerakirin
 Zaro tên kuştin. Ê hawîrdor di bêdengîya mirinê de
 Em vezeliyane, disekinin di kozikê de
 Ji bo bipelêxin, bikujin û xilas bikin

Em dibînin, dişewite û dibe xwelî ciwanîya me
 Em seh dikin wê nefreta, wê dipijîne
 Lê wekî din, çawa em`ê karibin bisitirînin,
 Evçend tiştên em jê hez dikin û pîroz dizanin?

(Li Çiyayên Balkan, Hezîran 1944)

FRANSA

VICTOR HUGO

26 Sibat 1802 Besançon-22 Gulan 1885 Paris

JI BO MIROV BIGIRÎ MA DIVÊ JI ÇAVAN HÊSIR BIBARIN?

Ji bo meriv bigirî, ma divê ji çavan hêstir bibarin?
 Ku lêv bikenin, ma mirov nikare bigirî?
 Ji bo meriv hezbike, ma divê meriv li ya xweşik binêre?
 Di canekî kirêt de ruhekî bedew, ma nikare dil girêbide?
 Bêrîkirin; ma ji yê tê bêrîkirin dûr man e?
 Ku yê tê bêrîkirin nêz be, ma qey êş nayê hiskirin?
 Dizekî; ma qey dizîya pere û mal e?
 Dizîya kamiranîyê, ma qey nabe dizî?
 Ji bo biçelmise, ma divê gul ji şaxê bê jêkirin?
 Gava bişkojek pembe be, ma gul di şaxa xwe de naçelmise?
 Ji bo kuştinê, ma divê çek yan xencer hebe?
 Ma por nabe destmal, çav nabe çek, ken nabe gulleh?

GURCÎSTAN-RÛSYA

VLADIMIR VLADIMIROVIÇ MAYAKOVSKY

19 Tirmeh 1893 Baxdadi, Kutais, Gurcîstan-14 Nîsan 1930 Moskowa

EWREKÎ BI DERPÎ

Bidin bala xwe
 Xeyalek di hişê we yê sewsî de,
 Mîna xulamekî qelew vekeve li ser textekî gemarî,
 Bi dilê xwe yê ji qîtîtkê xwînê, ezê dîsa pê qerfan bikim.
 Bi pozbilindiyek çavsor, ezê dilhişk û dilşikên bim.

Di nava min de qet dilovaniya kalekî nîn e,
 Di ruhê min de qet pirça boz tune ye!
 Bi qîrîn û bişîrîna xwe cîhanê dilerizînim,
 Ez di te dibihurim, delalo,
 Di temenê bîst û du salî de.

Can nazikno!
 Hûn yên bi kemanê evînê dijîn.
 Yên li ber gurmîna daholan lotikan davêjin.
 Lê ma hûn karin xwe biguherin, nava xwe vekin, wek min
 Ê tenê mîna ji du lêvan pêk werin?

Wer û fêr bibin
 Tu, endama komela ferîştayên brokratên xwedî kêf!
 Pêka xwe ji oda bi qedîfan hatiye xemilandin bavê der
 Ê tu, kî kare lêvên te bigire
 Mîna aşpêjekî pelên pirtûka saloxdana xwarinê bizivîrîne.

Ger tu bixwazî
 Ezê mîna hovekî li ser goştê xav har bibim
 An bi lêdana tava rojê re bêm guhertin, Ger tu bixwazî
 Ez karim bibim kubarekî bêhempa,
 Ne wek mirov lê mîna ewrekî bi derpî.

Bi kulîlka Niceyê baweriya min nîn e!
 Lê dîsa jî ezê pesnê te bilind bidim,
 Mêr, mîna çarşefên nexweşxaneyan diqermişin,
 Ê jin, mîna peyvên pêşiyên ku ne di cîh de dieciqin.

GOHDAR BIKE!

Gohdar bike,
 Gava stêr diçirisin
 Tê wateya ku pêwîstiya yekî jê heye.
 Tê wateya ku yek dixwaze bibe ji wan,
 Yek jî gava van rohnîyên niwaze dibîne
 dixwaze tîfkê.

Ê bi hêrs,
 Di nava babîsoka toza nîvro de,
 Ew bi Yezdan ve teqîya,
 Ji bo tirsê ji Yezdên belkî dereng mabû.

Di nava rondikan de,
 Maçî destê Yezdanê xurt kir
 Ê ji bo wî bide bawerkirin lava kir
 Misoger bû diviya bibûya stêrek.
 Ew sond dixwe
 Teqez ew natebite
 Di vî ezabê nestêrbûn de.

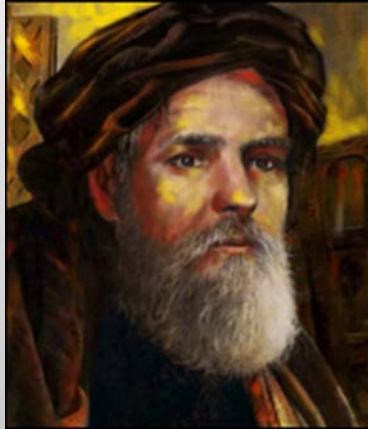
Pişt re,
 Ew digeriya, bi xemgînî
 Lê bi rûyekî aram.

Ê ji bo her kesî, wî got:
 `Niha,
 Ew tamam e.

Tu nema zêdetir ditirse,
Ne wanî?

Gohdar bike,
Gava stêr diçirsin,
Tê wateya ku pêwîstiya yekî jê heye.
Tê wateya ev pêwîst e
Di her êvarê de
Bi kêmanî divê stêrek bilind bibe
Li jora rûyê cîhanê

KURDISTAN

WEFAYÎ – MÎRZA EBDULREHÎM

1838 Mahabad-1902 Çola Erebîstan

JI DÎWANÊ

Xûdanê ser rû ra berda ji ber pêkenîna te,
 Şebnem gul jê barî, roj girt perwanê te,
 Tu bi xwedê, zilfê xwe bide alîkî, têr gulumên te maç kim,
 Rê bide bilbil, bira negirî ji ber baxê perjîna te,
 Zilfê te xetakar in bo çavê te, birû daxistine ,
 Were em hev maç kin, bi destan hev himêz kin,
 Çavbazîyê meke ji wê badeya elestê,
 Destê min bigre, rabe, tu ji dîn eynatê
 Ketime nav zilfê te, de tu bigre destê min,
 Kafir bûm bê îman, heta bême ser dînê te.
 Şev heta seher wek gul dil pir xûnavim,
 Ya xwedê, şemal bike bin araqçîna te ,
 Qurban! ew reng min rengand rengê te ,
 Zilfê te roj veşart, birûyê te xwê nadin,
 Wan roj li min kirne şev bi meh û perwînê te,
 Rehma te pê nehat, şîrîn xudagir bî,
 Bo çi her Wefayî, bo dîn bûyî, bi çîya ketî?
 Sed Xosrov û Ferhad bo şîrîn lêvên te?

Serabstan xerabstan e îro,
 Behara Eyşê her zivistan e îro ,
 Bi zerîna payzê rengê min dîyar e,

Bi xalî rût e, tabistan e îro ,
Jîyîna emrê min bê te ziyan e,
Gulîstan bûm, xaristan e îro,
Temamî zîndegana te bê wucud e,
Serapa wek qumarîstan e îro,
Tava axa germîna te bi min çi?
Bo min her weku çîyastan e îro ,
Gula min bê nezîra tu temaşa
Welat pakî baxistan e îro,
Xedenga te karê hejmara bi miqat
Hemû mêşe û çinaristan e îro
Wefa mezlumê beyrûte bi rûtî
Hetîwê şêherê Kurdistan e îro.

BRÎTANYA

WILLIAM BLAKE

28 Mijdar 1757 London-12 Tebax 1827 London

AX BERBIRO

Ax berbiro, westiyaya zemên,
 Tu pêgên rojê dişopîne;
 Piştî gera li warê zêrînî şêrîn
 Rêwî gera xwe diqedîne;

Gava ciwan bi azweriyek kûr bêrî dike,
 Û bakîra çilmisî di kefenê wek berfê de,
 Ji gorên xwe rabin, û daxwaz bikin
 Cîhê ku Berbiroya min dixweze herê!

www.arsivakurd.org

BRÎTANYA

WILLIAM SHAKESPEARE

26 Nîsan 1564 Stratford-upon-Avon – 26 Nîsan 1616

DITIRSIN

Ji bo ku pirañya mirovan ji wendakirinê ditirsin, ditirsin hezbikin.

Ditirsin bê n hezkirin, ji bo ku xwe bi kêr hezkirinê nabînin.

Ji ramandinê ditirsin, ji bo ku wê berpîrsiyariyê bîne.

Ji peyvandinê ditirsin, ji bo ku ji rexnegirtinê ditirsin.

Ji ravekirina hestên xwe ditirsin, ji bo ku ditirsin bê n redkirin.

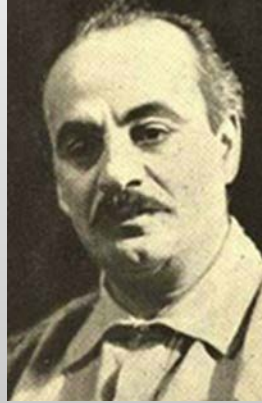
Ji pîrbûnê ditirsin, ji bo ku rûmeta ciwanîya xwe nizanin.

Ji jibîrkirinê ditirsin, ji bo ku tişteki baş nedan dunyayê.

Û ji mirinê ditirsin, ji bo ku birastî nizanin bijîn.

www.arsivokurd.org

LUBNANA

XELÎL CIBRAN

06 Rêbendan 1883 Lubnan – 10 Nîsan 1931 New York (DYA)

STRANA MIROV

Bi destpêka deman re ez hatim
 Hîna li ser rûkê vê cîhana kevnar im
 Bi dawîhatina deman re dîsa ez`ê herim
 Loma naqedin êş û jan di dilê min de

Yê di bêdawîya ezman digerîya ez bûm
 Firîyam ez di ser beşê xeyalan re
 Min dît her alîyê fezaya pîrozwer
 Lê dîsa ez dîl xistim qanûnan

Min li doktrîna Konfuçyûs gohdar kir
 Di Brahma de vebûn çavên zanînê
 Min Bûda dît di bin dara pisporîyê
 Lê dêsa ez têkbirim hestan

Ez bûn şahid ji bilindîya Babîlon ya nayê şîrovekirin
 Min Ramses dît yê nav û deng da demek dûdirêj
 Bi artêşan re xwanê bû Roma şerok
 Lê dîsa ez di xeman de fetisandim seretayan

Ma bê min çi kişand di azînên tadeyan de
 Destê min li zincîrê xistin mêtinkaran
 Min birçîtî naskir di zîndanên stemkaran de

Lê dîsa taqet ma di nava min de, ez bernedam
Ya ji min re hêvîyê tîne, bi rojên nuh diçirûse

www.arsivakurd.org

YEWNANÎSTAN

YANNIS RITSOS

01 Gulan 1909 Monemvasia – 11 Mijdar 1990 Atîna

AŞTÎ

Aştî, xeyala ku zarok dibîne.
 Aştî, xeyala ku dayik dibîne.
 Aştî, gotinên evîne yên li bin daran tên gotin.

Di belekîya êvarî, di çavên xwe de bi bişirînek şa gava bav vedigere
 Ku di destê wî de selikek tije mêwe;
 Û ji bo hênik bibe av, mîna kûzê ji axê li ber pacê hatîye danîn
 Niqutên xwêdanê li enîya wê..

Gava bên girtin şûna birînên rûyê erdê
 Gava dar bên çikandin di çalên ku gulleyên topan vekirîye,
 Gava xuya bibe bişkojên hêvîyê yên pêşî,
 Di dilên ku şewatê ew helland û qedand,
 Gava karibin bi aramî razên mirî, xema nexun êdî,
 Bi zanîna ku vala neherikîye xwîna wan,
 Vay aştî ev e.

Aştî, bêhdana xwarinên germ yên êvarî ne
 Gava dil ji tirsê nede lerezandin, dengê firêna ji nişka de li kuçê
 Û deriyê bêt lêdan, tenê heval bêt zanîn.
 Aştî, çi gavê dibe bira bive, ji paceyek bêt vekirin
 Tijebûna hundir ya rûyê ezman e;
 Rûyê ezman, yê bi naqosên xwe, yên ji rengên xwe dûr ketine

Ku di rojên cejnan, di çavên me de lêdidin.
Vay aşî ev e.

Tasek şîrê germ e aşî, û vegirtina pirtûkekê ya li ber çavê zarokekî şiyar dibe.
Gava simbil dirêj bibin û bi pispis ji hev re bêjin rewşen! rewşen!
Gava ji hewdê asoyê bixurişe rewşen.
Vay aşî ev e.

Gava zîndan bibin pirtûkxane
Gava derî bi derî bigere stranek di şevê de
Û hîva li çarde, rûyê xwe yê pak û teze rê bide di pişt ewrekî re
Mîna karkirekî ku êvara şemiyê pîr û pak derkeve ji berber;
Vay aşî ev e.

Her roja ku diçe, ne rojêke hatibe windakirin
Gava bibe kokek di şevê de
Ji jîndarbûna pelên şahîyê re
Gava her roja derbasbûbe, rojêke hatibe qezenckirin
Li pey xewek kûr ya mirovekî tendurist
Û dawîn, gava em ji nû de hisbikin
Ji bo biqewirîne êşan ji hemû derdorên demê
Ku gava dîzmeyên xwe yên diçirûsîne bikişîne ro
Vay aşî ev e.

Aşî, li zevîyên havînê gurzên tîrêja ne,
Alfêba qencîyê ye ew li ser çongên şeveqê.
Gotina herkes bêje bira ji hev re,
Bêje em`ê sibê cîhanek nû avabikin;
Û avakirina me ya vê cîhanê ya bi sitranan.
Vay aşî ev e.

Roja di dilan de pir hindik cîh bigire mirin
Gava kamiranî rê bide tilîyên rêyan yên ji xwe ewle
Roja hozan û karker karibe bikişîne hundirê xwe bi wekhevî
Mêxika mezin ya tarîya gewrik..
Vay aşî ev e.

Aşî, destên mirov yên bi şîd hevdû zevt kirine
Nanekî gewr e ew, li ser maseya cîhanê.
Aşî, ji xeynî bişîrandina dayikekê ne tiştêkî din e.

Û haletên di erdê de xetên kûr vedikin
Her yek gotin e nivîsandina wan:
Aştî.

Û trênek pêşde diçe berbe pêşerojê
Diherike di ser rêyên ristên min re
Trênek ji genim û ji gulan barkirî.
Vay ev trêna aştî ye.

Birano, di aştîyê de encax
Wê kûr kûr bêhn vede gerdûn.
Hemû gerdûn, hilgire hemû xeyalên xwe.
Birano, dirêjkin destên xwe.
Vay aştî ev e.

YEKÎTÎYA KOMARÊN SOSYALÎST ÊN SOVYETÊ (R Û S Y A)

YEVGENY YEVTUŞENKO

18 Tîrmeh 1933 Zîma, Irkuts

KULÎLK Û GULLE

Gulle hez nakin ji te Allîson
 Ji bo tu evîndara kulîlka ye
 Gulle werê dexsok in
 Werê dilhişk in nikarim bêjim
 Tu bihara nozdeh salî
 Tu kulîlkek di nasnama mirov de
 Dîsa nikarim binerim li wêneyê te yê min dît
 Tu bedewîyek ku dest lê nayê gerandin
 Çawa te kuştin

Hestên herî paqij di dilê te de bûn
 Hêvî, ronahî, serbilindayîya sibehan
 Tu rehjena ûjdanan, tu bîrewerî bû
 Te tije kulîlk kir lûleyên hemberî xwe
 Û te got ku: "kulîlk ji guleyan bilintir in"
 Lê wê kî di te bigehîştta li wira
 Tu keçkulîlkek bû, tu teyrîkek aştiyê bû Allîson

Te rahîşt û kulîlk reşand li wî welatî
 Li wî welatê ku rastî ceza dibû hingê
 Li wî welatê şetî di ser rûmetan re bû
 Û tu çend kes bû Allîson
 Li hember kulîlkê gulle

Li hember hezkirinê nefret
Va ye dawîya bi jan ya te berê xwe dayiyê

Li temamê gerdûnê kulîlkên sêva niha
Bi kincên reşîqîr xwe nixwamtin
Bîhna xamekan ji wî bayê bi jan tê
Bîranînekê mezin dike, bi pêlên tije şûn
Tu di nav xwînê de vezelîyaye Allîson
Û bi ser te de diqîre serok Nîxon:
«Engizvanino, serserîno, pêxwasno»

Tu dirêjbûye û maye li ser gîhan
Li çarhawîr belav bûne pirtûkên te Allîson
Êdî ne kinc hene ji te re bîn lixwekirin
Ne wêje heye bê domandin, ne pîşeyên-delal
Lê rastîyek reş mezin dibe ji nû de
Derew, qirkirin, mirin
Bibêm Hîtlar, ji nişka de wê bîranin bilerizin
U hemî dêyên cîhanê niha
Wê bibên: «Ax Xwedêyo, ax Allîson`a min, ax Kulîlka min»

Wê dîsa dîlan be li ser keştîyan mirin
Mirin li Vîyetnam, mirin li Kamboçya
Rabin ser pêya keçên Tokyo
Rabin bimeşin xortên Roma
Rabin kulîlk kulîlk, zêde bibin şînêşîn
Hûn laleno, beybûnino, yasemînino
Bigirin devê durûtîyê
Bipelêxin û derbasbin derewên bi rûpûş

Rawestînin perwaneyên keştîyên cengê
Hûn lavlavkê zevt bikin ji qevzan
Hûn xamekên robarê Ganj
Hûn zerînên li perava Nîl
Bişikînin baskên jetên mirinê
Hûn gulên bi fêz, hûn jî tevî çalakîyê bibin
Kunbikin tankên benzîne
Û bila bibînin hêza kulîlkan

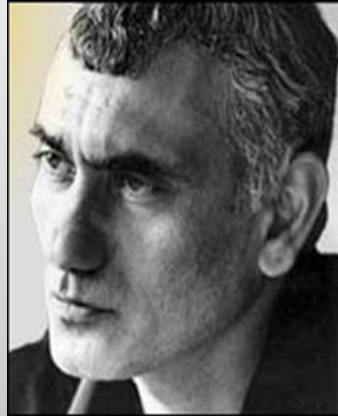
Kulîlk ji gulleyan bêhempa delaltir in
Belav bikin vê rastîyê hûn Allîson`ên kulîlk

Girêbidin destên mêrkujan li her deverê
 Mezin bikin rastîyê, li welatê xwe pêl bi pêl
 Bişkînin destên li pitikan digerin

Li hemberî derewan derên, artêş bi artêş
 Dîwarên berxwedariyê bilind bikin
 Rewşen bikin bi kamiranî wan çavên bi jan
 Bedewîyê biparêzin, rastîyê biparêzin
 Ji rêyê gundan, ji çiyar, ji deştan
 Mîna lehîyê biherikin ber be bêdawîyê de

Koman pir bikin, kom kom bi hezkirin
 Û tu keça pîrozwer Allîson
 Tu keçkulîlk, rabe ji goristana xwe
 Bilind bibe mîna qirnekî nemir
 Bilind bibe kulîlka bi kelem ya berxwedariyê
 Ne bêeger e xwîna ku te da rijandin

YILMAZ GUNEY

01 Nîsan 1937 Sêwreg – 09 Ilon 1984 Parîs

CANÊ, YARÊ, DILÊ

Ev dîwar têrnakin me ji hev biqetîne tu zanibe...
 Ev tilîyên hesin, ev derîyên hesin, ev hewa, bawer bike...
 Carna bi qasî ku bi kulmekê bixim xurt,
 Carna mîna serçeyekî qels bim, egerekî wê hey e...
 Ma zora kîjan zahmetê nebirîye mirov.
 Serde jî xwedî bike di nava xwe de vê hezkirina mirovane.
 Rojên xweş di rawestgehê dijwar re derbas dibe yarê.
 Dilop dilop dicive mirov.
 Dilop dilop yarê...
 Rojekê emê di nava jîyanê de wenda bibin...
 Wê dîwar hilweşin, hemû derî vebin tu zanibe.
 Niha dilê min tu ye, li te dide û dajo...
 Ê dîsa dilop dilop zêde dibe tu di nava min de.

YILMAZ ODABAŞI

15 Tebax 1962 Amed

HEY JÎYAN

Hey jîyan, tu şewqa heyvek çardeyî li avan e.
Bi rastî tune me di vê lîstikê de,
Bila min tune bihesibîne temenê min.

Jîyan darekî bîlardoyê;
Tê li coşa temenê te dixê.
Gava zimanê te tê girtin,
Tu nikare bipeyive...

Çiqas tu radipelike bilind dibin çîya.
Tu têkdiçe tu tenha
Û di dilê te de goristana çivîkan;
Tu nikare xwe pê bigire!

Xelk ji sewdan dem digire,
Evînê mezin dîke ji stêran;
Lê tu xeyalên te qedexene,
Tu nikare pê bibe...

Ger te ji yekê hezkiribe di salên borî.
Mîna birînek axivîye hîna.
Hîna jî tê çiqas pir bêrîyê bikê,
Tu nikare bigirî...

Li ser rêya te pira dirizin.
 Dengê te, dibê qey bêdengî ye di himînê de.
 Berbadike jîyan te dike arî,
 Tu nikare rabe!

Baneşanek tikîtenê ye tu
 Di wan baranên dunyayê şildike.
 Hertişt dikişîne û dehf dide,
 Tu nikare bêje...

Jîyan darekî bîlardoyê;
 Va ye tê li coşa temenê te dixê.
 Di dengê te qîrîn difetisin,
 Lê tu nikare biqîre...

Piştî dem digehê, ax bi te re dibişire;
 Di nivê temenekî dûdirêj de
 Ne jîyan ne mirin
 Li te nayê...

Divê tu bide nivîsandin li kevirê gora xwe:
 Hey jîyan, tu şewqa heyvek çardeyî li avan e,
 Bi rastî tucar nebûm di vê listikê de,
 Bila min tune bihesibîne temenê min...

YUSUF HAYALOGU

1953 Dêrsim – 03 Adar 2009 Îstanbû

ÊŞÊN MEZIN

Ji rûyê min firarkir çavîn min
Niha li deryakê dinerin
Di nava çar dîwaran de mame
Yên li ba min werê dibên

Hesinê ranzê ku serê xwe lêdixim
Dîwarê sar ku kezeba min dimije
Min berfên serê xwe pirkirîye
Yên li ba min werê dibên

Roja min `î serdanê nebû hîna
Hîn nû destpêdike êşên mezin
Û hîna têra xwe ez`ê biêşim
Yên li ba min werê dibên

Ez`ê te nebînim êdî
Jixwe qedîyabûn bîranîn
Dibe ku sibê min bibin
Yên li ba min werê dibên

Hêvî dikim tê baş li çavên min binêre
Rojê mîlyoncaran li te digerin
Min devji hestên din tevan bernedaye
Yên li ba min werê dibên